

Reuerendi Patris P. Hieremiæ Drexelii e Societate Iesu Opera omnia

Duobus nunc Voluminibus comprehensa, & libellis ante hac non editis
aucta ; Illvstrata, Indicibvs Moralibus, Locorum S. Scripturæ, Capitalium
Mysteriorum fidei, Rerum, & Concionum quouis anni tempore habendarum
; Congestis Et Compositis Methodo prorsus, alijs Auctoribus inusitata ; Sed
Theologis ...

Indicibvs Illvstratvs Et Avctvs Concionatoriis

Drexel, Jeremias

Antverpiæ, 1643

Liber Secvndvs. Quomodo, & quo fructu jejunandum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77031)

A L O E AMARI SED SALVBRIS S V C C I

I E I V N I V M. LIBER SECVNDVS.

QVOMODO ET QVO FRVCTV IEIVNANDVM.

CAPVT I.

Quos ieiunii leges habeant eximios.

IHALES Milesius, quod Eliantis narrat, mulum habuit, qui pæne supra mulum sapuit, sed suomet astu ab hero suo deceptus, ac punitus est. Cum enim mulus sale onustus flumen vadaret, in flumine tamquam molli succumbens sponte cecidit, ut sale liquefacto in aquis levior exurgeret. E voto bestiae res cecidit. Sal muli lapsu maximam partem in aquas abiit, mulus onere dempto alacer surrexit, & qui pecudum sensus est, commodissimum sibi fore putavit, si sapius in aqua collaberetur. Adverit Thales ingenium burdonis, atque ut astus eluderetur, astu, spongiis & lana pecudem onerari iussit. Mulus callidam heri prudentiam ignorans, & in reliquum tempus fortunam sibi iam magistratam statuens, ad flumen redit, inis, corrumpit, arbitratus omnia ut prius successura: Cum autem lana & spongiae aquam combibentes nimium quantum auxissent onus, miserum pecus astutiam in detrimentum sibi versam sensit. Ab eo tempore mulus aquas ingressus modestissime transiit, nec unquam amplius cecidit, & ita salem illæsum, quod agebatur, pervexit.

A comminiscitur, agram se subinde simulat, modo ieiunii necessitatem effugiat. Sed fatuum pecus non cogitat Christi minas: *Vae vobis qui saturati estis.* Effugere vultis famem? incidetis. Astutia vertetur in detrimentum. Prudens animus, velut Thales philosophus, iumentum suum erudit & hortatur: Quid agis asine? maximum tibi malum accersis; satius est modicam nunc ferre inedia, & epulari aeternum, quam modo famem fallere, & aeternum esurire. Quod magis resistis, mule, hoc magis oneraberis. Submergis salem? spongiae te submergent: ieiunandum est, velis, nolis, ieiunandum est. Elige; pauculas malis dieculas, an vero aeternum esurire annos. Ita serius Thales cum suo agit iumento, & ieiunium non tam suadet quam imperat.

B Parte prima Libri docuimus, *Quare ieiunandum sit;* sequitur pars altera, *Quomodo sit ieiunandum.* Hic diversa veniunt disceptanda. Primum est, *Quis a ieiunii legibus immunis & eximius sit.* De isto capite iam differendum.

§. I.

ECclesia in suos minime rigida noverca, sed pia mater, non imperat ieiunium, ut olim rex Nivive Manliano imperio edixit: *Homines & iumenta, iuvenes, senes, lactentes & parvuli, pauperes & opulenti, sospites & egroti non gustent quidquam, nec pascantur, & aquam non bibant.* Mitiores sunt Ecclesiae iustiones; nam eos solum spectant, quibus facultas & vires sunt.

Anno Christiano millesimo trecentesimo decimo, Clemente V. Pontifice summo hæresis Bogardorum docuit, posse hominem ad eam perfectionem progredi, ut a noxis omnibus immunis & tutus, nec orare amplius nec ieiunare debeat. Damnatus error à Concilio Viennensi primo.

Quamdiu mortales in orbe hoc agimus, discipuli sumus, quotidie discere, semper proficere, & nunquam ab omnibus omnino peccatis liberi esse possumus. Discendum assidue & proficiendum. Hinc optimi quique viri quod perfectiores erant, tanto contentius orabant, tanto severius ieiunabant. In quo numero ponendi Ioannes Baptistæ, discipuli Christi, sanctissimi Episcopi, Anachoretæ plurimi, Religiosorum Ordinum auctores. Nec enim ullius hominis virtus eò in hac vitâ progreditur, ut non possit & debeat plus ultra. Quod beatus Leo attestatus: *Adest maximum, inquit, sacratissimumque ieiunium, quod observantiam sui universis fidelibus sine exceptione denuntiat: quia nemo tam san-*

Ellan. l. 7. animal. c. 12. mibi p. 455.

Rupertus in c. 19. Gen.

Ieiunium est aroma nobile tam corpori quam animo.

Luc. c. 6. v. 25.

Præstat modicum ferre inedia, quam aeternum esurire.

Ione c. 3. v. 7.

Leo ser. 11. de Quædâ.

MARITIMUS IN LIGURIA

LIBER SECVNDVS

Etus est, ut non sanctior; nemo tam devotus est, ut non debeat esse devotior. Prout jam olim Apocalypiticus Angelus proclamavit: Qui sanctus est, sanctificetur adhuc: & qui iustus est, iustificetur adhuc. Vitæ integritas & sanctimonia neminem ab oratione atque jejunio jubet esse eximium. Verum à Theologis alia designantur quatuor capita, quæ à legibus jejunii absolvent. 1. Etas. 2. Labor. 3. Infirmetas. 4. Impotentia. Pauci, singula exponimus.

1. Etas. Primo *Etas* à juniorum lege liberat. Thomas Aquinas ceterique Theologi jejunii legibus non obligari eos affirmant, qui annum ætatis vigesimum primum necdum expleverint. Miremur forsitan non annum vigesimum potius, quam vigesimum primum locatum esse terminum. Rationem damus. Ecclesia septennium triplex attendit, infantis, adolescentis, juvenis: triplici hoc septennio plus cibi permittitur non alendo tantum sed & augendo corpori. Sed sapienter Thomas Aquinas, & unà cum illo Theologi juvenes, cum jejunium volumus inire, inducendos, ut quavis hebdomade bis tervè jejunent. Causæ sunt. 1. Sic enim abstinentiæ assuefunt: nam anno vigesimo primo numquam aut rarissime, mox sequenti vigesimo secundo quotidie cogi jejunare durum ac difficile.

Mollibus assuetus loriam ferre recusat; Cervicis tenera ferrea capis obest.

2. Causa. 2. Parandis meritis, abstinentiæ exercendæ, præsertim cum publica urget necessitas, uti factum Nini-ve, cum omnibus triduo jejunandum. Propheta Joël ad sobrium luctum invitans: *Sanctificate, inquit, jejunium, vocate cærum, congregate populum, sanctificate Ecclesiam, coadunate senes, congregate parvulos & sugentes ubera. Egre diatur sponsus de cubili suo, & sponsa de thalamo suo. Luctus & jejunium quandoque omnibus indicendum.*

3. Causa. 3. Juvenes etiam jejunent multo freno do, carni edonanda, quæ tunc petulantissima est, cum fervet & bullit sanguis. Hic vociferandum: Subtrahe avenam equo, aut excutiet scordem. Hic Theologorum monitu, natura jubet hunc hostem jejunii exarmare. Hieronymus juventuti cavens hæc scripsit: *Non ignes astuat, ut juveniles medulle vino plene, & dapibus inflammata. Hic juvenutis rectores vigilent. Sicut autem infantes, adolescentes, juvenes, à jejunii legibus immunes sunt, ita & senes. At est difficile certum senectutis exordium designare. Sunt qui ante annum quinquagesimum senescant. Conventiunt ferè Theologi, sexagenarios senes jejunii lege non obstringi, nisi constet ejus ætatis hominem esse tam vegetum; ut illum abstinentia non frangat. Etas itaque cum juvenat, tum senectæ, jejunii leges temperat.*

Hieron. ad Furiam viduam.

Exordium senectutis Theologis sexagenarius annus est.

§. II.

2. Labor. *Altorum, Labor.* Hinc mechanici opifices, qui manuali sese laboribus sunt, uti sunt agricolæ, lignarii & ferrarii fabri, sutores, & his similes, seu famuli, seu ancillæ, quos gravis fatigat labor, à dictis legibus excepti sunt. Inter hos numerandi non sunt pictores, tonsores, scribæ, factores, statuarii, buccularii nisi cum truncos bipennibus excindunt & aptant sculpturæ. In laborantium censu sunt, qui iter pedibus conficiunt, qui equo vehunt, si tamen illud sit necessarium: nam iter suscipere peregrinationis aut negotiorum causâ, quæ facile & sine incommodo differri possunt, in legis efurialis fraudem fit. Sub mortem purpuratus pater optimè dixit: Non oportet abarrhare Deum. In rebus omnibus cum Deo agendum exclusâ omni vastitie ac sine dolo aut furo. Deinde ab abstinentiæ decretis liberant operosiores illæ pietatis actiones, in templis concionari, docere in scholis, ad ægros & nosocomia discurrere. Quævis in nostrâ

Sutoribus Toletus nimis rigidus est.

Subinde etiam curru vehentes.

Robertus Bellarminus.

A Societate hi tituli cibi nulli porrigant; nam septuagenarii & octogenarii viri, illi etiam qui in scholis aut templis docent, jejunant; nisi aliud interveniat, infirmitas corporis aut templi vastitas, quam nemo expleat nisi pridie cenatus. Sed ut luculentum sit, Ecclesiæ leges minimè rigidas esse, hoc etiam addo. Sit aliquis qui manu feriente solo ingenio labores suos conficiat, dicatque: Non cenare, & tamen studia tractare non possum: vacuum est caput & vertiginosum, nec literis aptum post pridianam inediã; Nullus sum, cum penitus jejunus sum. Huic ego benè pace dixerim: Mi domine, si aliter officio tuo fungi non possis nisi pransus, cenatus, comede. Non exigit Deus jejunium, quod nostrum impedit officium. Sed hic, quod gnæviter observemus, bonâ fide agendum. Medicus & conscientia judex secundum allegata probata judicant: Deo mentiris, teipsum fallis, si illos decipis. Hoc scito, mulum tuum, carnem tuam esse astutissimam, nec illi unquam deesse, quod causetur. Tu ergo muli dominus cum Thalete sapiens, nec facile credas fingenti. Errabis centies, errabis millies, si carnem indulgentiùs tractaris.

B Tertium, quod à jejunii legibus absolvit, est infirmitas. Egroti aut admodum debiles refectioe non multum cibi possunt ingerere, aut cum grandi nocimento. Ita crebriori egent refocillatione, quod proprium est ægrotorum. In tribus hanc referunt prægnantes, puerperæ, nutrices, convalescentes. Sed est femina toro juncta, fractis viribus, cujus valetudini maritus metuit, nec jejunare permittit: quid faciat? securè comedat. Quod si vir improbus & à religione alienus, in contemptum Ecclesiæ jubeat cenare; uxor potius mori eligat, quam ut istud faciat. Tanti est dissentanea rationi causa vel consentanea.

C Itaque vel valde debiles, vel reipsâ ægrotantes, à jejuniis sunt immunes. Sed hic, quod sæpius monendi sumus, bonâ fide agendum. Nam vel liquet de morbo aut debilitate, vel dubium est. Si primum, res controversiam non habet. Sin alterum, viri prudentis iudicium exquirendum est. Nec enim quisvis catarrhus aut distillatio jejunium tollit; catarrhi salvi modico fed crebriore cibo videntur indigere: ceteris nil salubrius jejunio & abstinentiâ. E medico Lyceo longè verissima est præceptio sæpius inculcanda. *Efurias, sitias, vigilas, sic rheumatia cures.* Hoc genus demoniorum & catarrhorum non ejicitur, nisi per jejunium.

Quartum, Impotentia. In hac classe sunt homines, fortuna tenuis, mendicis, pauperes, qui victum præparatum aut vagum habent, offam & olus in cenam & prandium. Ergo etiam cenent. Bis adeo parcè comesse, minus gratum est carni, quam semel jejunare. Dixi, *Impotentia.* Contingit sæpiuscule, ut quis tale subeat hospitium, quod diversitori bene nummato vix par ovorum possit apponere. Hoc locorum hospes non pauper est, sed nihil eduliorum comparare potest, nec parato quidem pretio. Ergo cenet, qui tam modicè pransus est.

Itaque à juniorum legibus absolvent *Etas, Labor, Infirmetas, Impotentia.* Hæc autem serio examine opus est. Nec enim quodvis senium, aut quavis labor, aut quavis infirmitas, vel impotentia jejunandi necessitatem tollit. Gravis labor, ætas & infirmitas grandis de die plus simplici vice refici permittunt. Aliis omnibus sobrium illud occidit: *Ieiunandum est.* Sed neminem hoc terreat, nulli vox mæsta videatur abstinentiæ: Beati qui nunc esuritis. Et Augustinus insignissimè nos animans ad jejunium animosissimè incundum: *Non vobis ergo, inquit, videatur levis res aut superflua*

Et in his...

Augustinus...

superflua, ne quisquam forte hoc faciens Ecclesie consuetudine cogiter apud se, & dicas sibi ipsi, ut suggerentem intrinsecus audiat tentatorem: Quid facis, quia ieiunas? defraudas animam tuam, non ei das, quod eam delectat, tibi ipsi ingeris penam, tuus ipse tortor & cruciator existis. Deo ergo places, quia te crucias? Ergo crudelis est, qui delectatur pœnis tuis. Responsio de huiusmodi tentatori: Excrucio me plane, ut ille parcat: do de me pœnas, ut ille subveniat, ut placeam oculis eius, ut delectem suavitatem eius. Nam & victima excrucietur, ut in iram imponatur. Minus premet mentem meam caro mea. Et tali diffusori malo seruo ventris responde per hanc similitudinem, & dicit: Si iumento forti insisteres, si equo uteris, qui te gestiendo pesser precipitare, nome ut securus iter ageret, cibatia ferocienti subtraheres, & fame domares, quem freno non posses? Caro mea iumentum meum est: iter ago in Hierusalem, plerumque me rapit, & de via conatur excludere: Via autem mea Christus est. Ita exultantem non cohibebo ieiunio: Si quis hoc sapit: etiam ipso experimento probat, quam utiliter ieiunetur.

CAPVT II.

Quo fine ieiunandum

VOLUIT olim Deus, ut plebs Hebræa tubis uteretur, non in progressu solum aduersus hostem, sed etiam diebus festis ad solenniores epulas & tripudia festiuiora: Si exieritis ad bellum, inquit, de terra vestra contra hostes qui dimicant aduersum vos, clangetis ululantibus tubis, & erit recordatio vestri coram Domino Deo vestro, ut erudiamini de manibus inimicorum vestrorum. Si quando habebitis epulum, & dies festos, & calendæ, canetis tubis super holocaustis & pacificis victimis, ut sint vobis in recordationem Dei vestri. Cur, quæso, Deus tam tempore belli, quam pacis & epuli vult canere tubas? Hoc genus musicae præliis est aptius quam tricliniis & mensis. Martius cantus, & conviuiorum odæ nimis sunt dispares.

Imò verò non sunt: nam cum ad mensam, ad convivium, ad epulum itur, certamen nobis & pugna indicitur aduersus Gulam & Intemperantiam, perinde si moneamur his verbis: Tuum hic hostem invenies certò; vide virum te geras, dimices, vincas. Gulæ impera, subtringe appetentiam, & vicisti. Ad hoc genus prælii quotidie bis tendimus: quot autem & quanti quotidie hic faciuntur, vincuntur, jugulantur, sternuntur, sub mensas corruunt, in hoc bello miserè perempti! Quæ de re Ambrosius eruditè: Cum Iudeorum, inquit, cella vinaria esset petra; cum pellucidam Creticum aqua, cum penu opulentum depiciens manna, uniformi cibo utebantur, nemo illorum ægrotabat, fortissimas gentes debellabant: Vbi vesci carnibus, simul etiam cateruatim mori ceperunt, adeo ut è rot centenis millibus duo tantummodo viri in terras uberes pervenerint. Ieiunium & abstinentiæ hostes tartareos vincimus, corporis & animi valetudinem servamus. Quinam autem à ieiuniorum legibus sint eximii, capite superiori diximus. Nunc progredimur, & Quomodo ieiunandum sit explicamus. Primum omnium, quod abstinentiam Deo gratam facit, est Bona Intentio. De qua hoc capite agemus.

§. I.

Quod in omni virtute locum principem tenet, id etiam in abstinentiâ primum sit, Finis bonus, seu, recta Intentio. Hæc docet abstinerè ac ieiunare, non ut oculis hominum, sed ut divinis placeamus; obedientiam Ecclesie debitam, copiosorem animi salutem, auctius cæli præmium, maiorem Dei gloriam spectemus. Varia prorsus & valde diversa ieiunantium est Intentio. Placuit Theologis hanc Intentionis varietatem metro, licet minus eleganti, comprehendere:

Abstinet æger, egens, cupidus, gula, simia, virtus. Hoc versu Intentiones complectimur, quæ aut malæ & ieiunio adversæ, aut certè tales, quæ virtuti abstinentiæ non sunt congruæ. Explico succinctè singulas.

1. Abstinet æger. Soli tuendæ aut recuperandæ valetudini. Licitum hoc & laudabile. Sed ideo tantum abstinerè cibo, ut sanus sis, non est ieiunium, sed Temperantiæ pars & ornamentum. Ad imperata tamen ieiunia hæc intentio quantumvis bona non sufficit, si sit sola. Sed abicit hinc ineruditiæ conscientiæ metus, modò Intentio recta non studio excludatur. Exempli gratia: Apostoli Matthæi pervigilio rudimenta morbi lentius ita statuo: Hac nocte nil cibi & potus habebam ad morbum avertendum, aliàs certè cenaturus. Hac ratione non ieiuno: Nam intentionem rectam excludo. Sed clarius, Pervigilio Matthæi Apostoli ita ego mecum ratiocinor: Pejùs me valere sentio, igitur hodie non cenabo. Nec incommodè; nam & ieiunium vesper est. Ita fideiâ unâ parietes duos dealbò: valetudini attendo, & quia etiam aliàs ieiunasse, legibus non contradico.

2. Abstinet egens. Sed huic inediâ persuadet inopia; quod edat, non habet, aliàs liberaliter cenaturus. Sed & hic homo facillimè iuvari potest, modò Intentionem aliquantulum emendat, dicatque: Paupertas quidem vacuum mihi mensam apponit, sed etsi opulentus essem, hoc tamen esuriali vespere non cenarem. Optimè prorsus, optimè. Nam ita commendat ieiunium patientia. Felix necessitas, quæ compellit ad meliora. Tanti est Intentio recta. Intentio facit omnia.

3. Abstinet cupidus, ob tenacitatè & avaritiam, ut pauculis festiviis aut vini sextario compareat, famem si timque re suâ fraudat. Hic cum Ælopicâ vulpe pronuntiam: O pulchrum caput, si cerebro non careret! ô bonum ieiunium, si recta intentio non deesse. Sunt qui ære alieno ita se involvant, ut ab aliquo mutuum accipiant, ut alteri, qui mutuum concessit, reddant. Vestem novam lacerant, ut laceratam sarciant. Hoc quidem est versuram facere. Ita ieiunium intentionis bonæ, ac sincerum, vitia & diabolum arceat; ieiunium ex avaritiâ susceptum vitiiis & diabolo risum movet. Ergo abstinet æger, egens, cupidus. Sed eorum abstinentia non proinde semper laudanda.

§ II.

4. Abstinet gula. Monstrum. Est qui parcissimè cenet, quid ita quæso, ceteroqui non passeret edendo? En causam: Crastinæ diei lautissimum sperat prandium: ideo differt famem. Sed excusamus istud, si apud se ita statuat: Crastina indicæ convivii hilaritas, sat scio, cibum potumque largiorum sum Bromii; igitur hodie tantò abstinentior ero. Non absurdè hoc aut malè. Sed illud infame ac turpe certæ nationi (parce nomini) in qua reperias, qui bi-duum triduumve comedant parcissimè, ut in proximo convivio epularum vni que quamplurimum capiunt præsenti de alieno; Hic verè abstinet Gula, quæ tantò modestius edit, ut tantò voret effusus. O rididuli, & ô fatui mortales, cenam magnam æternam in cælo expectamus, hodiernâ vei crastinâ illam aditurum sumus, cur ergo famem non etiam differimus? Quid septuaginta vel octoginta vitæ anni sunt? breve prandium. Post hoc cena sequitur longa, cena magna, cena æterna. At nos plerumque in ponendo vitæ calculo erramus: dies numeramus & annos prolixâ spei. Hic noster calculus est: Annus primus, annus secundus, annus tertius, vicissimus, quadragessimus, septuagesimus annus. Amplum, ut putamus, vitæ spatium, longa series annorum. O infantes boni! quid obsecro longum est, quod æternum non est? Omnis vita no-

1. Ieiunii caput: Recta intentio in ieiunio est requisita.
2. Varietas intentionum in ieiunio.

Abstinet æger.

Egens?

Abstinet cupidus.

Abstinet gula.

str.

stra linea simillima. In linea etiam minima & vix visibili, infinita tantum sunt puncta, ut Mathesis docet, & ipsa linea puncto clauditur. Punctum, ens pane nullum, punctorum numerus maximo maior: ita vita nostra quantumvis multos annos numeret, quantum punctulo finitur, & totam hoc prolixum, ut videbatur, spatium, in unicum confluit horae minutum, in punctulum unicum. Quid grandes distans spiritus, & cenas anhelamus Saharae, Pontificas? Omnis vita prandiolum est brevissimum: consequitur, sed magna, sed numquam finienda. Pergo: in deserto

Abstinet simia. Math. c. 6. v. 16.

Ieiunium Christi in deserto nostrae instructioni fuit necessarium.

Cant. c. 2. v. 16.

Abstinet simia, hoc est, Vana gloria. Hanc jejuni labem Christus praeter omnibus exterminans: *Cum jejunatis, inquit, nolite fieri sicut hypocritae.* Cavete, ne oculos humanos ad vestram esurientem mensulam trahatis, ut inde vos suspiciant & laudent. Cavete hanc abstinentiae, omniumque virtutum pestem. Abstinet simia, & famem patitur hypocrita, ne putetur minus aliis religiosus. Apage hanc simiae abstinentiam, vitiosa, multa, nulla est. Megarae ac Cerbero jejunant, qui jejunt Vanam gloriam. Cur Christus, obsecro, jejunavit in deserto? Ieiunium tam cautum non Servatoris, sed nostrae instructioni erat necessarium, quasi diceret Christus: Si fieri potest, solitudo jejuni vestrum arbitretur. Non opus his spectatoribus: non opus arbitris humanis oculis. Videant Angeli, videat Deus; satis est, abunde satis: Deus merus est oculus, qui cum videt jejunantem, plus est quam si centum millia oculorum videant; decies centena millia linguarum laudent. Antiphona vox est fidelissima: *Dicitus meus mihi, & ego illi.* Ego Deum respicio, & Deus me; ita optime res utrimque geritur. Nec tamen opus est, cum jejunamus, humanos oculos ita fugere, ut illos veluti Medusae clypeum horreatus. Videant illi nos jejunantes, sed glorificent, non nos, sed patrem nostrum qui in caelis est. Ita simia nihil nobis negotii faceret.

III.

Res gestae praeceptorum Patrum memorant senem religiosum in eremo interrogatum a juvene: *Qui sit, mi Pater, jejunia in cenobio mihi tam facilia visa, nunc porro difficillima, intolerabilia videri? Senex humanae vanitatis non ignarus, & quam potens esset inanis gloria: Fili, ait, cum putares te jejunare, revera non jejunabas; nam occulte pastus es. Nullo modo, ait, juvenis, & quaeso ne istud, Pater, de me cogites. Cui senex iterum: Vana gloria, inquit, pabulum occultum, suave, sed fallacissimum & letale: hoc tumidum facit, non sanctum; & isto tu quidem pastus es, cum in cenobio ageres. Spectatores habuisti, & ideo facile jejunasti. Cum deest jejunanti spectator, deficit & jejunandi studium. Abstinentia simiae maligna, nullius pretii, noxia est.*

Alii aliter hoc narrat: Coctos, Gregorius panes hordeaceos, sed crusta triticea obducos. Gregorius Tuvonensis de hoc viro plurima.

Olim Dei spiritus in

Ideo Gregorius Lingonensis, Antistes, qui carne pesus & angue simiam hanc oderat, hordeaceum quidem panem solitus est edere, ad gulam affligendam; ne tamen ea res applausum haberet & laudem, tamquam in seipsum sancte rigidus sit, panes sibi triticeos, egenis hordeaceos pinxi iussit; sed ea partitionis industria est usus, ut in pauperes quidem dividerentur triticeae, sibi autem hordeaceae remanerent. Cujus arcani solus pistor fuit conscius. Hic idem Praesul, ut simiam enecaret, aquae, quam semper biberat, non plus vini affunderet, consuevit, quam ut ea colorem quidem referret, ceteroqui nihil haberet vini, potus ingratus. Obiit vir iste sanctissimus nonagenarius, anno Christiano quingentesimo trigesimo, triginta trium annorum Episcopus. Huic virtutis suppetam adstituto memoriae recentis, & nostri aevi praesulem.

Ioannes Godofridus Bambergensis & Würzbur-

genis Antistes, qui anno millesimo sexcentesimo vigesimo secundo in Electorum comitatu Ratisbonae obiit, simiam illam ipsigniter triumphare noverat. Ante Christi natalem toto Adventus sacri tempore carnibus abstinit. Quadragesima tota non solum carne, sed & pisce, omnique alio animante mensa sua interdixit, solis cicere, rapis, olere contentissimus. A prima pueritia omni Veneris & Sabbati die in Christi patientis & Virginis puerperae honorem jejunavit. Saepius in anno totis diebus extra papam & aquam nil penitus libavit: jam ipsi in legem erat diem sanctum Parascives buccella panis & aquae haustulo traducere. Atque haec fecit, quantum licevit, sine arbitrio. In Divorum pervigiis tam tecta sanctimonia jejunavit, ut mensam more solito acumberet tamquam cenaturus, hilaris ac latus cum assidentibus colloqueretur, partes à carpo acciperet, eas tamen subito cum minus observaretur, famulo adstanti redderet, & ita laute ac splendide esuriret, quod nemo facile nisi attentissimus notabat. Hinc Godofridus castitatis miraculum, homines libidinosos, ut ipsum caecodemonem odit ac fugit. Sed istud hic non peragimus. Huc pertinet illustre artificium, quo tantus princeps Gulam simul & Simiam insignisimè ludificavit, sobrius simul & modestus. Videri voluit, sed à solo Deo, Divinus illi oculus pro mortalium omnium oculis fuit. Haec ego & duplici publicaeque sanctae oratione recito.

Ergo abstinet aeger, egens, cupidus, gula, simia. Quae pleraque omnis malae notae abstinentia est. Sed abstinet, dum est virtus, quae sancto sine, bona rectaque intentione init jejuniatus, dicitque: *Omnia ad majorem Dei gloriam: ergo etiam & istud.* In quem finem saepius cogitandum illud Augustini: *Nullus sine jejuniis vincit diabolum.* Quod Petrus Chrysologus confirmans: *Jejunium, inquit, esse Dei arcem, Christi castra, munitur spiritus, vexillum fidei, castitatis signum, sanctitatis trophaeum.* Hoc Adam servavit in paradiso, quando de detraxit gula. Hoc in arca servavit Noe, mundum ebrietas cum demerit. Per hoc Sath Sodomiticum restinxit incendium, qui per ebrietatem incesti est adustus incendio. Hoc Moyses divini servatoris socii lumine perlucere, quando comestitio & ebrietas Israeliticum populum simulacrorum tenebrae vitioribus. Hoc Eliam pervexit ad caelum, quando Achab impium ebrietas ad inferna deiecit. Hoc Joannem in nativitate mulierum fecit esse majorem, quando temulentia Herodem principem imperio mulierum reddidit homicidam. Caecodemonem vincere recusat, qui jejuniis insitueret detrectat.

Humanae gentis vitium Curiositas tam potentet quae vult persuader, ut homo curiosior ad hominem aut insigniter charum, aut singulariter celebrem videndum, mira facere vel pati paratus sit. Si quis Apostolos, Christi discipulos, praecipue Petrum & Paulum, si Quatuor Latinos, & Graecos quatuor Ecclesiae Doctores; si omnes ordine Pontifices, si Romanos Caesares omnes, quales vixerunt, tales intueri coram posset, mensa aut anno etiam uno non aegre jejunaret. Ut Deum videamus, in quo homines universos visurifumus, quid facimus? Beati, qui nunc esuritis, quia saturabimini, aeternitatis spectaculo amoenissimo, infinito.

CAPVT III.

Quomodo reipsa jejuniis inveniuntur.

SAPIENS Hebraeus Siracides inter rudimenta vitae humanae panem & aquam numerans: *Initium, inquit, necessariae rei vitae hominum aqua, ignis, & ferrum, sal, lac, & panis, &c.* A jejunio humana vita incipit, & in eo desinit: panis & aqua: jejunatum mensa. Omnes quidem animantes suum sibi pabulum habent, bos foenum

Eccl. c. 1. v. 2. Vita humana incipit & desinit.

ferum, equus avenam, canis ossa, aranea venenum: homo quia dominium magnam partem in animantes perdidit, imò quia se animantibus immiscuit, illis factus similis, pane & aqua contentus sit; elementa sublimiora aer & ignis illum non alent; ad inferiora tendat, terra panem dabit, aqua in potum erit. Ita facillimus hominis victus, panis & aqua. Primum prandium, lac maternum. Ab hoc transitur ad alia. Tenuerunt inquit, & jejunio simillimum. Cœpimus dicere, Quomodo jejunandum sit. Præcipuam jejunii partem esse diximus intentionem rectam. Nunc porro plures jejunii partes assignamus, & quomodo reipsa & practice sit jejunandum exponimus.

§. I.

Alterum ergo jejunii caput est, Resectio unius diei una, cibis certi generis exclusis. Iejunii dies ante omnia excludit carnes, & quod carnisbus aded affine, pecudum intestina, ovium pedes & exta, vitulorum capita, omnis generis altitia, & quidquid in carnis censum venit. Lutra, sicut & Castoris, seu Pontici canis cauda, quæ apud multos in deliciis est, à Carthusianis eduntur: nam in piscium tribum referuntur. Sunt anates in Belgio, quæ sanguine constant & ossibus, sed quia sanguinis sunt frigidi, in eadem cum piscibus familia censentur, nec esurialibus feriis excluduntur mensis.

Quæras: Lac, ova, caseus, num permilla jejuniis diebus? Ajo primò: Certum, hæc olim fuisse verita; nam carni valde sunt affinia. Deinde in religiosis familiis præsertim caseus & ova; nisi ægris, non permilla. Tertio, hæc eadem alibi in Gallia, Hispania, Polonia, Italia partibus, jejunantium mensis excluduntur. Quid in Germania, inquis, faciendum? Consuetudo potissimum sequenda, quæ ejuniorum in pluribus est norma. Nam quemadmodum Hispani non religiosè faciunt, qui reclamante consuetudine ova comedunt; ita Germani non delinquent, qui in comedendis ovibus consuetudini consentiunt. Ita luculenter Augustinus ad Casulanum presbyterum: Si de hac re, inquit, sententiam meam quaris, ego in Evangelicis & Apostolicis litteris, totaque instrumto, quod appellatur testamentum novum, animo id revolvens, video præceptum esse jejunium. Verumtamen in hujus sabbati jejunio, nihil mihi videtur rutiùs pacatisque custodiendæ eorum, inter quos vivimus, in his rebus inoffensâ societate. Et ad Januariam. Quæ, inquit, non sunt contra fidem & bonos mores, & habent exhortationem vitæ melioris, non improbemus, sed laudando & imitando sectemur. Ergo secundum jejunii caput est, Una diei resectio.

Tertium: Iejunium aliquantum est sentiendum. Sicut jejunantis scopus est animi salus, & Dei honor; ita jejunii finis est sentiri: stomachus, caput, totum corpus inedia aliquid & famis perferat: & quid refert, si somno, paullulum deccat? Ridicula proflus est velle corpus castigare, nolle tamen ut quidquam castigationis sentiat. Hoc quidem verum, cum jejunium sit remedium, mens Ecclesiæ non est. ut hoc remedio horribile inferatur damnium valetudini. Nihilominus sicut pharmacum non solet esse suave, sed salubre, nec sine intemperis & tumultu adjuvat: qui amarorem aut mortuum medicamenti respuit, sanitatem fugit; ita sanè qui jejunium odit, remedium despicit: neque conveniunt hæc duo, velle jejunare, sed jejunii molestiam sentire non velle. Ambrosius non sine acris stimulo interrogans: Quomodo, inquit, videtur jejunare, qui non esurit? quomodo videtur, jejunare, qui non sinit? Videte mihi hominem, qui vult esse cocus, sed ad ignem stare nequaquam sustinet. Videte mihi molitorem, qui farinae pulveribus inspergi refugit. Et qualis ille corarius est, qui in madido laborare recusat? qualis nauta, qui aquas & ventos execratur? qualis agricola, qui

amb. de. 3. l. 5. c. 1. l. 2. c. 5. l. 3. c. 1. l. 4. c. 1. l. 5. c. 1. l. 6. c. 1. l. 7. c. 1. l. 8. c. 1. l. 9. c. 1. l. 10. c. 1. l. 11. c. 1. l. 12. c. 1. l. 13. c. 1. l. 14. c. 1. l. 15. c. 1. l. 16. c. 1. l. 17. c. 1. l. 18. c. 1. l. 19. c. 1. l. 20. c. 1. l. 21. c. 1. l. 22. c. 1. l. 23. c. 1. l. 24. c. 1. l. 25. c. 1. l. 26. c. 1. l. 27. c. 1. l. 28. c. 1. l. 29. c. 1. l. 30. c. 1. l. 31. c. 1. l. 32. c. 1. l. 33. c. 1. l. 34. c. 1. l. 35. c. 1. l. 36. c. 1. l. 37. c. 1. l. 38. c. 1. l. 39. c. 1. l. 40. c. 1. l. 41. c. 1. l. 42. c. 1. l. 43. c. 1. l. 44. c. 1. l. 45. c. 1. l. 46. c. 1. l. 47. c. 1. l. 48. c. 1. l. 49. c. 1. l. 50. c. 1. l. 51. c. 1. l. 52. c. 1. l. 53. c. 1. l. 54. c. 1. l. 55. c. 1. l. 56. c. 1. l. 57. c. 1. l. 58. c. 1. l. 59. c. 1. l. 60. c. 1. l. 61. c. 1. l. 62. c. 1. l. 63. c. 1. l. 64. c. 1. l. 65. c. 1. l. 66. c. 1. l. 67. c. 1. l. 68. c. 1. l. 69. c. 1. l. 70. c. 1. l. 71. c. 1. l. 72. c. 1. l. 73. c. 1. l. 74. c. 1. l. 75. c. 1. l. 76. c. 1. l. 77. c. 1. l. 78. c. 1. l. 79. c. 1. l. 80. c. 1. l. 81. c. 1. l. 82. c. 1. l. 83. c. 1. l. 84. c. 1. l. 85. c. 1. l. 86. c. 1. l. 87. c. 1. l. 88. c. 1. l. 89. c. 1. l. 90. c. 1. l. 91. c. 1. l. 92. c. 1. l. 93. c. 1. l. 94. c. 1. l. 95. c. 1. l. 96. c. 1. l. 97. c. 1. l. 98. c. 1. l. 99. c. 1. l. 100. c. 1. l. 101. c. 1. l. 102. c. 1. l. 103. c. 1. l. 104. c. 1. l. 105. c. 1. l. 106. c. 1. l. 107. c. 1. l. 108. c. 1. l. 109. c. 1. l. 110. c. 1. l. 111. c. 1. l. 112. c. 1. l. 113. c. 1. l. 114. c. 1. l. 115. c. 1. l. 116. c. 1. l. 117. c. 1. l. 118. c. 1. l. 119. c. 1. l. 120. c. 1. l. 121. c. 1. l. 122. c. 1. l. 123. c. 1. l. 124. c. 1. l. 125. c. 1. l. 126. c. 1. l. 127. c. 1. l. 128. c. 1. l. 129. c. 1. l. 130. c. 1. l. 131. c. 1. l. 132. c. 1. l. 133. c. 1. l. 134. c. 1. l. 135. c. 1. l. 136. c. 1. l. 137. c. 1. l. 138. c. 1. l. 139. c. 1. l. 140. c. 1. l. 141. c. 1. l. 142. c. 1. l. 143. c. 1. l. 144. c. 1. l. 145. c. 1. l. 146. c. 1. l. 147. c. 1. l. 148. c. 1. l. 149. c. 1. l. 150. c. 1. l. 151. c. 1. l. 152. c. 1. l. 153. c. 1. l. 154. c. 1. l. 155. c. 1. l. 156. c. 1. l. 157. c. 1. l. 158. c. 1. l. 159. c. 1. l. 160. c. 1. l. 161. c. 1. l. 162. c. 1. l. 163. c. 1. l. 164. c. 1. l. 165. c. 1. l. 166. c. 1. l. 167. c. 1. l. 168. c. 1. l. 169. c. 1. l. 170. c. 1. l. 171. c. 1. l. 172. c. 1. l. 173. c. 1. l. 174. c. 1. l. 175. c. 1. l. 176. c. 1. l. 177. c. 1. l. 178. c. 1. l. 179. c. 1. l. 180. c. 1. l. 181. c. 1. l. 182. c. 1. l. 183. c. 1. l. 184. c. 1. l. 185. c. 1. l. 186. c. 1. l. 187. c. 1. l. 188. c. 1. l. 189. c. 1. l. 190. c. 1. l. 191. c. 1. l. 192. c. 1. l. 193. c. 1. l. 194. c. 1. l. 195. c. 1. l. 196. c. 1. l. 197. c. 1. l. 198. c. 1. l. 199. c. 1. l. 200. c. 1. l. 201. c. 1. l. 202. c. 1. l. 203. c. 1. l. 204. c. 1. l. 205. c. 1. l. 206. c. 1. l. 207. c. 1. l. 208. c. 1. l. 209. c. 1. l. 210. c. 1. l. 211. c. 1. l. 212. c. 1. l. 213. c. 1. l. 214. c. 1. l. 215. c. 1. l. 216. c. 1. l. 217. c. 1. l. 218. c. 1. l. 219. c. 1. l. 220. c. 1. l. 221. c. 1. l. 222. c. 1. l. 223. c. 1. l. 224. c. 1. l. 225. c. 1. l. 226. c. 1. l. 227. c. 1. l. 228. c. 1. l. 229. c. 1. l. 230. c. 1. l. 231. c. 1. l. 232. c. 1. l. 233. c. 1. l. 234. c. 1. l. 235. c. 1. l. 236. c. 1. l. 237. c. 1. l. 238. c. 1. l. 239. c. 1. l. 240. c. 1. l. 241. c. 1. l. 242. c. 1. l. 243. c. 1. l. 244. c. 1. l. 245. c. 1. l. 246. c. 1. l. 247. c. 1. l. 248. c. 1. l. 249. c. 1. l. 250. c. 1. l. 251. c. 1. l. 252. c. 1. l. 253. c. 1. l. 254. c. 1. l. 255. c. 1. l. 256. c. 1. l. 257. c. 1. l. 258. c. 1. l. 259. c. 1. l. 260. c. 1. l. 261. c. 1. l. 262. c. 1. l. 263. c. 1. l. 264. c. 1. l. 265. c. 1. l. 266. c. 1. l. 267. c. 1. l. 268. c. 1. l. 269. c. 1. l. 270. c. 1. l. 271. c. 1. l. 272. c. 1. l. 273. c. 1. l. 274. c. 1. l. 275. c. 1. l. 276. c. 1. l. 277. c. 1. l. 278. c. 1. l. 279. c. 1. l. 280. c. 1. l. 281. c. 1. l. 282. c. 1. l. 283. c. 1. l. 284. c. 1. l. 285. c. 1. l. 286. c. 1. l. 287. c. 1. l. 288. c. 1. l. 289. c. 1. l. 290. c. 1. l. 291. c. 1. l. 292. c. 1. l. 293. c. 1. l. 294. c. 1. l. 295. c. 1. l. 296. c. 1. l. 297. c. 1. l. 298. c. 1. l. 299. c. 1. l. 300. c. 1. l. 301. c. 1. l. 302. c. 1. l. 303. c. 1. l. 304. c. 1. l. 305. c. 1. l. 306. c. 1. l. 307. c. 1. l. 308. c. 1. l. 309. c. 1. l. 310. c. 1. l. 311. c. 1. l. 312. c. 1. l. 313. c. 1. l. 314. c. 1. l. 315. c. 1. l. 316. c. 1. l. 317. c. 1. l. 318. c. 1. l. 319. c. 1. l. 320. c. 1. l. 321. c. 1. l. 322. c. 1. l. 323. c. 1. l. 324. c. 1. l. 325. c. 1. l. 326. c. 1. l. 327. c. 1. l. 328. c. 1. l. 329. c. 1. l. 330. c. 1. l. 331. c. 1. l. 332. c. 1. l. 333. c. 1. l. 334. c. 1. l. 335. c. 1. l. 336. c. 1. l. 337. c. 1. l. 338. c. 1. l. 339. c. 1. l. 340. c. 1. l. 341. c. 1. l. 342. c. 1. l. 343. c. 1. l. 344. c. 1. l. 345. c. 1. l. 346. c. 1. l. 347. c. 1. l. 348. c. 1. l. 349. c. 1. l. 350. c. 1. l. 351. c. 1. l. 352. c. 1. l. 353. c. 1. l. 354. c. 1. l. 355. c. 1. l. 356. c. 1. l. 357. c. 1. l. 358. c. 1. l. 359. c. 1. l. 360. c. 1. l. 361. c. 1. l. 362. c. 1. l. 363. c. 1. l. 364. c. 1. l. 365. c. 1. l. 366. c. 1. l. 367. c. 1. l. 368. c. 1. l. 369. c. 1. l. 370. c. 1. l. 371. c. 1. l. 372. c. 1. l. 373. c. 1. l. 374. c. 1. l. 375. c. 1. l. 376. c. 1. l. 377. c. 1. l. 378. c. 1. l. 379. c. 1. l. 380. c. 1. l. 381. c. 1. l. 382. c. 1. l. 383. c. 1. l. 384. c. 1. l. 385. c. 1. l. 386. c. 1. l. 387. c. 1. l. 388. c. 1. l. 389. c. 1. l. 390. c. 1. l. 391. c. 1. l. 392. c. 1. l. 393. c. 1. l. 394. c. 1. l. 395. c. 1. l. 396. c. 1. l. 397. c. 1. l. 398. c. 1. l. 399. c. 1. l. 400. c. 1. l. 401. c. 1. l. 402. c. 1. l. 403. c. 1. l. 404. c. 1. l. 405. c. 1. l. 406. c. 1. l. 407. c. 1. l. 408. c. 1. l. 409. c. 1. l. 410. c. 1. l. 411. c. 1. l. 412. c. 1. l. 413. c. 1. l. 414. c. 1. l. 415. c. 1. l. 416. c. 1. l. 417. c. 1. l. 418. c. 1. l. 419. c. 1. l. 420. c. 1. l. 421. c. 1. l. 422. c. 1. l. 423. c. 1. l. 424. c. 1. l. 425. c. 1. l. 426. c. 1. l. 427. c. 1. l. 428. c. 1. l. 429. c. 1. l. 430. c. 1. l. 431. c. 1. l. 432. c. 1. l. 433. c. 1. l. 434. c. 1. l. 435. c. 1. l. 436. c. 1. l. 437. c. 1. l. 438. c. 1. l. 439. c. 1. l. 440. c. 1. l. 441. c. 1. l. 442. c. 1. l. 443. c. 1. l. 444. c. 1. l. 445. c. 1. l. 446. c. 1. l. 447. c. 1. l. 448. c. 1. l. 449. c. 1. l. 450. c. 1. l. 451. c. 1. l. 452. c. 1. l. 453. c. 1. l. 454. c. 1. l. 455. c. 1. l. 456. c. 1. l. 457. c. 1. l. 458. c. 1. l. 459. c. 1. l. 460. c. 1. l. 461. c. 1. l. 462. c. 1. l. 463. c. 1. l. 464. c. 1. l. 465. c. 1. l. 466. c. 1. l. 467. c. 1. l. 468. c. 1. l. 469. c. 1. l. 470. c. 1. l. 471. c. 1. l. 472. c. 1. l. 473. c. 1. l. 474. c. 1. l. 475. c. 1. l. 476. c. 1. l. 477. c. 1. l. 478. c. 1. l. 479. c. 1. l. 480. c. 1. l. 481. c. 1. l. 482. c. 1. l. 483. c. 1. l. 484. c. 1. l. 485. c. 1. l. 486. c. 1. l. 487. c. 1. l. 488. c. 1. l. 489. c. 1. l. 490. c. 1. l. 491. c. 1. l. 492. c. 1. l. 493. c. 1. l. 494. c. 1. l. 495. c. 1. l. 496. c. 1. l. 497. c. 1. l. 498. c. 1. l. 499. c. 1. l. 500. c. 1. l. 501. c. 1. l. 502. c. 1. l. 503. c. 1. l. 504. c. 1. l. 505. c. 1. l. 506. c. 1. l. 507. c. 1. l. 508. c. 1. l. 509. c. 1. l. 510. c. 1. l. 511. c. 1. l. 512. c. 1. l. 513. c. 1. l. 514. c. 1. l. 515. c. 1. l. 516. c. 1. l. 517. c. 1. l. 518. c. 1. l. 519. c. 1. l. 520. c. 1. l. 521. c. 1. l. 522. c. 1. l. 523. c. 1. l. 524. c. 1. l. 525. c. 1. l. 526. c. 1. l. 527. c. 1. l. 528. c. 1. l. 529. c. 1. l. 530. c. 1. l. 531. c. 1. l. 532. c. 1. l. 533. c. 1. l. 534. c. 1. l. 535. c. 1. l. 536. c. 1. l. 537. c. 1. l. 538. c. 1. l. 539. c. 1. l. 540. c. 1. l. 541. c. 1. l. 542. c. 1. l. 543. c. 1. l. 544. c. 1. l. 545. c. 1. l. 546. c. 1. l. 547. c. 1. l. 548. c. 1. l. 549. c. 1. l. 550. c. 1. l. 551. c. 1. l. 552. c. 1. l. 553. c. 1. l. 554. c. 1. l. 555. c. 1. l. 556. c. 1. l. 557. c. 1. l. 558. c. 1. l. 559. c. 1. l. 560. c. 1. l. 561. c. 1. l. 562. c. 1. l. 563. c. 1. l. 564. c. 1. l. 565. c. 1. l. 566. c. 1. l. 567. c. 1. l. 568. c. 1. l. 569. c. 1. l. 570. c. 1. l. 571. c. 1. l. 572. c. 1. l. 573. c. 1. l. 574. c. 1. l. 575. c. 1. l. 576. c. 1. l. 577. c. 1. l. 578. c. 1. l. 579. c. 1. l. 580. c. 1. l. 581. c. 1. l. 582. c. 1. l. 583. c. 1. l. 584. c. 1. l. 585. c. 1. l. 586. c. 1. l. 587. c. 1. l. 588. c. 1. l. 589. c. 1. l. 590. c. 1. l. 591. c. 1. l. 592. c. 1. l. 593. c. 1. l. 594. c. 1. l. 595. c. 1. l. 596. c. 1. l. 597. c. 1. l. 598. c. 1. l. 599. c. 1. l. 600. c. 1. l. 601. c. 1. l. 602. c. 1. l. 603. c. 1. l. 604. c. 1. l. 605. c. 1. l. 606. c. 1. l. 607. c. 1. l. 608. c. 1. l. 609. c. 1. l. 610. c. 1. l. 611. c. 1. l. 612. c. 1. l. 613. c. 1. l. 614. c. 1. l. 615. c. 1. l. 616. c. 1. l. 617. c. 1. l. 618. c. 1. l. 619. c. 1. l. 620. c. 1. l. 621. c. 1. l. 622. c. 1. l. 623. c. 1. l. 624. c. 1. l. 625. c. 1. l. 626. c. 1. l. 627. c. 1. l. 628. c. 1. l. 629. c. 1. l. 630. c. 1. l. 631. c. 1. l. 632. c. 1. l. 633. c. 1. l. 634. c. 1. l. 635. c. 1. l. 636. c. 1. l. 637. c. 1. l. 638. c. 1. l. 639. c. 1. l. 640. c. 1. l. 641. c. 1. l. 642. c. 1. l. 643. c. 1. l. 644. c. 1. l. 645. c. 1. l. 646. c. 1. l. 647. c. 1. l. 648. c. 1. l. 649. c. 1. l. 650. c. 1. l. 651. c. 1. l. 652. c. 1. l. 653. c. 1. l. 654. c. 1. l. 655. c. 1. l. 656. c. 1. l. 657. c. 1. l. 658. c. 1. l. 659. c. 1. l. 660. c. 1. l. 661. c. 1. l. 662. c. 1. l. 663. c. 1. l. 664. c. 1. l. 665. c. 1. l. 666. c. 1. l. 667. c. 1. l. 668. c. 1. l. 669. c. 1. l. 670. c. 1. l. 671. c. 1. l. 672. c. 1. l. 673. c. 1. l. 674. c. 1. l. 675. c. 1. l. 676. c. 1. l. 677. c. 1. l. 678. c. 1. l. 679. c. 1. l. 680. c. 1. l. 681. c. 1. l. 682. c. 1. l. 683. c. 1. l. 684. c. 1. l. 685. c. 1. l. 686. c. 1. l. 687. c. 1. l. 688. c. 1. l. 689. c. 1. l. 690. c. 1. l. 691. c. 1. l. 692. c. 1. l. 693. c. 1. l. 694. c. 1. l. 695. c. 1. l. 696. c. 1. l. 697. c. 1. l. 698. c. 1. l. 699. c. 1. l. 700. c. 1. l. 701. c. 1. l. 702. c. 1. l. 703. c. 1. l. 704. c. 1. l. 705. c. 1. l. 706. c. 1. l. 707. c. 1. l. 708. c. 1. l. 709. c. 1. l. 710. c. 1. l. 711. c. 1. l. 712. c. 1. l. 713. c. 1. l. 714. c. 1. l. 715. c. 1. l. 716. c. 1. l. 717. c. 1. l. 718. c. 1. l. 719. c. 1. l. 720. c. 1. l. 721. c. 1. l. 722. c. 1. l. 723. c. 1. l. 724. c. 1. l. 725. c. 1. l. 726. c. 1. l. 727. c. 1. l. 728. c. 1. l. 729. c. 1. l. 730. c. 1. l. 731. c. 1. l. 732. c. 1. l. 733. c. 1. l. 734. c. 1. l. 735. c. 1. l. 736. c. 1. l. 737. c. 1. l. 738. c. 1. l. 739. c. 1. l. 740. c. 1. l. 741. c. 1. l. 742. c. 1. l. 743. c. 1. l. 744. c. 1. l. 745. c. 1. l. 746. c. 1. l. 747. c. 1. l. 748. c. 1. l. 749. c. 1. l. 750. c. 1. l. 751. c. 1. l. 752. c. 1. l. 753. c. 1. l. 754. c. 1. l. 755. c. 1. l. 756. c. 1. l. 757. c. 1. l. 758. c. 1. l. 759. c. 1. l. 760. c. 1. l. 761. c. 1. l. 762. c. 1. l. 763. c. 1. l. 764. c. 1. l. 765. c. 1. l. 766. c. 1. l. 767. c. 1. l. 768. c. 1. l. 769. c. 1. l. 770. c. 1. l. 771. c. 1. l. 772. c. 1. l. 773. c. 1. l. 774. c. 1. l. 775. c. 1. l. 776. c. 1. l. 777. c. 1. l. 778. c. 1. l. 779. c. 1. l. 780. c. 1. l. 781. c. 1. l. 782. c. 1. l. 783. c. 1. l. 784. c. 1. l. 785. c. 1. l. 786. c. 1. l. 787. c. 1. l. 788. c. 1. l. 789. c. 1. l. 790. c. 1. l. 791. c. 1. l. 792. c. 1. l. 793. c. 1. l. 794. c. 1. l. 795. c. 1. l. 796. c. 1. l. 797. c. 1. l. 798. c. 1. l. 799. c. 1. l. 800. c. 1. l. 801. c. 1. l. 802. c. 1. l. 803. c. 1. l. 804. c. 1. l. 805. c. 1. l. 806. c. 1. l. 807. c. 1. l. 808. c. 1. l. 809. c. 1. l. 810. c. 1. l. 811. c. 1. l. 812. c. 1. l. 813. c. 1. l. 814. c. 1. l. 815. c. 1. l. 816. c. 1. l. 817. c. 1. l. 818. c. 1. l. 819. c. 1. l. 820. c. 1. l. 821. c. 1. l. 822. c. 1. l. 823. c. 1. l. 824. c. 1. l. 825. c. 1. l. 826. c. 1. l. 827. c. 1. l. 828. c. 1. l. 829. c. 1. l. 830. c. 1. l. 831. c. 1. l. 832. c. 1. l. 833. c. 1. l. 834. c. 1. l. 835. c. 1. l. 836. c. 1. l. 837. c. 1. l. 838. c. 1. l. 839. c. 1. l. 840. c. 1. l. 841. c. 1. l. 842. c. 1. l. 843. c. 1. l. 844. c. 1. l. 845. c. 1. l. 846. c. 1. l. 847. c. 1. l. 848. c. 1. l. 849. c. 1. l. 850. c. 1. l. 851. c. 1. l. 852. c. 1. l. 853. c. 1. l. 854. c. 1. l. 855. c. 1. l. 856. c. 1. l. 857. c. 1. l. 858. c. 1. l. 859. c. 1. l. 860. c. 1. l. 861. c. 1. l. 862. c. 1. l. 863. c. 1. l. 864. c. 1. l. 865. c. 1. l. 866. c. 1. l. 867. c. 1. l. 868. c. 1. l. 869. c. 1. l. 870. c. 1. l. 871. c. 1. l. 872. c. 1. l. 873. c. 1. l. 874. c. 1. l. 875. c. 1. l. 876. c. 1. l. 877. c. 1. l. 878. c. 1. l. 879. c. 1. l. 880. c. 1. l. 881. c. 1. l. 882. c. 1. l. 883. c. 1. l. 884. c. 1. l. 885. c. 1. l. 886. c. 1. l. 887. c. 1. l. 888. c. 1. l. 889. c. 1. l. 890. c. 1. l. 891. c. 1. l. 892. c. 1. l. 893. c. 1. l. 894. c. 1. l. 895. c. 1. l. 896. c. 1. l. 897. c. 1. l. 898. c. 1. l. 899. c. 1. l. 900. c. 1. l. 901. c. 1. l. 902. c. 1. l. 903. c. 1. l. 904. c. 1. l. 905. c. 1. l. 906. c. 1. l. 907. c. 1. l. 908. c. 1. l. 909. c. 1. l. 910. c. 1. l. 911. c. 1. l. 912. c. 1. l. 913. c. 1. l. 914. c. 1. l. 915. c. 1. l. 916. c. 1. l. 917. c. 1. l. 918. c. 1. l. 919. c. 1. l. 920.

ad succos extraneos veluti adhuc ieiunium, avidè renovatur in desideria. Venter quidem dum nescit operatur, sed varietas tollit fastidium. Quia enim puras (ut eas natura creavit) epulas fastidimus, dum aliæ aliis multitudine permiscuntur, & sprevis naturalibus, quos Deus indidit rebus, quibusdam adulterinis gula provocatur saporibus: transitur nimirum meta necessitatis, sed necdum delectatio superatur. Quis enim dicere sufficit, quot modis (ut cetera taceam) sola ova versantur & versantur: quanto studio evertuntur, subvertuntur, liquantur, durantur, diminuntur, & nunc quidem friza, nunc assa, nunc facta, nunc mixtura, nunc scillatim apponuntur? Ut quid autem hæc omnia, nisi ut soli fastidio consulatur? Ipsa deinde qualitas rerum talis desoris apparere curatur, ut non minus aspectus, quam gustus delectetur: & cum jam stomachus crebris ructibus repletum se indicet, necdum tamen curiositas satiatur. Sed dum oculi coloribus, palatum saporibus illiuntur, infelix stomachus, cui nec colores lucent, nec sapores demulcent, dum omnia suspicere, cogitur, oppressus magis obruitur quam reficitur.

Hic Bernardus non decorum statuit, sed prandiorum lautitiam objurgat. Refectio sit una, sed non nimis lauta, non nimis copiosa. Nam qui in uno prandio tantum vorant, quantum tribus Vitellis sufficeret, precepto forsan satisfaciunt, quia semel tantum edunt, sed precepti finem neutiquam attingunt, quia ieiunium plane non sentiunt. Augustinus hæc utilissimè monens: Hæc, inquit, si facimus, fratres, inde nobis parare possumus medicamenta, unde nobis vulnera feceramus. Ante omnia in diebus ieiuniorum quod solebamus prandere, pauperibus erogemus, ne forte aliquis sibi sumptuosas cenas, & exquisitis saporibus epulas studeat preparare, & corpori suo magis commutasse quam subtraxisse ciborum abundantiam videatur. Nihil prodest tota die longum duxisse ieiunium, si postea ciborum suavitate vel nimietate animi obruitur. Illico mens repleta corripit, & irrigata corporis nostri terra spinas libidinum germinabit. Sit ergo temperatus cibus, & namquam nimium venter repletus: & plus semper de cibo cordis, quam de cibo corporis cogitemus.

§. IV.

Quid porrò de his dicemus, qui ut ieiunium minus sentiant, ad horam diei nonam decimamve dormiunt: dum verò vestiunt, dum molliuntur, dum comunt, mensa vocat. O ieiunatores strenui! Deus non irridetur, non fallitur, Deus non est abarrhandus, ut dictum. Rex David sincerissimè hoc agens, Deprecatus est Dominum pro parvulo & ieiunavit ieiunio, & ingressus seorsum jacuit super terram. Sunt qui ieiunantes non ieiunant, sicut qui videntes non vident, audientes non audiunt: illorum ieiunium Pascha foret aliorum lautissimum. Idcirco die quo ieiunandum, memores sumus, cum prandemus, diem esse esuriale, qui cenam nullam, prandium habeat moderatum. Athanasius hoc lucidè affirmans: Non solum, inquit, tarditas cibi sumendi ieiunium est, sed & puritas; neque in hoc sita est religionis exercitatio, ut duo sint convivia, sed ne varia comedant. Ergo prandium moderare, cenam omitte.

Eminentissimus Cardinalis Robertus Bellarminus obli-viosam aut oculos aurem hæc convellens: Quid nobis, inquit, Ecclesia mandat? ieiunia Quadragesimæ. Quatuor temporum, & Vigiliarum. Ista si suscipiantur, ut oportet, non sine patientia perfici possunt. Nam si quis velit in diebus ieiuniorum exquirere delicatas epulas: & in cenâ unâ sive prandio uno tantum cibi sumere, quantum in prandio simul & cenâ capere solitus erat; & horam anticipare, & postea sub vespere cenulam sumere tam copiosam, ut cena dici possit; iste certe non facile esuriat, neque stiet, neque patientia opus habebit: sed si serid statuat, non anticipare horam, nisi moribus aut alia necessitas cogat: vulgares & viles epulas penitentia agenda accommodatas sumere, & quidem in eâ mensurâ, quâ refectioem unam, eamque ordinariam non excedat; & quod

in aliâ refectioe sumeretur, si dies ieiunii non esset, dare pauperibus: ut sit, iuxta beatum Leonem, refectio pauperum, abstinentia ieiunantis, atque, quod idem monet alibi, eluriamus paululum, & aliquantulum, quod ieiunantis possit prodesse pauperibus, nostræ consuetudini subtrahamus: & denique sub noctem cenula, quæ sumi à multis solet, verè sit cenula: tum sine dubio patientia necessaria erit ad esuriam & stiet tolerandam; & sic ieiunando Christi patientiam utcumque saltem imitabimur.

§. V.

Qvintum: Tempus prandii seu cenæ non preveniendum. Patere, mi Lector, nos etiam minuta hæc profèqui. Esuriali die prandium more veteri Ecclesiæ Cena dicitur. Ita sub meridie preces sunt: Ad cenam vitæ æternæ perducat nos Rex æternæ gloriæ. Nam olim refectiois hora die ieiunii fuit vespere, quâ Dominus Iesus in cruce receptus, in tumultu compositus est. Hinc cena fuit prandio penitus omisso. Præter hunc Ecclesiæ morem Augustinus & quequeque usitatissimè affirmat. A cenâ hæc vespertinâ transitum est ad horam pomeridianam nostram tertiam, Præter horam nonam, quâ Christum in cruce mortuus. Hæc consuetudo cenandi horâ tertiâ pomeridianâ etiam nunc tenet anno millesimo ducentesimo septuagesimo, beati Thomæ Aquinatis ævo, cujus hæc sunt verba: Ut ieiunantes circa horam nonam (nostra tertiam) cibum sumant, convenienter est constitutum. Ita primitus die ieiunii, cenatum est vespere, omisso prandio. Dein cenâ illa in horam tertiam pomeridianam migravit. Denique in horam undecimam sub meridiem una hæc ieiunii refectio translata est: ita quidem, ut lex violari crederetur, si sine causâ notabiliter citius cenetur. Sæpius cenare non prohibetur. Navarrus inter grandiores noxas numerat, statum refectiois tempus unâ alterâve horâ prævenire sine causâ. Nos minoribus noxiis annueramus. Nam verâ ieiunii ratio est carnis non vesci, & mel in die refici. Maturius id facere rem ipsam non everit. Et qui citius cenat, diutius post expectat, celerius esuriat. Quod si hospites sint dimittendi, aut destinatum iter urgeat, accelerare cenam sine noxâ licebit. Cetera, consuetudinem hæc in res servare, optimum.

Coronidem addo capiti cum Climaco, qui ieiunium verè pharmacum pharmacorum omnium præstantissimum agnoscens. Ieiunium, inquit, sanitas corporis, compunctionis janua, mentis custodia, paradisi porta.

CAPVT IV.

Que vespertina sit ieiunii refectio.

Non malè dixerim: Quot homines sancti, tot specula ieiunii. E numero illorum non pauci totos sæpe dies, biduum triduumve, & amplius abstinent omnibus abstinent. Tarsensis Paulus religionem Christianam est exorsus ieiunio triduo. Sed numquid in istorum album referemus optimatem illum ingeniosè ieiunantem? Audite, & videte, singularissimum abstinentiæ prototypon propono: Virum summam novè, aut nobilis scriptor Hippolytus Guazarionius, qui aliquot annis non prius solebat strato sese levare & vestes circumspicere, quam clarum mane fenestras intraret, & angustas lumine rimas extenderet, tertiâque jam linea tangeretur (hoc est, horâ nonâ antemeridianâ) & pecus pæne omne sub ulmo esset. Stertebat, itaque, indomitum quod desumare Falerinum sufficeret, & usque dum somno helucum probè demum discuteret. Poterat vir iste primas è sua proclives in somnum sumus ex pridianâ crapulâ. Sæpiè enim, semipannum, & hesternò vino officianem significat.

Aug. 10. 10. ser. 2. seriâ quartâ in capite ieiunii, ser. 65. in ordine, de Tèpore, mibi pag. 252

2. Reg. c. 12. v. 16.

Athanas. serm. 66.

Bellarom. de 7. verbis Christi crucifixi l. 2. c. 10. mibi pag. 183.

suo cubiculo in ipsum usque triclinium, Optices per-
 spectivæ beneficio, semifomes oculos recta mittere,
 & nunc redivo sibi è plumbo sepulchro paratum sta-
 ret epulum, clarè conspicari. Ne quid verò vigilantis-
 simo patrifamilie bonarum horarum male periret,
 vestiri & calcari solebat in hunc modum: Vreus
 stabat argenteus, recenti Falerno spumans, in domini
 sui primam vigiliam paratus: juxta panis dominicus
 à forno itidè recens herilem gulam expectabat. Dice-
 res illum in Candià natum, ubi incolæ quot diebus
 manè pane tosto & Falerno generosissimo sese refi-
 ciunt, ita perennari in plurimos annos. Quamprim-
 um ergo herus semisopitum adhuc pedem extra plu-
 mas posuisset, famulus aderat, qui ambrosiam istam
 & illud nectar adhuc oscitanti propinaret. Et quoties
 famulorum alter tibiale pedi aut calcem induxisset,
 toties pocillator nivei panis Falerno madidatam buc-
 ceam porrigebat. Sic primas iste teporis partissimus,
 simul & eadem pane opera vestiebatur, calcabatur,
 comebatur, tentabat, prandebat. Nam ubi vestes in-
 duti recepisset, quotidianam ampullam perhausisset,
 & pane jam omnem sitim Apicianà promulsi de-
 casset, recto gradu ad calidum triclinium tendebat,
 sessum se recepturus & pransurus, prout in dies sole-
 bat, pollucibiliter. Iuvenis quidem fuit novus hic Api-
 cius, fuit & robustus, fuit & opulentus; dixisset illum
 Methonis annos victurum: sed heu miserum! qui lau-
 tissimè vivendo hoc unum egit, ut viveret brevissimè,
 & æternum forsitan moreretur. Nam diem suum obiit
 ante diem. Nec tamen à Parcis dici potest extinctus,
 ab aliis deabus, Edinà nimirum & Potinà, quibus illè
 quotidie tamen faciebat, in subterraneum carcerem
 præcipitatus est; vigeturus in multos annos, si vitam
 minus amasset, aut minus gulam.

Huic socium do istum. Interfuit (inquit idem
 Guarinonius) vir princeps Saliari Pontificum cenæ:
 unaque viri principes complures, & quidem, contra
 quam in convivii fieri M. Varro reliquit, etiam supra
 Musas accubuerunt. Inter hos è Galeni civià senator
 Lati-clavius, qui multa super mensam, quod medicò
 non indecorum, seriæ disputationis intergressu de
 temperantiâ, de cibi potuque parsimoniâ, de vitæ
 longitudine per cenam breviter conciliandâ,
 eruditè dissertabat. At verò tu hæc? inquit ille primi
 subelli conviva, & ita se rem habere asseveratè affir-
 mas, & serid? Serid, ait medicus, vir optime, serid
 hæc à me dicta, & verè: Quod si ita est, inquit opti-
 mas, de me quid tibi videtur? canos jam vides & de-
 clivem ad capulum ætatem, quado jam ipsis quinquag-
 ginta annis ætatem hunc hausi. Enimvero dic, si, ut se-
 ridò iudicatòque existimas, breviores mihi cenas in-
 struam, num longiorem tu mihi vitam pollicebere?
 Polliceor, ait medicus, & pro naturâ vadinoniam
 subeo fidenti stipulatione. Bene habet, inquit senex,
 vadem te capio. Sed ut tabulis legitime consignemus,
 quot mihi annos promittis ab hac quotidiana in gul-
 lam in uria? Neque enim ego velim tam violenter ge-
 nium fraudare ob paucos annos & cum dicto capax
 crystallinum impiger perhault. Medicus ubi adhuc
 tam vegetum vidit: Decem, inquit, annos spondeo
 huic tuæ tam virenti senectæ, si tamen norit illa sibi
 frenos ponere, minus esse, parcius biberè, citius de-
 finire, ante saturitatem cenas abrumperè. Ad quæ
 promptissimè Bitias ille: Vnam, inquit, solùm annorù
 decadem ego indipsar tam violentâ cenarum lege?
 Apage tu sis cum tuâ hac sponione. Non pacifcor.
 Quid? unicum ego decennium vitæ adjiciam, &
 mihi met ipse quot diebus moriar? præstat quotidie vi-
 vere, nec mortem pavere, quandocumque tandem
 serius aut citius adfuturam, Verba illius sunt: *Scis me
 meyr als vmb gehen habere zu thun / so schenck mir rund ein.* Audis

A mors ista annuitque, & post paulò poculum propina-
 vit, in quod prius ructavit ipsa. Hi viri florè ætatis non
 abstinentiâ & jejuniis, sed intemperantiâ & deliciis cor-
 ruperunt. Verissimi sunt, tamen veteres Trochaicit:
Plurimos fecere morbos multa mensæ secula;
Plurimos curare morbos novit abstinentia.
 Laudent alii auream vitæ aquam, lapidem Bezoar
 alii extollant, elogium scribant alii auro potabili; ego
 abstinentiam pharmacum pharmaco, tum nobilissi-
 mum pronuntio. Quis autem abstinentie modus, quo-
 modo jejunandum sit, exorisi sumus dicere. Ad illa
 quinque puncta superius explicata sextum addimus:
 Die jejunii *Refectiuncula modica sub noctem permittit.* Quid
 in hac observandum, porro differemus.

§. I.

E St qui quærat: Quo jure die jejunii refectiuncula
 (collationem vocant) vesperi passim sumitur? Lex Refectiun-
 eola mo-
 dia sub
 noctem
 permittit,
 recepta
 contra cu-
 dine per-
 missa;
 Hoc igitur hæc in re primum sit: Die jejunii colla-
 tionem (cum vulgo loquimur) sub vesperam admit-
 tere, permittum & licitum.

Secundò: Ea est hæc permissio, ut suum liceat panis
 vehiculum ad jungere potum. Nemo Theologorum potus ad-
 jungi.
 hic reclamat. Assertio nimium severa est, quæ vetat
 alibile aliquid, sive quod nutriat, in vespertinam hæc
 refectiunculam admittere: Nihil hic noxæ meruat
 conscientia. Quod si religiosa familia hæc in re sint
 anteriores, laudamus; suum illis jus esto. Ceteris om-
 nibus panis & congruus illi potus hoc tali vespere
 concessus. Sed quantum panis, dices, quantum potus?

Tertiò: Hic certe aliquid ægrè præscribi potest.
 Theologi omnes ad loci consuetudinem nos ducunt.
 Alicubi panis duorum nummularum refectiuncula
 illi ponitur, minus alibi, plusculum alio loco concedi
 solet. Quod si res ad libellam examinanda sit, aio pa-
 nem trium aut quatuor unciarum, qui ferè crucigero
 venditur, in collatitiam hæc cenulam adhiberi posse.
 Liberalis, putem, concessio. Nisi cum Montanus ven-
 ter adest, homo plurimi cibi capax, & manduco insi-
 gnis, huic plusculum indulgendum, & augenda un-
 cia. Sed quid statumus de potu? Ut scilicet memine-
 rimus jejunium esse, non sympodium. Et ratio dicat
 non admittendum copiosorem potum, quam qui
 concessio panis sufficiat in vehiculum. Sed panis meus,
 inquis, vehiculum grande desiderat. Expecta sis paul-
 lulum. Has helluonum non jejunantium potationes
 infra tangemus.

Quartò: Ad illud panis & potus modum addi
 potest bellariorum aliquid aut fructuum arboreo-
 rum: pomum, nuces, aut pitum; aliquid herbularum
 aut laticulæ. Sed hæc disjunctivè (ut in scholis lo-
 quuntur) non collectivè. Aut hoc, aut istud aut illud,
 non simul omnia. Sic enim non cenula, non refectiun-
 cula, sed cena congereretur; quæ quidem ratione nec
 abstinentiæ, nec sanitati, nec temperantiæ foret con-
 sultum. Pisciculus, sed parvulus, aceto & oleo macer-
 atus ab hac cenulâ non excluditur.

Quintò: Sed excluduntur ossa, placenta, pisces
 quanvis frigidi, aliique omnes ejusmodi cibi. Sed
 ut neminis conscientiam aut valetudinè terreamus, il-
 lud indulgentiâ sanè liberali adjungimus. Est homo
 afflicti aut naueantis stomachi, cui difficile solum pa-
 nem aridum cenare. Ægrè illum ingerit, non sine la-
 bore digerit. Huic ergo permittimus: E pane aut potu
 quem sumere, ossam aut jusculum sibi coquat. Calida,
 stomacho

Refectiun-
 eola mo-
 dia sub
 noctem
 permittit,
 recepta
 contra cu-
 dine per-
 missa;
 Potestque
 vehiculum
 potus ad-
 jungi.
 Panis triu
 aut qua-
 tuor un-
 ciarum ad-
 hiberi po-
 test ad hæc
 refectiun-
 culam.
 De quo Lu-
 crentius sat-
 urversis
 versibus.
 Excluduntur
 ossa,
 placenta,
 pisces &
 ali ejusmodi
 cibi.

Tempo
 adit
 non
 arven
 Temp
 1710
 1711
 1712
 1713
 1714
 1715
 1716
 1717
 1718
 1719
 1720
 1721
 1722
 1723
 1724
 1725
 1726
 1727
 1728
 1729
 1730
 1731
 1732
 1733
 1734
 1735
 1736
 1737
 1738
 1739
 1740
 1741
 1742
 1743
 1744
 1745
 1746
 1747
 1748
 1749
 1750
 1751
 1752
 1753
 1754
 1755
 1756
 1757
 1758
 1759
 1760
 1761
 1762
 1763
 1764
 1765
 1766
 1767
 1768
 1769
 1770
 1771
 1772
 1773
 1774
 1775
 1776
 1777
 1778
 1779
 1780
 1781
 1782
 1783
 1784
 1785
 1786
 1787
 1788
 1789
 1790
 1791
 1792
 1793
 1794
 1795
 1796
 1797
 1798
 1799
 1800

MARCO
 IN
 LIBRO
 DE
 IJUNIO
 LIBRO
 DE
 IJUNIO
 LIBRO
 DE
 IJUNIO

stomacho graviora; modò illam, quam statuimus, quantitatè comedendo non excedat. Oportet calor, jejunii vim non subruet. Hæc maligniori stomacho permittuntur: Consuetudo aliis retinenda.

§. II.

Augusti ad
Casulanum
l. supra ci-
tato.

Hic, Lector, parentefin statuamus. Si de bellariis, quæ illi cenulæ inferri solent, sit quæstio, cum Augustino loquar: Si hæc de re meam sententiam quæritis, dicam è germano pectore quod sentio. Bellaria omnia, nebulae dulciariæ, mellea scitamenta, liba, tragementa, amygdalæ, ficus, carpesia seu cubebæ, uvulæ passæ, & quidquid horum est in mensam secundam inferri solitum, & omne sacchari variegatum blandimentum, nugæ sunt merissimæ & insalubres, dulcis fallacia, tyrannus gulæ grata, sed sanitati noxia. E medicorum scholis res nota est: faccharum dētibus venenum, fellis augmentum, hepatis incendium, stomachi non leve nocuum entum. Omne dulce stomacho inimicum: scilicet holæ medicæ scitum est. Vir doctissimus & medicinæ peritissimus, cuius non laciniola, sed erudita scripta veneror, & seruo cuius promenda, de dulciariis nebulis omnibus hanc tulit sententiam: Bellaria omnia stomacho adversaria, nocuenta certa, bullæ & phalææ libidinis gulæ. Stomachus valens & robustus hæc non cupit; debilis admittit, sed cum noxâ, & mali originem ignorat. Hæc bonum stomachum corrumpunt, malum non emendant, nec restituunt. Vult sine nosse bonum stomachum? convenientia sibi & robusta, carnem bubulam leviter lixam, extimum bovis pedem aceto & cepis in persum, conditum, fecalium panis frustum appetit; hæc illius delicæ sunt: faccharum & illas fraudes dulciarias valdè averfatur; solida quærit, validæque; hinc noscitur. Malus ac debilis stomachus suæ quoque nature competentiæ scatur, quod molle & dulce est, amat, & plerumque sibi nocentia eligit. Cucumeres & pepones, placentas & pultes, ceraforum & fructuum aliorum somnia colorata appetit, bellaria & sacchari variegamenta cupidè lambit, sed in suam perniciem maximam. In promptu sunt rationes certissimæ. Quod dixi, medicorum pueri sciunt quibus hæc ratiocinatio non ignota: Omne pingue & dulce, stomacho ac dentibus inimicum, anticum fellis; sed bellaria pleraque omnia maximam partem dulcia, ergo dentibus & stomacho inimica. Addo: Si hæc talia cibos alios precedant, appetentiam omnem destruant; si sequantur, & in fine sint, alvum horrendè stringunt. Notum nimis apud medicos: Dulcia in fine constipant. Felix qui his omnibus catere posse, partem sanitatis æstimat. Cum Paulo hic dixerimus: *Omnia mihi licent, sed non omnia expediunt*. Vesci quidem bellariis licet, sed certè non expedit. Qui potest capere, capiat.

1. Cor. 6. 6.
v. 12. & c.
10. v. 22.

Permissa
refectiuncula
abusus ali-
quot.

1. Abusus.

Sed mitto hanc melleam mensæ secundæ Rhetoricam, & omnes hos gulæ apparatus; ad varium permissæ refectiunculæ abusum venio. Reverà jejuniis non raro turpiter illudatur. Numeremus ordine, quæ in cenulâ illâ sumenda solent intervenire vitiosæ consuetudines & abusus.

Abusus primus: Nimum ciborum & bellariorum apponitur. Nonnumquam mensa refectiunculæ huic parandæ non solum omnigenis bellariis, sed & cibis frigidis oppletur. Adest lactuca, non desunt pisces assati, lixi, aceto & oleo conditi, carcere farinaceo inclusi: vinum varium & multiplex, Rhenanum, Creticum, Falernum. Num istud est jejunare, o viri? Atque hoc videas in mensis etiam eorum, qui vetare talia deberent, & jejunii leges monitis & exemplis ingerere. Quid oviculæ faciant, si pastores audent talia?

Objicias illud Martialis, qui ad lautas cenas sibi esuriendum questus: *Multum ponitur, aibat, parum scin-*

Aditur: Ita, inquit, multa quidem apponuntur, sed non ad omnia mittuntur manus; mensam tragementis optere, ævi nostri decorum est. Audio, sed & illud non nescio, posse aliquem etiam saturari hinc inde carpendo & vellicando. Deinde in tam opimis cenulis vitra tamenti non maxima toties per mensam obambulant, dum jejunatores illi ægrius & linguam & pedes moveant. Numquid hoc est jejunare? Et simul quæro: Num tanta frigidæ alimonie & bellariorum varietas ori potius ponitur, an oculis? Si oculis, quid opus, obsecro, tot ferculorum spectaculis tam multiplici escariâ pompâ die jejunii? Numquid hoc est cum Iobô penitentiam agere in favilla & cinere? Sin autem ori & ventri tam multum infertur, error luculentus, in gulæ pascuis abstinentiam & incediam profiteri. Cum Isaiâ vociferor: *Nolite jejunare sicut usque ad hanc diem.*

§. III.

Abusus secundus: Nimum panis & potus apponitur. Si cui mensura vini decur ad deditis duobus panibus, numquid refectiunculam hoc vocabimus? Vinum, ut ponimus, exsorbetur? unus aut fescuipanis minimum absumitur, num adhuc fames sentitur? Dirum omen, si hunc hominem post cenulam tam liberalem etiamnum torqueat inedia. Hic veteri jambo licebit uti:

Hemina vini, unisque panis sat replent.
Hieronymus olim ad Nepotianum scribens: *Fortissimum, inquit, jejunium est aqua & panis.* Ego forsan recitulis: *Fortissimum jejunium est mensura vini, & duplex panis.* Non absurdè quispiam de jejunatoribus ejuscemodî dixit: *Vultus illorum considera, rubent, ardent ut igniti Seraphim; Accensam verè dixeris hanc esse pietatem, O homines non tam Spiritu sancto quam pio vino madidos!* *Nolite jejunare sicut usque ad hanc diem.*

Abusus tertius: Mala hujus cenulæ condimenta, lufus. Conveniunt nimirum admissionis primæ amici cenulam esurienti unâ sumpturi, & ne pii colloqui desit materies, chartulis utuntur pictis, aut fristillum, testeras, alucum lusorium movent, & quidem eo animi ardore, ut calente lusu ad decimam noctis, ad undecimam, imò etiam ad noctis umbilicum, ad ipsam duodecimam & amplius devotissimè pervigiletur. Et hic quidem festertios complures, ille florenos aliquot, hic aliquot philippeos vel aureos perdit: nonnumquam centum aut ducenti philippei in lufum tam pium conferuntur. Heus viri, numquid hoc est jejunare? Equidem hoc ritu cereolus Deo, fatanæ fax accenditur. Hoc quidem est divo Leonardo imaginuculam ceream offerre, & eidem aliquot ceræ libras eadem operâ sublegere. Hoc quidem est aliquid thuris templo donare, & argentum thuribulum furari. Mala est sacrificii & furti mixtura; nec bene conveniunt lufus & jejunium. *Nolite jejunare sicut usque ad hanc diem.*

Abusus quartus: Non satis est aridam & frigidam esse cenulam, si nimis sit copiosa. Sunt qui putent parum interesse, si cenulæ huic inferantur cibi, modò si sint frigidi. Ita contigit ut ad curionem peregrinus quidam reviseret cenæ tempore. Curio paterfamilias in mensâ pisces esitans hortabatur familiarissimè, ut festus è viâ hospes accumberet, & unâ cenaret. Ille cunctari & gratias agere, causam etiam addere, eo die in oppido suo jejunium servari magnis religionibus. Cui paterfamilias iterum: *Et en, inquit, pisces jejuniis diebus non ingratos; admove manus; à foco recentes sunt.* Ad quem hospes: *Vesci calidis, inquit, jejunium vetat; frigidis non rejicerem.* Si quidem ait paterfamilias, de hoc agitur, heus puer, fenestras pande, & hos pisces aëri exponere: expedita res.

O con-

O conscientias male materiatae! o religiones parum eruditas! Quasi verò jejunii nihil intersit, hoc illudve comedere ferculum, modò comedas frigidum.

Nolite jejunare, sicut usque ad hanc diem.

Epaminondas Thebanus, teste Plutarcho, à fortunis opulentus, manu strenuus, consilio promptus; tam felix praeliis, ut cum eo nata & extincta potuerit videri gloria Thebana. Magnus vir iste frugali mensà, & cibo modico uti consueverat. Invitatus ad cenam à vicino cive, comparuit lætus conviva. Cùm autem supra modum opiparè haberetur, stomachatus graviter Epaminondas, Domitionem parabat: & ad convivatorem conversus: Ego te, inquit, sacrificare putabam non luxuriare. Ita profectò jejuniola nostra cenula non cibatum Paschatis, non Bacchanalia repræsentet. Tertullianù ita locutum exaudio: seras & aridas eficas sacrificia Deo esse grata. Quod vesperi permittitur, sit cenula, sit refectiuncula modica. Longè melius, *Parvulo natura vivit, & parabili bono.*

CAPVT V.

Quenam Ieiunii emolumenta.

EX antiquissimorum Patrum curià Cyprianus de abstinentià Christianà sic pronuntiat: *Ieiunii vitiorum sentina siccatur.* Fructus nobilissimos parit jejuniùm. Et hoc inquit, expectabam audire, quid universè prodesset abstinentià. Nam gratis esurire quis velit?

Nos quidem jam supra non simplex emolumentum abstinentiæ percensuimus. Hic plura simul sed compendio sub oculos ponemus. Illud tamen præfari oportet, in rebus præsertim, quæ ad mores sunt, læpissime idem & causam & effectum esse. Exempli gratià. Parentes filium amandant ad scholas. Quæ causa? Eruditio. Cupere nimirum primam filii adolescentiam bonis artibus imbui, ut succedens adolescentiæ virilis ætas doctrinà jam partà frueretur. En, Eruditio parentibus causa finalis est, quæ puerum scholis applicat. Ita puer in studia mittitur, dicit, proficit adolescenti inter mufas, non sine magnis parentum impendiis. Quis tandem tot sumptuum effectus? Eruditio. Post alii quot annos Medicus, Iurisperitus, Theologus evadit. Ita quæ aliquando causa fuit finalis, nunc effectus est.

Eadem hic ratio. Pleraque illa quæ persuadent, ut ineamus jejunia, juniorum sunt effectus, de quibus in primà parte aliquid mentionis factum. Hic è plurimis jejunii emolumentis ac fructibus, novem dumtaxat, id quæ breviter ac summatim recensēbimus.

§. I.

PRIMUS Ieiunii fructus, & emolumentum nemini non expetitur, *valetudinis conservatio & restauratio.* D Experientia testatissima hic loquitur; & extra controvertiam est, omnes ferè morbos originem suam intrahere, quòd plus ingeratur quàm concoquatur. Omnis panè in valetudo à repletionè. Verus illud multò verissimum:

Morbos parit plures repletio, quàm fames.

Pulcherrimè dixit & verissimè Demetrius Epagomenus: *Adδυναμία & πολυποσία πλείστεν νοσημάτων αίτια.*

Cibi potusque copia, morborum plurimorum causa. Quà in re vel ipsis oculis faciemus fidem. In corpore humano quatuor sunt humores principes, sanguis, atra bilis, flava bilis, phlegmà seu pituita. Impurus aut nimius sanguis pabulo copioso certè non emendabitur. Atram aut flavam bilem, saccharum, mel, butyrum, omne ne dulce, omnique largior cibatus non minuet. Ad expurgandum phlegma, quod communissimum, & potissima causa morborum, jejuniò ni-

Tom. II.

Ahil est præstantius. Hic namque genius est natura: dum ea cibi aliquid habet, fæces non lambit; cum parum aut nihil est cibi, pituita & phlegma invadit, dissipat, expellit. Certa hic experientia. Venustus vates locupletissimus testis monendo canit:

Accipe nunc, tenuis victus quæ quantaque secum

Afferat. ————— at simul asto

Miscueris elixam simul conchyliis turdis,

Palcia seculi bilem vertent, stomachoque tumulum

Leni seret pituita. Vides ut pallidus omnis

Cenâ desurgat dubiâ

Nil verius. Oraculum ex tripode. Pharmacum pharmacorum omnium abstinentia & jejuniùm.

Secundus Ieiunii fructus. *Longæ vitas*: è primo nascitur. Huc mille testes possim listere, qui hoc ipsum affirmatissimè pronuntiant. Longa vita, ubi minus longa mensa; multi anni, ubi pauci cibi. Alii hominum, qui severissimè jejunarunt, plerumque diutissimè vixerunt. At edones illi, & manduciones, & bibones, qui plurimum vorarunt, annos vitæ paucissimos numerarunt: Vltimi è mensa, primi in tumbam. Abundans pascus non facit longævum. Hinc illud, quod diximus, Itolorum; qui multum t vult comedere parum comedat.

Cænobium est in Suevià sacrarum Virginum pauperum, ubi tenuissimè vivitur, & creberrimè jejuntatur, ibi tamen sexagenariæ & septuagenariæ inter senes non numerantur. Ego ipse testis sum, quamvis malè oculus. Cùm enim ad illud Virginum Collegium reviserem, amitam salutaturo, quæsi ex eâ, quot annos in eo Pharthendone posuisset? Quadraginta, inquit. Quòd si suos quis oculos interrogasset, virginem viginti quinque annorum dixisset. Hic ego: Gratias age, inquam, cælibi vitæ, o mea soror, conjugium & crebrius puerperium te pridem sepeliissent. Ecclesiastici estatum non fallit: *Qui abstiniens est, addici vitam.*

Plurima dapes diversæq; haud alunt, sed inquinant.

Tertius Ieiunii fructus: *Carnis edomatio.* Sed num ea bono Numini placet? num expedit jejuniis sic carnem atteri? Interrogabo & ego vos unum sermonem: crucifigi carnem cum vitis & concupiscentiis, an Numini placet? Num ille placuit, qui dixit: *Castigo corpus meum, & in servitutem redigo?* Si quidquam est, quod modesto ac tacito aggreffu carnem spiritui subiciat, profectò abstinentia & jejuniùm est. Quàm verè Cyprianus: *Ieiuniùm, inquit, omnem carnis rebellionem edomat, tyrannidem gula spoliat & exarmat. Ie, unius petulantia marcet, concupiscentia languent, extinguuntur ardentis Atræ incellium.*

Nascitur Pelagius interpres Græcus ad religiosum senem venisse juvenem, qui seipsum accusarit dixeritque: Mi Pater, mea me caro trahit ad vitia; nec dæmon feriat, suggerit impura: non sum ferendo tam pravas cogitationes. Cui senex: Hæc talia, inquit, mihi numquam negotium exhibuerunt. Iuvenis impatiens responsi mox abiit, & in alterius aures querelas suas evomit. Alter non impudens: *Quæso te, ait, mi frater, ne istuc ægrè tuleris; saniore, quàm existimes, sensu hoc dictum. Tu redi ad hunc ipsum senem & veniam roga, simulque dicti explicationem pete. Obtemperavit juvenis, & rediit ad senem. Qui oratione placidâ: Ex quo, ait, monachus sum, nec panis, nec aquæ, nec somni umquam satis admisi. Hinc ego talibus cogitationum molestiis non urgeor. Simile quid respondit Macarius, ut supra demonstratum est. Ieiuniùm cicurem & mansuetam reddit carnem.*

§. II.

QVARTUS Ieiunii fructus, *Cacodæmonis victoria.* Christus clarissimè; *Hoc genus, inquit, non ejicitur nisi per orationem & jejuniùm.* Nestevontas, homines siccos & sobrios

Y 2

Horat. l. 2.

Sat. 2. med.

Cena dubia in quâ

eupædia iâ

varia, ut

dubites,

quid possim

nunc eligas

esui.

Longæ

vitas.

Sit talis qui

vivat ad

annos 70.

potuisset ad

annos 100.

perturnere.

† Mutuum,

hoc est, diu.

Ecclesi. c. 37.

v. ult.

Gal. c. 5.

v. 24.

2. Cor. c. 9.

v. 27.

Cyprian. de

vent. & je-

juniò Chri-

sti.

4. Cacodæ-

monis

victoriâ.

Matt. c. 17.

v. 21.

Marci c. 9.

v. 29.

3. Valetudinis conservatio & restauratio.

Trist. viis.

Edimus est in

8. Parisiis

anno 1558.

ad Mich.

Palæologii

Græc. &

Latinè de

Præagmâ,

etc.

fobrios odit & fugit dæmon, non caillones, non comestores, non gulæ proceres, non edones & bibones. Vitellius, ut supra demonstratum, in imperio Romano turbas & mala magna moliturus ferebatur. Has formidines ut vanas Galba spernens: Quid Vitellius, ait, helluo, & patinarius miles moverit? Ventri deditus est; ideo timendus non est. Nec certè dæmon popinones & abdomini natos formidat, sed famelicos, abstinentes, jejuno. Non timeo Crassos, sed Flaccos, ait Tullius. Bene est diabolo, ubi multum madidi luti est. Nimirum porcus in luto sicco non suaviter volutatur.

5. Seseum omnium tam exteriorum, quam interiorum, serenatio. Chryf. ho. 1. in Gen. 10.0 jam supra laudato. Stanislaus Roscius in vita Hofij c. 19.

Exod. 6. 20. v. 12.

6. Noxarum abolitio.

Basil. orat. 1. de jejuniis. Amb. l. 3. de Elia & jejuniis c. 3. Hieron. in e. 3. Ionæ. Aug. serm. 60. de Tempore.

7. Pœnarum quæ peccatis debentur remissio. Matth. c. 3. v. 7. 8. & 9.

Quietus jejunii fructus. Seseum omnium tam exteriorum, quam interiorum serenatio. Qui rectè precari, legere, meditari, aliud quid attentè cupit facere, cibo non oppletus, lebrus sit. Quo sensu Chrysothomus: Ieiunium, inquit, anima nostra alimentum est, leves ei penas producit, ut in sublime feratur. Idcirco Ecclesia in eos dies jejunia decrevit, quibus Christianam pietatem ardentius & prolixius vult orare.

Stanislaus Hofius Senator purpuratus omnes esuriales ferias ab Ecclesiâ dictas accuratissimè observavit. Iamque adultæ senectutis princeps persuaderi tamem non potuit, ut de jejuniis tam severis quidquam remitteret. Is namque suavoribus festivè ac hilariter. Nescitis, inquit, quid me sollicitet; pervellem diu vivere. Nec enim legem ignoratis: Honora patrem tuum, & matrem tuam, ut sis longævus super terram. In celo pater est, in terrâ mater Ecclesiâ. Pater & mater volunt, ut jejunem, quò melius orationi vacem. Non obsequar his parentibus? Abite, nil muto.

Ad omnes functiones, præsertim spiritus, optima præparatio jejunium. Thomas Aquinas quandocumque in sacris paginis sententiam obscuriorem in luce non valuit ponere, ad preces & ad jejunium se vertit, ut in facili interpretationem dicti obtineret. Obstinuit. Abstinencia serenat sensus & intelligentiam, hominemque ad omnia munia facit expeditum.

Sextus Ieiunii fructus, Noxarum abolitio. Tam Nini vitæ quam rex Achabus grandia apud Deum nomina contraxerunt, debitores sanè magni. Verùm submisso ac lugubri jejunio propitiarunt sibi Numen, & ære alieno tam immanni exierunt, recepti in gratiam. Ita Hebræi Judithæ ac Estheris ævo offensissimū peccatis Deum, jejuniis denuò placarunt. Eam ob causam Basililius nihil veritus est dicere: Penitentia sine jejunio otiosa & infrugifera est. per jejunium satisfacit Deo. Basilii verba confirmans Ambrosius: Ieiunium, inquit, culpæ mors, & remedium salutis. Eiusdem proflus animi Hieronymus: Saccus & jejunium, inquit, arma sunt penitentia, auxilia peccatorum. Omnium Patrum sententias confirmatissimè proponens Augustinus: Nemo, inquit, pro laude humana, sed pro indulgentiâ jejunit.

Ieiunium & noxarum & flagitiorum sponsia. Et quanta, mi Deus, per annum peccamus? Nos enim velut temerarij symposiastæ tabernam occupamus, & pergræcamur, dum etiam animum in flagitiosam hanc computationem infumamus. Tandem adest hospes & unumquemque ordine compellans: Heus compotor, inquit, solve symbolam, solve, solve. Tot nomina contraxisti noxis: en tabulam nigram debitorum ac noxarum indicem, solve symbolam, & redde quod debes. Ora & vigila, ora & jejuna: penitentia sine jejunio infrugifera. Ieiunium delictio peccatorum.

§. III.

Septimus Ieiunii fructus, Pœnarum, quæ peccatis debentur, remissio. Ioannes Christi prodromus Pharisæos ad se confluentes in amœnis planè titulis salutans: Progenies viperarum, inquit, quis demonstravit vobis

A fugere à venturâ irâ? Facite ergo fructum dignum penitentia. Tam enim securis ad radicem arborum posita est. Non solum penitentia fructus exigit, sed dignos. Inter hos maxime semper habitum est jejunium, fructus penitentia dignissimus. Rex Achab flagitiorum penitens, operuit cilicio carnem suam, jejunavitque, & dormivit in sacco. En jejunium cilicio & sacco vestitum, dignum penitentia fructum.

Quid, quæso, afflictiones omnigenæ, quid quotidiana sunt miseria, nisi ut plurimum peccati pœnæ? Cum igitur quotidie delinquamus, & æs alienum grande constemus, & ipsam debeamus animam, Deus ipse sibi solutionem expedit. Hinc afflictio ubique plurima. Parentibus moritur filiolus charissimus, filius moriturus parentes; huic eripitur pecunia, huic honor, huic valetudo, huic vita. Quid, oro, hæc sunt omnia nisi peccati stipendia? Quotidie peccamus, quotidie punimur. Sed enim hæc supplicia suaviter prævertere liceret voluntario jejunio.

Dic mihi, mi Lector, num malis die integro torqueri flamis, aut assens quinqueaginta jejunare? Theologus hujus ævi asserit jejunium vel ideo maximi faciendum, si vel unicum diem subtrahat futuri in ignibus supplicii. Et causam adjungens: Illorum, inquit, in orbe altero cruciatuum pœna, quæ uno die persolvitur longè major est quam tolerantia jejunii centum annorum. Cunctarer hæc dicere, nisi sequeretur præeuntem publicis scriptis. Ieiunium solvit pœnas peccatis debitas.

Octavus Ieiunii fructus, Beneficiorum imperatio. Anna per jejunium Samuelem filium, Sara per jejunium impetravit cacodæmonis fugam. Oravit & jejunavit Sara, & tam ipsa quam omnis ejus domus à diabolo libertatem plenissimam, asylum gratissimum obtinuit. Iam supra docuimus impetrandi compendium.

Qui serid vult petere, & certò cupit obtinere quod petit, holocausto Deum sibi devinciat, hoc est, animum, corpus, & bona exteriora suis votis impendat. Animus orationem, corpus jejunium, crumena pecuniam expedit, & suis constat partibus holocaustum. Ita homo se totum impendit, ita facilem exorabit Deum, dat namque ex omni eo, quod est, & quod habet. Exempli gratiâ, triduo jejunit; sex diebus preces perpetuat, novem florenos in egentes erogat. Præclarum holocaustum, & ad impetrandum aptissimum. Revera quotiescumque tam in prisca quam novâ lege arduum quid & grave à Deo petendum erat, toties ea petitio initium faciebat à jejunio. Idem Ecclesiastica docet historia. Ita Imperatores augustissimi Othones, Caroli, Zenones fecere. Deus vult totum hominem sibi supplicem prosterni. Suos ad hoc ipsum impigre hortatus Chrysothomus: Ieiuna, inquit, quia peccasti; jejuna, ut non pecces; jejuna, ut accipias; jejuna ut permanent, que accipisti. Beneficiorum potens est impetratio jejunium.

Nonus Ieiunii fructus, Tam gratia ac meritum quam gloria insignis accessio. Summi promeriti est jejunium & abstinentia, quia hic sæpè difficillima victoria. Ad alia debellanda vitia rectè suadetur fuge. Abi, recede, fuge dilecte mi, fuge. Vis impuros Veneris ignes vincere? Suspecta, periculosa consortia fuge. Luxuriam vicit, qui fugit. Vis vincere superbiam? Fuge pompam; honores te ambient, non tu ipsos. Vis vincere avaritiam? Fuge, quantum potes, pecuniam; uxori familiam committe. Vis vincere gulam? solâ fugâ non obtinetur palma. Quotidie semel iterumque in conspectum hostis veniendum est; cibus ac potus quotidie tractandus. Et hoc difficilem reddit victoriam. Tantò autem gloriosior triumphus, tantòq; erit nobilior corona, quantò difficilior præcesserit luctus; Major labor, majus promeritum. Hinc plerumque fortior

fortior est, qui gulam expugnat, quam qui crumenam. Quod vel inde liquet: Dives si avarus non sit, stipem, quam erogat, non sentit; ab oratione quam fundit, aliquid suavitatis haurit, nec etiam sentit lucrosas vigiliis; sed certe sentit famelicum jejunium. Idcirco illud majoris est promeriti, quia moliminis ac tolerantiae severioris. Atqui scimus gratiam & gloriam pari passu progredi: quanto enim hic magis increvit gratia, tanto magis illic augetur gloria. Praesentem multiplicas gratiam? futuram amplificasti gloriam. De hoc Augustinus tam eruditè quam succinctè dixerat: Ieiunium, inquit, remedium est aut praemium, hoc est, aut indulgentiam peccatorum, aut praemium caelestis regni acquiri. Gratiam & gloriam promeretur.

Christus de praemio verba faciens: Tu autem, inquit, cum ieiunas, unge caput tuum, &c. & pater tuus, qui videt in abscondito, reddet tibi. En jejunii merces. Idcirco

Basilii ad gratiam & gloriam ampliore promerendam excitans: Angeli sunt, ait, qui in singulis Ecclesiarum scribunt ac recensent capita jejunantium. Vide, ne ob brevem edentis voluptatem prioris Angeli recensione, & teipsum apud eum, qui recensuit exercitum, obnoxium facias desertoris criminis.

CAPVT VI.

Quantum à jejuniis priscorum differant nostras Ieiunium quomodo sanctificandum.

IVSSV divino Ioel ferias esuriales promulgans: Sanctificate, inquit, ieiunium, vocatè caturum, congregate senes omnes habitatores terrae in domum Dei vestri, & clamate ad Dominum. Voluit nimirum Deus non jejuniari tantum sed jejunitum etiam sanctificari. Hujus praeconium fecit propheta (sanctificate jejunium) ut omnibus Dei voluntas innotesceret.

Iulianus Imperator, licet Christi sacris renuntiaverit, animo tamen Christianae temperantiae scintillas aluit; nam eunuchos, tonsores, coccos ad aulam exturbavit. Et causam adjuvans: Eunuchis, inquit, mihi non amplius est opus, conjuge jam mortua. Vnicus tonfor pluribus sufficit. Cum nulla palato arrideant bellaria, cocorum turkam non desidero. Hic aliquid erat jejunii, sed jejunit non sanctificati.

De jejunio sanctificato differens Gregorius: Illud ieiunium, inquit, Deus approbat quod ad ejus oculos manus elemosinarum levat, quod cum proximi dilectione agitur, quod pietate conditur. Ut ergo verum sit jejunium, sit sanctificatum. Quomodo autem sanctificandum sit, dicemus. Prius tamen exponendum, quantum à prisco juniorum ritu recesserimus.

§. I.

PRIMUM discrimen inter superioris aevi & nostrum jejunium. Majores nostri die Mercurii, Veneris & in Occidente etiam sabbato, non tantum carnis abstinerunt, sed verè jejunarunt, idque quavis hebdomade toto anno. Quam facili nos lege vivimus, solo Veneris & sabbati die à carnis temperamus! Prisca consuetudinis testis Origenes: Habemus, inquit, Levit. 16. 10. quartam & sextam septimanae diem, quibus solemniter ex more veteri jejunamus. Vestigijs tam prisci moris in cœnobiijs remansit. Olim in Quadragesimâ, praesertim in hebdomade sanctâ, longè strictior servabatur abstinentia, quam hujus aevi admittat licentia. Olim etiam Adventus Domini quotidianis jejunijs celebrabatur.

2. Ieiunijs veteres jungebant vigilijs; nam noctu ad precandum in templo conveniunt. Chrysostomus locuples testis: Ecclesia Dei, ait, medius urgit noctibus surge & tu. Romanus Antistes Leo jejunia quatuor

temporum concionibus frequentans: Quarta igitur, inquit, & sexta feriâ jejunemus, sabbato autem apud beatum Petram Apostolum pariter vigilemus. Nō toto jam anno, unâ solum alterâve nocte Nascens & Resurgens Domini aliquantulum vigilamus. Heu quam proficimus! Crebrè quidem sunt apud nos pervigilationes nocturnae, sed ad pocula, sed ad choreas, ad abacum lusorium & ad tesseras. Ceterum jejunia rara, vigiliae nullae.

3. Majores nostri jejunarunt pæne integro die usque ad horam vespertinam tertiam, imò temporibus primis usque ad sextam sub crepusculum ad primam facem, praesertim quadraginta diebus venni jejunii. Sunt profectò etiamnum inter Christianos, tam in cœnobiijs quibusdam, quam in domibus profanis, qui priscum jejunandi ritum imitentur. Mos autem usitatus hoc ævo mitissimus est, sub meridiem circa undecimam horam, aut duodecimam cibos sumere. Quod quidem reipsâ prandium, solo nomine cœna est.

4. Majores nostri semel dumtaxat de die curarunt se cibo, idque supra modum sobriè. Temperata fuerunt eorum modicæque potiones. Nonnullorum hodie lautior est refectiuncula, quam illorum fuerit unica cena. Nos prandium plenum accumulamus; vespersi, si quid prandio decessit, compensamus. Quam autem hoc tolerabile; nihil hic conquiri, legis severitatem neutiquam accusare possumus. Neq̄ refert si quam vesperi vel mane sentiamus esurient; sine his impendijs hæc sacra non constant; tantò enim major est vel plebei prandii voluptas, quanto moderatior vel nulla praecesserit cena.

5. Majores nostri non carnis solum, sed & lacte, ovis, caseo, imò etiam piscibus, omni aromate, vino, aquâ mulsâ, omnique potu, qui ebrium reddit, abstinerunt. Edulia illorum erant herbae & olera, cicer & lenticula, panis, sal, & aqua. Hoc omne fuit choragium mensæ. Chrysostronus frugalitatis hujus cathedram mentionem faciens: Que utilitas, inquit, cum avibus quidem & piscibus abstineamus, fratres verò mordeamus, & comedamus? Eodem sensu dixit Basiliius: Carnes non edis? à vino abstines? sed ab injurijs tibi non temperas. Ergo jejunantes tam piscibus quam vino carere voluerunt. Nos neutro caremus cum jejunamus, nisi paupertas id nobis persuadeat.

6. Majores nostri nullos vel certè paucissimos à jejunijs legibus solverunt. Nunc plurimis datur exceptio, & legis fit gratia, quam vel petunt, vel extorquent. De sui aevi jejunio Basiliius: Omnes pariter, inquit, avarijs edictum. Ne quis igitur semet excludat à numero jejunantium, in quo omne hominum genus, omnis aetatis, omnes dignitatum formae censentur.

Tam rigidam priscorum abstinentiam considerantes, non sine ratione dicimus: Olim seria erant jejunia, nostra nunc jocus & ludus, umbra sunt jejunii. Sileamus ergo, & contenti nostris legibus vivamus; sed & hoc agamus, ut, quod abstinentiae deest, orationibus & elemosynis sarciamus. Eam ob causam vociferatur Ioel: Sanctificate jejunium. Inedia corpus affligere, famem perferre sola consuetudine, modicâ religione, pauperis oblivisci, injurias recoquere, jejunium est, sed non sanctificatum. Et istud hujus capitis pars altera est.

§. II.

PER Zachariam Deus olim queritur: Cum jejunaretis & plangeretis in quinto & septimo per hos septuaginta annos, numquid jejunium jejunastis mihi? Non placet Deo jejunium nisi sanctificatum. Paulus & Barnabas ceterique Christiani orant cum jejunatoribus. Anna prophetis obsecrationibus & jejunijs servit die ac nocte. Sanctificandum est jejunium. Nam qui cibus, ait Isidorus, Amos.

rus, non vitis abstinent; & mala agunt; demones imitantur, quibus culpa adest, & cibus deest. Saluberrima est præceptio, quasi Gregorius instillat illud Ieiunium Deus approbat, si hoc quod tibi subtrahis, alteri largiaris, ut unde tua caro affigitur, inde egentis proximi caro reparetur. Quod præclarissime Leo sapius inculcans: Nostri inquit, Ieiunium misericordis pauperum supplicamus. Impendamus virtuti, quod subtrahimus voluptati. Fiat relectio pauperis, abstinentia Ieiunio. Sanctificate Ieiunium.

Petrus Chrylogus Ravennas Episcopus, quem crebrius hæc laudo, vir eruditissimus, eleganter Ieiunium sanctificationem ita explicat: Fratres, esuri Ieiunium, sitit Ieiunium, sulget Ieiunium, desicit Ieiunium, quod pietatis cibo non pascitur, quod potu misericordie non vigat, quod elemosina operimento non tegitur. Quod terris est ver, hoc scimus misericordiam esse Ieiunio. Istud re simili monstramus. Templum aliquis ingreditur, in eo pensilem argenteam lampadem metallo gravem, miri operis, sed oleo vacuam miratur & querit: Vbi cerebrum in capite tam pulchro? vacua lampades in templo inutiles, oleum illis & lumen sit coniunctum. Ita Ieiunium velut argentum affabre laboratum, sed oleum est elemosina, lumen oratio. Bona igitur oratio cum Ieiunio & elemosina: oratione potissimum & elemosina sanctificatur Ieiunium.

Tob. c. 12. v. 8. Hic ille ipse, quem dixi, Chrylogus Ravennas pluribus locis confirmans: Abstinentia, inquit, est hominis prima medicina, sed ad plenam curam misericordie requirit expensas. Abstinentia extinguit febrem, sed arescunt membra longa febris incendio, nisi largo infundantur unguento, nisi blandissimis rigentur forpenti, nisi juventur medicinae sumptu, ad integram sanitatem redire non possunt: sic Ieiunium quamvis excludat vitiorum morbos, carnis ampuer passiones, criminum causas propellat, rapen sine misericordie unguento, sine pietatis rivo, sine elemosina sumptu, perfectam salutem mentibus non reponit. Ieiunium sanat vulnera peccatorum, sed cicatrices vulnerum sine misericordia non emundat.

Audi Dominum dicentem: Date elemosynam: & ecce omnia munda lugebunt vobis. Ieiunium singulari cultu, velle vitia, eradiceat crimina; ad fructus bonos agrum parat & mentis & corporis: sed nisi misericordie jeceri fundamenta, non serium est studium Ieiunanti. Ieiunium est sanctitatis hostia, sacrificium castitatis, sed sine misericordie incenso ad divinum non potest convehitum in odorem suavitatis ascendere. Quod anima est corpori, hoc misericordiam constat esse Ieiunio: quando Ieiunium ex misericordia vivit, tunc vivificat Ieiunantem. Ieiunium, virtutum navis, portat quæstum vite, lucrum salutis advehat. Sed qui intrat carnis pelagus, scindit vitiorum fluctus, inter scopulos criminum transit, præterit littora passionum, nisi citò portum pietatis intraverit, exercere virtutes non potest, lucrum non potest habere virtutum. Ieiunans sine miseratione est ager cultus sine semine. Ager cultus caret sentibus, vitæ gramina, evadit totum, quod est negligentie, quod est squaloris: sed sicut sine semine fit sterilis, ipso cultu fructum non dat, dat laborem, & ad bonam frugem non valet pervenire: Ieiunans ita excolit animam, purgat sensus, cor mundat, abscondit vitia, eradiceat crimina, dat menti cultum, corpori dat decorem, sed sine misericordia ad fructum vite non pervenit, ad salutis premium non vadit. Quod est sine rege aula regia, hoc est sine largitate Ieiunium. Aula regis sulget auro, nitet marmore, picturis splendet, grandescit spatibus, levatur culmine, amoenatur viretis, ipso terribilis est secreto: sed sine rege honorem non habet, caret gloria, est vacua solitudo, est clausa eremus, est horribile desertum: sic Ieiunium luget innocentia, radiat castitate, sulget actu, pingitur moribus, incessu micat, magnificatur ornatu: sed sine misericordia gloriam non habet, mercede caret, palmam non tenet, perdit fiduciam supplicandi, impetrandi meritum non capefit. Sanctificate Ieiunium.

Siracides hominem liberaliter & plus æquo epulamantem instruens: Si coactus fueris, inquit, in edendo multum, surge in medio & vomite, & refrigerabit te, & non adduces

corpore tuo infirmitatem. Quid hoc Siracide? num mores isti civiles & venusti, non queram an religiosi, & mensa surgent, & cibo viam, quam relegat, patefacere, ac vomitu exonerare corpus? Quis sibi persuadeat sapientissimum Ecclesiasticum totaures præceptionibus abundantem, tam inculcos mores tantopere probasse? Interpretem quidite urbanissimum Gregorium Nazianzenum, qui vomitum illum eleganter explicans: Qui illucis, ait, indolgetis, aliquid genio & ventri subtrahite, ac spiritui date. In propinquo est pauper; orphanum succurre; in hunc aliquid eorum que tibi redundavit, eructa & vomite. Cur atque vestrum premitur, tu eructate, ille fame? tu capula, ille inedia. Ne Lazarum tuum hinc asperneris. Haud aliter Paulus de Palatio interpretes Ecclesiastici: Pulchrum, inquit, consilium habent divites ad Ecclesiastico, ut si multum divitiarum devoraverint, in pauperes evomant. Idem cuius peccatorum dices, ut si multa peccata devoraverit, ea in exomologesi evomat. Ita in hac vita se refrigerabit, & in futura languorem inferni minime sentiet.

Ergo agite vos, quicumque opulenti, pecuniarum non modicum ingurgitastis; penora vestra & mensa vestra & mansupta vestra redundant. Surgite, & crumenam vomitu sollicitate, eructate aliquid in pauperes; reddant oculi nummorum partem, quos haulerunt. Hæc beati Leonis crebra fuit concto: Esuriamus paululum, dilectissimi, & aliquantulum quod iuvandis posse prodesse pauperibus, nostra & consuevit dmi subtrahamus. Sanctificate Ieiunium. Abstinentia orationi & stippi juncta virtutum omnium post se choreas trahit.

III. Non autem de solâ loculorum elemosina, sed de illâ etiam, quam spiritalem vocant, loquimur. Hæc in eo consistit, ut alter alteri promptam injuriam veniam condonet, faciatur gratiam culpæ. Quid enim juvet, si excludam stomacho escam, & animo recipiam invidiam, odium, vindictam? Hoc profecto non est sanctificare Ieiunium, sed maculare. Conradus Imperator Francus, Alberto Crantzio teste, Henricum fratrem Sveciæ Ducem admodum rebellem & refractarium expertus: Ergo, inquit, si alter imperium tuum non possum, nisi ferro, experiamur Bellonæ aleam, congregemur. Congressi sunt Henricus Dux victus, & Sveciâ expulsi in Pannoniam fugiti, ad affinem suum regem Stephanum. Non placuit regi contumacia tam aperta & maligna. Satuit ergo affini hanc culpam efficaciter: sed modestè proponere noscendam. Igitur die Parasceves imperat carnes inferri mensæ. Cohortuit Dux Henricus ad tale obsonium tali die. Cui suavitè & amice rex Stephanus: Minus, inquit, mali esse arbitror, hoc die carnibus vesci, quam fratri contumaciter rebellare. Benevolam auditorem reperit hoc genus moniti. Sibi dictum audit Dux Henricus, & cum Imperatore Conrado fratre in gratiam redit.

Hic ego cum Basilio illud opportunè repetierim: Carpem non comedis, & comedis fratrem? Bove abstines, & ab invidia & vindictâ non temperas? cultum coquinarium nec in gallinas, ec in vitulos, nec in boves expeditimus, & gladium adversus fratrem stringimus? Frustra est, & Christiani, fames, frustra Ieiunium & abstinentia, frustra sunt & vanæ religiones nostræ, quamdiu hunc invidiâ, hunc odii & vindictæ cultum iratâ manu gerimus. Non sanctificat hoc Ieiunium, sed maculat. Insigniter hac de re Augustinus Dies isti sancti, ait, quos agimus in observatione Quadragesimæ & commonent nos de fraternâ concordia loqui vobis, ut quicumque habet adversus alium querelam, sinit, ne sinitur. Dic ergo: Dimitte nobis debita nostra. Sed quod loquitur, vide, Noluisse enim dimittere peccatum fratri tuo, & dicitur v. 12. et, Sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. An non

eccl. c. 31. v. 25.

Greg. ho. 16. in Evang. m. i. pag. 38. Leo serm. 2. de Ieiunio dicens m. s. f. s. Vizi anno 440. scripsit sermones 176.

Tob. c. 12. v. 8.

Petr. Chrysol. ser. 41. med. & ser. 42. mibi p. 111. & 113.

Luc. c. 11. v. 41.

Ieiunium sine misericordia ad divinum aspectum non potest ascendere.

Paulus de Palatio interpretes Ecclesiastici: Pulchrum, inquit, consilium habent divites ad Ecclesiastico, ut si multum divitiarum devoraverint, in pauperes evomant. Idem cuius peccatorum dices, ut si multa peccata devoraverit, ea in exomologesi evomat. Ita in hac vita se refrigerabit, & in futura languorem inferni minime sentiet.

Ergo agite vos, quicumque opulenti, pecuniarum non modicum ingurgitastis; penora vestra & mensa vestra & mansupta vestra redundant. Surgite, & crumenam vomitu sollicitate, eructate aliquid in pauperes; reddant oculi nummorum partem, quos haulerunt. Hæc beati Leonis crebra fuit concto: Esuriamus paululum, dilectissimi, & aliquantulum quod iuvandis posse prodesse pauperibus, nostra & consuevit dmi subtrahamus. Sanctificate Ieiunium. Abstinentia orationi & stippi juncta virtutum omnium post se choreas trahit.

III.

Non autem de solâ loculorum elemosina, sed de illâ etiam, quam spiritalem vocant, loquimur. Hæc in eo consistit, ut alter alteri promptam injuriam veniam condonet, faciatur gratiam culpæ. Quid enim juvet, si excludam stomacho escam, & animo recipiam invidiam, odium, vindictam? Hoc profecto non est sanctificare Ieiunium, sed maculare.

Conradus Imperator Francus, Alberto Crantzio teste, Henricum fratrem Sveciæ Ducem admodum rebellem & refractarium expertus: Ergo, inquit, si alter imperium tuum non possum, nisi ferro, experiamur Bellonæ aleam, congregemur. Congressi sunt Henricus Dux victus, & Sveciâ expulsi in Pannoniam fugiti, ad affinem suum regem Stephanum. Non placuit regi contumacia tam aperta & maligna. Satuit ergo affini hanc culpam efficaciter: sed modestè proponere noscendam. Igitur die Parasceves imperat carnes inferri mensæ. Cohortuit Dux Henricus ad tale obsonium tali die. Cui suavitè & amice rex Stephanus: Minus, inquit, mali esse arbitror, hoc die carnibus vesci, quam fratri contumaciter rebellare. Benevolam auditorem reperit hoc genus moniti. Sibi dictum audit Dux Henricus, & cum Imperatore Conrado fratre in gratiam redit.

Hic ego cum Basilio illud opportunè repetierim: Carpem non comedis, & comedis fratrem? Bove abstines, & ab invidia & vindictâ non temperas? cultum coquinarium nec in gallinas, ec in vitulos, nec in boves expeditimus, & gladium adversus fratrem stringimus? Frustra est, & Christiani, fames, frustra Ieiunium & abstinentia, frustra sunt & vanæ religiones nostræ, quamdiu hunc invidiâ, hunc odii & vindictæ cultum iratâ manu gerimus. Non sanctificat hoc Ieiunium, sed maculat. Insigniter hac de re Augustinus Dies isti sancti, ait, quos agimus in observatione Quadragesimæ & commonent nos de fraternâ concordia loqui vobis, ut quicumque habet adversus alium querelam, sinit, ne sinitur. Dic ergo: Dimitte nobis debita nostra. Sed quod loquitur, vide, Noluisse enim dimittere peccatum fratri tuo, & dicitur v. 12. et, Sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. An non

putredine laesos & marcescentes. Hinc filius herilis so-
cios in sui parentis hortum deducens: Heus sodales,
inquit, hoc cavete unice, ne quid putridorum fru-
ctuum attingatis; meo parenti asservantur. In ceteris
libertas esto, carpenti & vescendi quidquid collubi-
tum fuerit. Sic & avaritia jejunit. Sed numquid hoc tale
est jejunium, quod elegit Dominus.

*Isa. c. 58.
v. 5.
III. Mani-
chaicum.*

*1. Tim. c. 4.
v. 1. 3. & 4.*

*Aug. l. 3.
contra Fau-
stum Man-
ichaeum.
c. 5. & 6.
Eia non mul-
ti ab similia
creavit, dicen-
do quod Deus
eos non creavit:
doctrina illa
Prophetarum
& Apostolorum
est, haec diabolorum.*

*IV. Hypo-
criticum.
Matth. c. 6.
v. 16. 17.
& 18.
Sanctimo-
nia venalis
est apud
Hypocri-
tas.*

*Luc. c. 18.
v. 12.*

Ibid. v. 11.

*Isa. c. 58.
v. 5.*

*Matth. c. 6.
v. 17.*

*V. Valeri-
dinarium.*

III. Manichaicum seu haereticum. Engratitae, Ma-
nichaei, Marcionitae vino & carne abstinerunt, non
carni castigandae, sed quia haec impura censuerunt, & a
Satanâ, non a Deo condita. Haec jejuniorum monstra
praedicens Paulus: In novissimis temporibus, inquit, disce-
dent quidam a fide, attendentes spiritibus erroris, & doctrinis
demoniorum prohibentium habere, abstinere a cibis, quos Deus
creavit ad percipiendum cum gratiarum actione fidelibus, &
his qui cognoverunt veritatem; quia omnis creatura Dei bona
est. Celsi hac eruditione Augustinus in Faustum Ma-
nichaeum pugnans: Videtis, inquit, quam grande sit discri-
men inter abstinentes a cibis propter sacratam significationem,
aut corporis castigationem? & abstinentes a cibis quos Deus
creavit, dicendo quod Deus eos non creavit: doctrina illa Pro-
phetarum & Apostolorum est, haec diabolorum.

Quaestio sit, num etiam Dominicis aut festis diebus
jejunare liceat? Omnino licet, modo ab sit prava,
quam diximus intentio. Ita vel ipso Nascens aut Re-
surgens Christi Domini die valetudinis aut pietatis
ergo jejunare non vetitum, modo Christiana consue-
tudo, quae cibos offert, non sit contemptui. Diebus fol-
lis tempore cineralium praesens Ecclesiae mos est ena-
re, ad obsistendum Ariani, qui eo die jejunandum
ajebant. Sed numquid hoc tale est jejunium, quod elegit
Dominus?

§ II.

IV. Pharisaicum seu Hypocriticum. De Phari-
saeorum & Hypocritarum jejunio Christus
dilucidissime: Exterminant, inquit, facies suas, ut pareant
hominibus jejunantes. Amen dico vobis, quia receperunt men-
cedem suam. Tu autem cum jejunas, unge caput tuum, & fa-
ciem tuam lava, ne videaris hominibus jejunans. Phari-
saeorum & Hypocritarum proprium est venalem habere
sanctimoniam, quam oculis vendant impendio levissimi.
Orant illi, & vigilat, & jejunant, & eleemosynas
erogant, dum eos aliqui spectant, aliqui etiam lau-
dant. Remunerator illorum, spectator eorum est. Spe-
ctari ab aliis, pro virtutis suae pretio habent. Cum
desunt spectatores, illi desunt esse actores. His
officiis omnia sua palliant. Nam multo majorem
rationem ducunt bonae commendationis, quam bo-
nae rei: mercatores stultissimi, qui merces optimas
pretio vilissimo, inani vendunt gloriola. Cum Pha-
risaeus in templo diceret: Jejunavi in sabbato: scri-
ptum adeo circumspexit, ut procul a se stantem peni-
tus despiceret: Velut etiam hic publicanus, homo ni-
hili, triobolaris, virtutis nullius. Videte jejunatorem
Thraionem. Numquid hoc tale est jejunium, quod elegit Do-
minus?

Tu ergo unge caput tuum, & faciem tuam lava. Non
opus est humanos oculos exire, cum jejunas, sed opus
est, ut humanis oculis jejunium tuum non vendas.
Palleat an tubescat facies, tu Deum attende; homi-
nes te videant aut non videant, juxta habe, jejunia Deo,
ora & vigila Deo.

V. Valerudinarium, seu medicum. In morbo pri-
mum est, praecipere, quibusnam cibis absteineat aeger,
cerevisiam & vinum fugiat, a quam coctam bibat, car-
nes & omnem cibum valentorem caveat, casum sto-
macho nihil obsequentem omittat, jusculis aut ossulis
vivat. Tanti momenti sunt praecipiones istae, ut mor-
tem vel praevertere, vel jam praesentem non difficul-
ter possint expellere. Severus Imperator quolibet

A mense, die integro nil cibi admisit, quod die horam
unam obambulavit, venam nunquam aperuit, ita ri-
gidior vivendi lege morbum omnem a se abstulit.
Hoc supra jam satis demonstratum arbitror. Et ipsa
ubique loquitur certissima experientia, sed & ubique
innumeros patitur oblocutores. Hic illud commode
usurpem, quod Iudaei oblatrantes Paulo: De secta hac,
inquirebant, notum est nobis, quia ubique ei contradicunt.
Notum est homines etiam eruditos, quod summe mi-
ror, fatu reluctari & obstrepere, atque jejunium tam-
quam valetudini parum favens & amicum acculare.
Abstinentia ubivis pane locorum contradicunt. O
ignorantiam miserabilem, superi! Hic profecto ipsa
cum Servatore vociferatur experientia: Qui potest ca-
pere capiat. Nos autem hac in re fatue increduli, ideo
quod affirmatur, nolimus capere aut credere, quia no-
lumus experiri, vel, si molestior fiat experientia, mox
resilimus, & abrumptimus cepta. Sentire jejunium
horremus. Hinc plurima in illud convicia nascuntur.
O delicatuli! o milites Christi minime generosi! o
membra nimis tenera sub spinoso capite!

Beatus Lucas Christum Magdalena hospitem de-
scribens, illud Domini ad Martham singulariter re-
fert: Porro unum est necessarium. O Martha nimium sol-
licita, ut multitudine ferculorum cenam instruas!
Quid opus multis? unum satis est. Didacus Stella
optimus Lucae interpres ita dictum explicat: Si uni-
cum, o Martha, ferculum pares, satis est: certe unum
cenarius necessarium est. Hanc Deus, hanc Christus
Dei filius consuetudinem tenuit, ut non nisi unicum
Iuis convivis ferculum apponeret. In solitudine Israe-
lis plebi vel manna vel coturnices dedit. Eliae corvi-
cum pane detulerunt carnes; potum flumen publi-
cum subministravit. Danieli in leonum caveam pul-
mentarius messorum cibis submissus est. Christus
cum pane hordeaceo solum apposuit pisces. Atque
hoc saepius factum. Missu Deus unico vel amicissimos
pascere consuevit. Verissimum vetus metrum:

*Si capis sanus, an que vivere, unus sit cibus;
Cibi varietas causa morborum omnium est:
Morbis caret cui simplex est alimentia.*

Repeto vel centies, vel millies. Pharmaceutum phar-
macorum omnium est jejunium.

VI. Philosophicum seu rationale. Diogenes alii-
que plures ejus farinae homines famem & sitim didi-
cerunt ferre ob epikiam. Videbatur illis ratio virtutis
id postulare. Equum, bonum, decorum, arbitraban-
tur id facere. Equitatis partem censebant his miseris
esse superiorem tolerando. Diogenem, Laertio teste,
Aristippus forte conspicatus ad fontem olera lavan-
tem: O Diogenes, inquit, si Dionisi regis moribus
tuos accommodare posses, olus certe non esses. Mox
Diogenes promptus: O mi Aristippe, ait, si tu olus
comelle velles, Dionysii assentator non esses. Fames
philosophis praesens non ignota.

Suidas memorat, Zenonem Citicium, qui nonage-
narius obiit, subinde cibo tam diu abstinuisse, dum in-
edia deficeret. Sciverat Zenon, quod jejunium tam con-
tumax conduceret. Illa sane argumentatio refutari
non potest, quam plurimos inter quotidiana & rigida
jejunia evasisse ad octoginta, nonaginta, ad centum &
plures annos. Nos Medicum & Philosophicum jeju-
nium neutriquam damnamus; bonum est, quia valetu-
dini ac rationi congruum. Ad caelum vero lucrandum
sublimior sit finis, sanctior intentio.

VII. Politicum, seu civile. Apud Batavos & alibi
locorum publicae legis est, ut statis in hebdomade die-
bus imperium mensae pisces teneant, exclusis carni-
bus. Quod damno duplici avertendo cautum est: Pri-
mum, ne pecoris continuus usus, e usdem demum ad-
ferat penuriam. Alterum, ut piscium ingens numerus
tanti

CAPVT VIII.

Quae alia sint jejuniorum discrimina.

ASSIGNARE cepimus discrimina jejuniorum. Pertexenda est haec tela. Quando igitur discrimen octuplex datum, hae reliqua subjungemus.

§. I.

IX. Discrimen: Ieiunium antiquum Ethnicum. Vetus Comicus a pristino; jejunios dies & ferias eluriales sapius promulgat. Diabolius Detimius inter ipsos etiam idololatrias tua tibi habuit jejunia. Initiandi sacris Iudis decem dierum jejunia mire cogebantur. Amphiaras vates censebat sacerdotibus responsum clarum aut accepturis aut daturis die solido jejunandum. & triduo vini usu abstinendum. Apud Troezenios ad Ardali aram oraculum audiri diem unum a cibo, tres dies a vino temperabant. teste Alexandro Neapolitano. Tarentini quod Ailianus refert, a Romanis obfessi valde veriti sunt, ne in iuditionemque Romanam concedere cogentur. Eam ob causam focii Tarentinorum Rhegini in decimum quemque diem indixere sibi je unium. & omnem victum, cui parsum est. Tarentinis concessere. Romanis obfidionem solventibus, Tarentum solennia elurialia & festum diem decrevit in monumentum rei perpetuum. Esurimus igitur diabolo? cur non & Deo?

X. Turcicum. Mahometes suis mensum integrum (Romandam vocant) singulis annis je unium praecipit, idque in animi grati significationem, quod eo mense legem accepisset. Hujus jejunii legibus solvuntur soli viatores & aegroti. Nec tamen religione penitus liberantur: nam ubi suum iter illi, hi morbum suum finiverint, ceterorum lege stringuntur. Deinde eadem viri boni jejunium luit bimestre; aegrotus inedia impatiens eleemosynis dandis, non fame toleranda multatur. Ita Illustrissimus Princeps Radzivilius Palaestinae peregrinus me docet. Addit: Annum Turcae jejunium ordiuntur, quam primum Septembris mense lunam conspicantur novam; duratque elurialis haec religio ad interlunium Octobris. Diebus aliquot ante principium hujus solennis jejunii omnes turres ab imo ad fastigium summum lampadibus cingunt, quas post solem occasum incendunt. Hoc in urbe ampla, qualis est Cayrum, spectaculum repraesentat pulcherrimum. Ieiunii Turcici ritus est, die toto abstinere cibo, noctu vorare quantum vel ventri vel appetentiae placet, dummodò cessetur ante ortum solem hora unica. Mi Deus, Mahometes praecipit jejunium, & obeditur: Christus je unium imperat, & reclamatur.

XI. Melancholicum jejunium, quod est tristitia & mœrore nascitur. Rex Assuerus plenus tædio & alius cogitationibus merlus, noctem illam duxit in somnem. Patricam utique cenam habuit, cui somnus tam parcus, imò nullus fuit. Abstinentiæ causa cogitabundus mœror. Hebraeus rex Achab, cum Nabothi vineam sibi venalem fieri voluisset, & repulsam tulisset, venit in domum suam indignans & fremdens super verbo quod locutus fuerat ad eum Naboth Izrahelites alicens: Non dabo tibi hereditatem patrum meorum. Et proiciens se in lectulum suum, avertit faciem suam ad parietem, & non comedit panem. Hoc certè jejunium non elegit Dominus: sed seipsum Achab corrigens sanctius elurire didicit. Idcirco illum Elias monstrans Dominus: Nonne vidisti, ait, humiliatum Achab coram me? (nam operuit cilicio carnem suam, jejunavitque & dormivit in sacco, & ambulavit demisso capite) qui a igitur humiliatus est mei causa, non inducam malum in diebus ejus.

Cum

IX. Antiquum ethnicum. Plinius in Capivis & Alibi. Malau esis l. 11. Me-samorphae. Voluerunt. l. 11. An-troph. c. 4. Ab aliis A-rendanis ap-pellatur. in ejuis ar d- Sono sibat & Insi: res dicunt. Hic accepturis responso die megrum a cibo, a vino autem triduum abstinentur. Alex. xand. Neap. l. 6. Dierum Genial. c. 2. m. pag. 320. Celius Rodigin. l. 27. Antiq. lect. c. 16. m. pag. 1039. a. Elian. l. 5. Var. hist. c. 20. b. X. Turcicum. e. Radzivil. sp. 3. Hoda-porci, m. pag. 187. Ri: us jejunii Turcici.

tantò fiat venalior. Sic prudens œconomia parci peccori. & piscium foro pretium conciliat. Ieiunium non malù. Sed Numquid hoc tale est, quod elegit Dominus? Quòd si magistratui politico tantum sit, uris in suos cives, cur Ecclesie & sacrorum Praesulibus non sit in sibi subditos greges? Ut pretio parcat & sumptibus, carnes arcentur mensis, ut consulatur animo, non liceat mensæ modum ponere? Illud est jejunium, quod elegit Dominus, cum corpori castigando, noxis eluendis, promeritis augendis, iræ Numinis placandæ, orationi promovendæ, casu desiderando dapes facessere jubentur. Politicum illud jejunium non malum, nam absque hoc esset, provinciae & populi pestum irent. Sed politico melius quod elegit Dominus. Nini-vitæ profectò non ideo temperant a cibo, ut ovis & butyro, ut perafonibus aut macello parcerent, sed ut apud offensum Numen in gratiam redirent, ut cælum armatis precibus expugnarent. Non enim negotiatum Ieiunium est, ut lucrum faciamus non edendo, sed ut quod manducaturus eras, pauper pro te comedit, fiatque tibi duplex bonum, tum quòd tu jejunas, tum quòd alius non esurit. Hoc est jejunium, quod elegit Dominus: Convertimini ad me in toto corde vestro, in jejunio, & in fetu, & in planctu.

§. III.

VIIII. Violentum, seu coactum. Sunt homines decoctores; patrimoniorum gurgites, qui comellando pecuniam omnem devorant, & faciunt proterviam. Denique nec quod molant, nec quod mandant habent. Hi quidem latrantem ferunt fomachum, & dentes habent exercitatos, & ventrem condendo vino capacissimum, sed marisupia arenarum plena, & nullus in culinâ sanus ciborum ferias indicit. Velint, nolint, jejunandum est. Ita prodigus ille juvenis jejunare cepit, postquam dissipavit substantiam suam vivendo luxuriose. Tentaculum nimis lautum, serum fert jejunium. Elurialis cena prandium nimis opiparum comitatur.

Sunt alii, qui rem minimè confregerint, nec abliquiverint bona, & tamen in egestate sint sine lare & focolo, araneant semper stomacho. Hi optimè jejunant, si casu oblata stent ad onisilium, & in rationem vertant necessitatem, si quod superis placet, patienter ferant. Deus hoc jejunium saepe ingerit etiam nolentibus.

Dum hæc scribo, Germania tota continuis bellis exhausta, posita esurivit. Quot enim fame mortui? quanta fames prelusit pesti? Et nos quidem iuste, nam digna factis recipimus. Animo Germaniam obi, & in ea quotidianas helluationes, convivia creberrima, diurnas nocturnasque perpotationes, struictissimas mensas, exquisitissimas epulas, erubescendum numerum ferculorum, spectacula patinaria, bellariorum copiam, cupidarios apparatus modum omnem excedentes cogitata: Metas & limites omnes transilimus. Sunt quidem cenarum leges; non servantur: frequens est annonæ caritas; non curatur: est certa convivalium sumptuum moderatio; & ridetur: symposia in tabernis publicis prohibentur; instituantur elanculum. De jejunii taceo; vix ulla sunt, aut coacta. Ita demum cogitur Dominus exercituum Deus, bellorum cladibus rebelles in ordinem redigere. Perinde si diceret: Quod reculatis sponte facere, hoc saltem cum ratione facite coacti: Voluntaria quidem sacrificia mihi gratissima, non ingrata tamen coacta, modò patientiæ sint conjuncta. Voluntariè igitur sacrificemus Domino; sponte jejunemus ad promeritum, ne jejunare cogamur ad supplicium.

Jejunium est... quod... duplex bonum... quod manducaturus eras, pauper pro te comedit, fiatque tibi duplex bonum, tum quod tu jejunas, tum quod alius non esurit.

VIII. Coactum. Sunt homines decoctores; patrimoniorum gurgites, qui comellando pecuniam omnem devorant, & faciunt proterviam. Denique nec quod molant, nec quod mandant habent. Hi quidem latrantem ferunt fomachum, & dentes habent exercitatos, & ventrem condendo vino capacissimum, sed marisupia arenarum plena, & nullus in culinâ sanus ciborum ferias indicit.

XI. Melancholicum jejunium, quod est tristitia & mœrore nascitur. Rex Assuerus plenus tædio & alius cogitationibus merlus, noctem illam duxit in somnem. Patricam utique cenam habuit, cui somnus tam parcus, imò nullus fuit.

Handwritten notes on the right margin, including 'MAGNET IN LIOTHE CA' and other illegible text.

Cum Darii regis Satrapæ clandestinis invidiæ machinis eò rem deduxissent, ut Daniel insons leonibus obijceretur discerpendus; Abiit rex in domum suam, & dormiuit incenatus, cibusque non sunt allati coram eo, insuper & somnus recessit ab eo. Valetudini consuluit Darius (quod velim oberves Lector) quia durante mœstitiâ cibatum omnem rejecit. Nam dum animus tristitiâ, curis, ægrimoniâ, similive affectu vehementi quatitur, corpus reficere, supra modum noxium est. In venenum pane transit alimentum, quod tali tempore ingeritur. Consultius est impransum aut incenatum durare, quàm manducare quod in noxam rapiatürgens affectus. Cum reficiendum est corpus, liber sit animus, mœrore ac gravibus curis solutus.

Dan. c. 6. v. 18.
Quomodo Darius cõsuluerit valetudini.

§. II.

XII. Superstitio-

XII. Superstitiosum jejunium. Repetias homines, qui escarium orbem cui aliquando carnes imponitur, quæ illam in quâ carnes lixæ, rejiciant esuriali die. His suaserim dentes sibi omnes carni molares eximi curent, ne sit, quod Veneris aut Sabbati die anxiam religionem turbet. Superstitio, religionis excessus est. Ita sunt, qui Palcharis, aut ceteris diebus aliis singulari ritu jejunent febrim cavendâ in eum animum. Superstitio luculenta. Quidquid horum est, religionis excessus est. Hunc Paulus damnans: *Quæ sint doctrinæ hominum.* Omnibus plane diebus anni jejunare licitum, modò abijt superstitio. Jejunare, & unâ Deum rogare, febrim avertat, dolores auferat, morbos corrigat, pium ac Christianum est: at verò re quapiam facta conditionibus certis applicatâ non dubiam febris aut morbi alterius medelam polliceri, vanum, ridiculum est, doctrina hominum, superstitio est.

Ad Paschatem ad Pentecosten anti-quissimo ritui cessant jejunia; non tamen prohibiti est. Dominici diebus jejunare. Coloss. c. 2. v. 22. Ant aliâ que in P. fians agat.

XIII. Iracundum.

XIII. Iracundum jejunium. Pane quotidianum est, cum parentes liberis, viri uxoribus, domini famulis bilem movent & incendunt irâ, liberi, uxores, famuli fremebundi cibum rejiciunt, & esse nolunt. Sic alter alterum non raro exacerbât, ut mensam recuset accumbere, & bile fremens alimoniam spernat. Hic duo subnotem. Primum est, dum sævât ira, similive potentior affectus temperare ab eâ cõsultissimum: quod enim paulò ante diximus de tristitiâ & ægrimoniâ, idem de hac commotione animi potentissimâ rectè asserimus; in venenum abijt cibus irâ durante sumptus. Nequis animo exturbare iram? saltem stomacho non admitte escam, dum ardet ira. Priusquam edas,

Virg. l. 1. Enid.

motos præstat componere fluctus. Tutissimum hîc jejunium, si sanitatem spectes; si cælum attendas, vix ullius pretii tale jejunium est, quoniam radix illius mala. Alterum: Christianæ virtutis est, irâ ignes coercere, mox aquam affundere, ad lenitatem q̄s componere, vultum & animum, quoad ejus fieri potest, serenare, atque se adire mensam, alioquin altiores agit radices ira, quàm ut facillè convelli possit.

Alc. c. 23. v. 12. Isa. c. 58. v. 5.

Res gestæ Apostolorum docent, Judæorum supra quadraginta conjuratis odiis in Paulum grassatos, ita quidem ut devotione pessimâ se devoverint, nec cibi nec potus, quidquam libaturos dum Paulum jugularent. Ieiunium iracundum & vindictæ cupidum, jejunium pessimum. Numquid hoc tale est jejunium, quod elegit Dominus?

§. III.

XIV. Mortuum.

XIV. Mortuum seu vitiosum jejunium. Mortuum appellamus, quod caret animâ, seu intentione rectâ. Sit quantumcunque licet ferium, sit rigidum, sit diuturnum jejunium; si recta desit intentio, vitiosum, mortuum est. Optimas quâsque actio-

nes corrumpit prava intentio. Est qui jejundet, aut mensam accumbens parcissimè comedat, non virtutis studio, sed ut videatur esse modici cibi, & laudetur. Alius jejunat, sed curiositate: ut rem novam atque curiosam videat audiatque, cibi pane obliviscitur, & suaviter fert famem. Ieiunium hoc ceterâ non improbum, sed curiosum. Jejunat alius, sed ut nequitiam molatur non plebeiam; jejunium hoc verè nequam est. Ita venator dum feris insidias struit, ita ministrator dum mensæ sicus afficit, ita & amator dum fidium cantu domum amicæ celebrat, ita piscator dum in scopulo prædam expectat quam hamo trahat, ita aleator quem ludendi aviditas rapit, sic alii plurimi quos aut lucrum inescat aut voluptas, inedia non difficulter tolerant: sed memquid hoc tale est se inimum quod elegit Dominus? Finem illius, sive intentionem inspicere, & invenies corruptum vitiosum, mortuum. Qualis scilicet radix, tales & rami.

Ad vitiorum jejunium refero immoderatum. Sunt qui ultimo, triduo verni jejunii, aut aliâs, ultra consuetos limites cibi abstinent, dein repente ventrem epulis distendant. Animo non consultum, valetudini noxium. Omnia sale condienda. Subitus nimis imber non tam rigat quàm subvertit arva. Petusati equo pabulum ita subducendum, ut tamen par esse possit laboribus. Abstinentiâ non tam caro enervanda, quàm carnis vitia. Paulus obsequium exigit, sed rationabiliter. Hieronymus ventrem semper esurientem biduanis ac triduanis præfert jejuniis. Nam assellus, inquit, in viâ lassus querit diverticula. Corpus nimis exhaustum otia sectatur & solatia. Si nimium intendantur in chely fides, rumpuntur. Si laxentur nimium, aut non respondent, aut malè. Placet Deo jejunium, sed non exorbitans, non extra metas essatum. Hieronymi præceptio est: Sic comedat, ut semper esuriat, ut statim post cibum possit legere, orare, psallere.

XV. Religiosum, verum, Ecclesiasticum jejunium. Bona est oratio cum jejunio & elemosinâ. Ut autem verum ac religiosum sit jejunium, quod Dominus elegit, quid faciendum? Quid quæso faciunt, qui urbem sibi sumunt oppugnandam? vi atque impressione illam aggrediuntur. Tutissimum verò aggressus & securissima impressio est fame urbem cogere ad deditionem. Cum impetus in hostem datur, aliquot subinde millia militum cadunt, & nihilominus re infectâ recedendum. Lentis quidem sed validis cogit imperis fames. Ita profus optimè facit, qui moderatis per annum jejuniis inferiores animæ vires, & suas libidines expugnat. Sunt qui hebdomade magnâ severissimè jejunent, omni anno reliquo cuticulam eurent impigres. Non probamus. Obside castrum, quod cupis expugnatum, obside, & fame in potestatem redige, imperium corporis abstinentiâ & jejuniis per totum annum imminue: Ancilla pareat, domina jubeat: Serviat corpus, non regnet: moderatâ fame discat mitescere. Abstinentiâ vincetur ejus petulantia. In hunc finem præceptunculas.

§. V.

Prima: Certa sit & constans diæta. Non expedit modò multum, modò modicum, modò nimium ingerere: æqualitas & proportio sit in alendo corpore. Quamvis non negem post opimum prandium rectissimè sequi præparcam cenulam, seu, unicum & simplex serculum. Sed de hoc aliâs fusius. Hic solum Senecæ illud est monitum summè necessarium instillo: *Sciat unusquisque mensuram sui stomachi, ut possit subire ita imperare.* En tantum cibi potusque tibi sufficit in prandium, in cenam tantum; sic durabis sanus: omnia cetera sunt superflua. Hoc igitur ratum fixumque esto; hæc tua sit mensura. Chryostomus hoc loco audiens:

audiendus de superfluis abdicandis saluberrimè institutus: Vis, inquit, corpus alere? tolle superflua: da ei, quod satis est, & quantum concoquere potest; non ipsum aggravas, non submergas. Nihil ita voluptatem parit, sicut cibus bene digestus. Cibis sufficiens & volutus, & alimentum, & sanitas est: Plus autem, & perniciosa, & exiritudo, & fastidium.

Sunt & alii quos Augustinus deplorans: Sunt, inquit, quidam observatores Quadragesimæ delicti potius quam religiosi, exquirentes novæ suavitates magis quam veteres concupiscentias castigantes, qui pretiosis copiosisque apparatibus suum diversorum quorumlibet varietates & sapores superare contendunt. Vasa in quibus coctæ sunt carnes, tamquam immunda recusant, & in carne suâ ventris & gutturis luxuriam non formidant. Ieiunant, non ut solitam temperantiam minuant edacitatem, sed ut immoderatam differendo auergeant aviditatem. Nam ubi tempus reficiendi advenit, optimis mensis tamquam pecora præsepibus irruunt, ventresque distendunt. Artificiosi & peregrini condimentorum diversitatibus tantum capiunt manducando, quantum digerere non sufficiunt ieiunando. Sunt etiam qui vinum ita non bibunt, ut aliorum expressum pomorum aliisque sibi liquores non salutis causa, sed ieiunandi exquirant: tamquam non sit Quadragesima pie humilitatis observatio, sed novæ voluptatis occasio. Quotid enim honestius esset, ut qui propter infirmitatem stomachi aquam potare non poterat, vino usitato & modico sustentaretur? Quid autem abstergius quam tempore, quo caro artius est castiganda, tantam suavitatem carni procurare, ut ipsa faucium concupiscentia nollet Quadragesimam præterire? Quid inconvenientius, quam diebus humilitatis, quando parum victus omnibus imitandum est, ita vivere, ut si toto tempore sic vivatur, vix possint victum patrimonium sustinere? Cavete ista, dilectissimi, cogitate, quid scriptum est. Post concupiscentias tuas non eas. Quod saluberrimum præceptum si omni tempore observandum est, quanto amplius his diebus, quando ita turpe est, si cupiditas nostra ad iniquitatem relaxetur illecebras, ut merito culpetur, qui non restrinxerit usitatas.

Altera: Fames ad mensam ducit; Fames cibos condit. Accumbere non mensam cum nulla vel exigua est cibi appetentia, non superfluis solum sed & noxiis est labor. Cur equo alterum affundam pabulum, cum non dum devoravit primum? ad cibum corpus admittere priori nondum digesto, non alimentum, sed noxa & venenum est. Hic millies, hic centies millies, hic infinities, erratur quotidie tam à sanis quam ægrotis. Plurimos ægrotorum videas non pasci sed obrui: nam modò jentaculum, modò prandium, jam merenda, jam cena, jam pocæniolum fertur; modò jusculum, modò pulicula, modò olusculum, iam pisciculi, iam patis pullastri proponitur: nunc scitamentum, nunc exsudata aqua, nunc electuarium, nunc mulsium, nunc haccule, nunc cerasa duracina melle macerata ingeruntur, quandoque etiam nolentibus. O sedulam benevolentiam, sed fatuum & noxiam! Et quando sic obrutus vacat à labore stomachus? Sed a, ut vires ægroti crebriore cibo excitandas. Non quidem hoc fatuum, sed subinde fallax & nocivum. Ego vix ullum ægrum sæpius quam ter, summum quater de die reficiendum judico: & istud quidem paucissimis concesserim. Reverà non interest quàm multum ingeratur, sed quàm bene, quod ingestum, digeratur. Jusculum unicum, & sorbilium par ovorum satis in diem totum alimenti est ægro, modò illud bene concoquat.

Hic, o viri doctissimi, liceat pace vestra dicere, o Clarissimi Medici, non pauci vestrum peccant nonnumquam ignorantia, frequentius tamen nimia in ægrum indulgentia. Novi ægros, & quidem optimates, quibus sexies de die aut septies forbendum aliquid oblatum. Bene manè initium factum horâ quintâ, propinatum jusculum è gallo gallinaceo cliquat.

A Horâ septimâ sequebatur offula. Dein prandium non satis tenue ad recreandum enervem stomachum. Accedebat vinum generosum, non limphatum, ægro venenum. Horâ tertiâ post meridiem aderat sorbitiuncula. Post pauculas horas cenula æquo liberalior. Denique post lesqui horam pocæniolum, vel par ovorum. Ohe, his tot sorbitiunculis atque refectionibus rectè digerendi, unci hominis & quidem ægroti ventriculus sufficit? Sanum in lecto componite, motu careat, toties tamque diversa forbeat; demum ægrotabit. Quid jam ægroti fiat inedia & fame longè tutius pugnatur in quemlibet morbum. Non implendus, non fatigandus, non obruendus est stomachus. Cum veni dixerim: Edendo tumbam præpropere subimus. Hæc præcipue ægrotis dicta sunt.

Nec aliud sanis instillo: Fames ad mensam ducit. Fames cibos condit. Nec enim alius unquam ingerendus est cibus, quàm prior sit digestus. Non alimentum, sed noxa & venenum est cibus, qui stomacho prioribus digerendis adhuc occupato injicitur. Digere prius; post ingere. Quemadmodum verò non accedendum ad mensam nisi famès præeat, ita recedendum à mensa non omni penitus extinctâ fame: saltem aliquid appetentiæ superlit. Surge, dum adhuc comedere liberet. Saluberrimum est, numquam omnem jugulare famem.

Tertia præceptiuncula: Abstinentiæ calendarium sæpius inspiciendum. In hoc jejunii studio non solum Ecclesia, sed & pietas privata suos sibi intercalares dies designet, quibus & valetudini & animo consulatur abstinendo. Creberrimum est prandium plus æquo copiosum; ad sarcidam hanc noxam abstinentiæ intercalare diem suggerat, qui cenam vel modicellam vel nullam ponat. Atque hic potissimè illud Augustini monitum in mente sit: Cibum ut pharmacum sume, certo pondere, certâ mensurâ, certo tempore. Profecto catapotia seu aureæ pharmacopolarum spherule non voluptatis causa glutuntur, sed sanitatis. Deinde hoc ipsum abstinentiæ calendarium credius inspectum diem Veneris aut Sabbati nonnumquam, aut pervigilium aliquis è cælitibus jejunio colendum suadebit, hoc monitum: En diem Christo patienti sacrum, aliquid cibi subtrahere in Christi gratiam: jejuna. En festum cælestis Puerperæ diem; in gratiam divinæ Matris Virginis jejuna. En pervigilium Christiani Martyris, in gratiam herois fortissimi jejuna. Fac tibi amicos, quod Christus suadet, beatos Cælestes, non comedendo, sed eorum jejunia imitando. Facies autem amicos eâ maxime ratione, si quod tu comederes aut biberes, pauperi mittas aut ægro. Geminatum Deoque gratissimum est jejunium, si fiat refectio pauperis, abstinentiæ jejunantis. Conceptissimis Chrylogi verbis fibrorum decus, ornamentum vitæ. Est jejunium pax corporis, membra, vigor animarum. Est jejunium castitatis maris, pudicitie propugnaculum, civitas sanitatis. Est jejunium scholæ magistrorum, magisterii magisterium, disciplinarum disciplina. Est jejunium invictus Christianæ militiæ principatus. Est jejunium vitiorum mors, vitæ virtutum.

CAPVT IX.

Que quadragintadialis Ieiunii sit origo & religio.

ANTHAX rex Schyrtarum, quod Plutarchus memorat, epistolam dedit ad Regem Alexandrum Macedonem hac clausula: Tu quidem Macedonibus virtus imperas, qui in hostem pugnent; ego autem Scythis, qui famem & sitim non oppugnare tantum

Hoc alibi copiosius demonstratus.

Catarrhos falsos, & morbos biliosos parvè indolentes tractaverim.

Abstinentiæ calendarium sæpius inspiciendum.

Petr. Chrysol. serm. 8. de jejuniis & elemosynâ med. mibi pag. 26.

Handwritten notes on the right margin, including 'IN LIOTIE' and other illegible text.

tum, sed eam etiam superare possint tolerando. Hoc dixit: Periisti Rex Macedo, si tibi non semper in promptu sit comectus: Mei Schytæ hac in parte multo robustiores; esurire ac sitire didicerunt.

Christianæ disciplinæ scitum est satis liquidum, neminem nec fortem, nec eruditum, nec sapientem posse censerî, qui appetentiam coercere, qui gulam vincere, qui genium fraudare nesciat: infirmus nimium, & ineruditus, ac stultus est, qui ori esculento non potest moderari. Ieiunium & abstinentiam hoc docent, ut hæcenus demonstratum est.

Assignavimus complura jejuniî discrimina. Superest, ut compendio disseramus, quâ origine, auctoritate, religione cœperit quadragesimalis jejunium.

§. I.

Ieiunium majus & verum, seu hebdomades, quæ anniversariam Christi mortentis memoriam præcurrunt, initio Nascens Ecclesiæ & Apostolorum ævo cœperunt observari. Hæc una vox & maximus prisorum Patrum consensus. Testes præ aliis Origenes, Basilus, Ambrosius, Augustinus, Hieronymus, Chrysostomus, Leo, Bernardus, ceteri.

Eruditissimos juxta & sanctissimos Augustinus, quem honoris causâ jure primum nomino, cujus & libros summe veneror & excolor, Augustinus, inquam, prisorum Patrum gemma, celesti luce plenissimus de quadragesimali jejunio maximo disertans: Quadragesima sane, ait, jejuniorum habet auctoritatem, & in veteribus libris ex jejunio Moyse & Eliæ, & ex Evangelio: quia totidem diebus Dominus je unavit, demonstrans Evangelium non dissentire à lege & Prophetis. In quâ ergo parte anni congruentius observatio Quadragesimæ constitueretur, nisi consini atque contigua Dominica passioni? Quia in eâ significatur hæc vita laboriosa, cui opus est continentia.

Hæc se dicta confirmans Augustinus: non enim frustra, inquit, quadragesima dies jejuniorum sunt constituti, quibus Moses & Eliæ, & ipse Dominus jejunavit: & Ecclesiæ præcipuam observationem jejuniorum Quadragesimam vocat. Unde & in Hebræo de Ninivitis apud Ionam prophetam scriptum perhibetur, Quadragesima dies, & Ninive subvertetur: Ut per tot dies accommodatos videlicet humilitationi penitentium, intelligatur in jejuniis sua deservisse peccata, & impetrasse misericordiam Dei.

Hæc eadem Augustinus * Faustum Manichæum oppugnans explicans edisserit ipsissimis his verbis: Christiani non heretici sed Catholici, edomandi corporis causâ, propter animam in orationibus amplius humiliandam, non quod illa esse immunda credant, non olim à carnibus, verum à quibusdam etiam terræ fructibus abstinent: vel semper, sicut pauci: vel certis diebus atque temporibus, sicut per Quadragesimam ferè omnes, quantum magis quisque vel minus seu voluerit seu potuerit. Vos autem ipsam creaturam negatis bonam, & immundam dicitis, quod carnes diabolus operetur satulentiore materia mali: ac per hoc eas, tamquam immundiora & truculentiora Dei vestri vitæ, exhorrentes abicitis.

Idem Augustinus ad principium quadragesimalis jejuniî auditores suos acriter exhortatus: Ecce, inquit, fratres charissimi, Deo propitio tempus Quadragesimæ venit, & ideo rogo dilectissimi, ut dies istos corporibus salubres & animæ medicinales ita cum Dei adjutorio sanctè ac spiritualiter celebremus: ut observatio sanctæ Quadragesimæ non nobis iudicium pariat, sed profectum. Si enim negligenter agimus, si nos minus occupationibus implicamus, si castitatem servare volumus, si je unis & vigiliis & orationibus non insistimus, si Scripturas divinas aut ipsi non legimus, aut legentes alios non libenter audimus, ipsa nobis medicamenta convertuntur in vulnera, & inde habebimus iudicium, unde potuimus habere remedium. Et ideo rogo vos, fratres charissimi, ad vigiliis martiribus surgite, ad tertiam, ad sextam, ad nonam ante omnia convenite. Nullus se à sancto opere subtrahat, nisi quem infir-

mitas aut publica utilitas, aut forte certâ & grandis necessitas temerit occupatum. Infelix voluptas, infelicio cupiditas atque luxuria per transitoriam dulcedinem preparant sempiternam amaritudinem: abstinentia vero, vigilia, orationes atque jejunium per brevissimas angustias perducunt ad paradisi delicias: quia non meretur Veritas, quæ in Evangelio dicit: Arcta & angusta via est, quæ ducit ad vitam, & pauci sunt, qui inveniunt eam. Nec per latam viam diu gaudetur, nec per angustam & asperam longo tempore laboratur: quia & isti post brevem tristitiam accipiunt vitam eternam, & illi post parvum gaudium patiuntur sine fine supplicium. Et ideo, fratres charissimi, in istis quadragesima diebus, quasi totius anni cibaria animæ nostræ, jejunando, legendo vel orando providere debemus. Nam licet per totum annum Deo propitio, lectiones divinas frequenter & fideliter audiaris, in istis tamen diebus de pelago & fluctibus mundi hujus quasi ad portum Quadragesimæ confugientes, debemus requiescere, & lectiones divinas in exceptorio cordis nostri cum silentio & pace suscipere: ut Deo propitio pro amore vitæ æternæ vacantes, quidquid in naviculâ animæ nostræ per totum annum multis tempestatibus, id est, peccatorum fluctibus, aut fractum, aut dissolutum aliquid, aut corruptum, aut perditum est, omni sollicitudine in istis diebus reparare studeamus atque componere.

Ita verbum è verbo expressit Augustinus. Sed hæc omnia, idem divinus scriptor dilucidissime stabilis: Rogo vos, fratres charissimi, ait, & admono, ut in isto legitimo ac sacratissimo tempore, exceptis Dominicis diebus, nullus prandere præsumat, nisi forte ille, quem jejunare infirmus non permittit: quia aliis diebus jejunare remedium est aut primum: in Quadragesimâ non jejunare, peccatum est. Alio tempore qui jejunat, accipit indulgentiam: in Quadragesimâ qui non jejunat, sentiet penam: & tamen qui jejunare non prævalet, secretis sibi soli, aut si est alius infirmus, cum ipso in domo sua præparet quod accipiat, & illos qui jejunare prævalent, ad prandium non invitet: quia si hoc fecerit, non solum Deus sed etiam homines possunt intelligere illum non pro infirmitate non posse, sed pro gula jejunare non velle. Sufficit illi, quod ipse jejunare prævalet, & magis cum genuis, & suspirio, & animi dolore manducet, pro eo quod aliis jejunantibus ille abstinere non potest. Quod opus est unicuique infirmo, secretis sibi soli, aut cum alio similiter infirmo faciat præparari: quia non ei oportet, ut aliquem sanum roget ad prandium, ne sibi etiam de alterius gula augeat peccatum. Pro eo tamen quod non potest jejunare, amplius debet erogare pauperibus, ut peccata, quæ non potest jejunando curare, possit elemosynas dando redimere.

Ab eodem calamo sunt ista: Omne vitæ nostræ tempus, stadium quoddam debemus putare virtutum, & ad caelestium bravium totâ virtutè contendere. Sed hoc præcipue in Quadragesimæ diebus implendum est, qui abstinentia ac jejuniis dedicari, tantum nobis ad virtutem animi conferunt, quantum & de corpore voluptatem decerpunt. Est autem legitimum numerus iste jejuni, & qui in sanctis celebratur exemplis. Celebremus ergo hos dies cum omni alacritate mentis & gaudis, & eos omnibus epulis & corporalibus deliciis præferamus. In his enim præcipue diebus ad implendam Domini voluntatem accendimur, quando maxime per abstinentiam voluptas carnis extinguitur. Tunc enim ad Dominum, & ad ejus futuram promissa tota mens purior facienda festinat, cum nullâ crapulâ, nullâ cibi ac potus satietate crassatur. Unde & Salvator in Evangelio dixit: Attendite, itaque vobis, ne graventur corda vestra in crapulâ & ebrietate, & cogitationibus secularibus, & superveniat in vos dies illa repentina: tamquam laqueus enim superveniet universo mundo, & nemo effugiet.

§ II.

Svjungit sanctissimus Pater: Sed & illa est in Quadragesimæ diebus grandis utilitas, quod, dum etiam à licet abstinemus, magis ac magis admonemur illicita vitare. Qui tempore

Aug. 10. 4. l. 1. Quæstio- num super Exodum, quæst. 169. mibi pag. 54. Idem reperit l. 2. de Consensu Evangelii. s. 17. 1. mibi p. 17. 1. l. 3. c. 3. v. 4. Aug. 10. m. 6. l. 30. con- tra Faustum Manichæum c. 5. mibi pag. 196 a

Aug. 10. 10. ser. 1. feriâ quartâ in capite jeju- nii at ver- de Tempore serm. 55. in ordine, mibi pag. 251.

Marginal notes on the right side of the page, including references to other works and authors like 'Sabbato', 'Temporibus', 'Idem', 'Domini', 'quadragesimæ', 'serm. 55', 'Idem', 'Domini', 'quadragesimæ', 'serm. 55', 'Idem', 'Domini', 'quadragesimæ', 'serm. 55'.

enim abstinentiam nos à carnibus, quibus aliis diebus uti licet: qui nos abstinentiam à vino, quo moderatè uti licet: qui ergo ista vitamus, quæ aliquando licent, inprimis peccata fugiamus, quæ omnino nunquam licent. Itaque si volumus bene je unare à cibis, ante omnia je unemus à vitis. Quid enim prodest, vacuare corpus ab escis, & animam replere peccatis? Quid enim prodest, vinum non libere, & iracundiæ veneno inebriari? Quid prodest, abstinerè à carnibus: ad edendum creatur, & malignis obreclationibus sarum membra lacerare? Quid prodest, si abstineamus ab his quæ aliquando licent, & faciamus illa quæ nunquam licent? Deus enim illos honorat & diligit, qui illicita fugiunt. Sic ergo, ut dixi, je unemus à cibis, ut multo magis je unemus à vitis, ut sanctorum morum ubertate satureremur, ut & in futuro mereamur ipsorum operum retributione satiari: sicut in Evangelio legimus, Beati qui esuriunt & sitiunt iustitiam, quoniam ipsi saturabuntur. Illam enim compensationem magis eligere debemus, ut cibis quibus nos abstinemus, eos pauperibus ac debilibus largiamur: secundum illud quod scriptum est, Beati qui contenti sunt esurie, ut alibi reficiantur. Satis Deo acceptum est minus, quando indigens saturatur, quando nudus vestitur, quando ira non perfitur, & iracundiæ tempus non referatur, quando malum pro malo non redditur. Tunc gratia sunt Deo nostra je unia, si illi qui necessitate je unant reficiantur à nobis. Tunc illam Domini sententiam audire merebimur: Amen dico vobis, quoniam diu fecistis mihi ex minimis istis, mihi fecistis. O benignissimum Dominum ad edom adam hominum avaritiam, qui sibi dari dicit, quod vel minimo pauperi donatum fuerit. Vobis autem, fratres, præstat Domini misericordiam, ut ei je unis & elemosinis in bonis operibus serviatis.

A nec confiteri de scelere, nec indulgentiam novit sperare de iudice. Sanctus igitur & salutaris Quadragesimæ cursus est, quo adducitur ad misericordiam peccator per penitentiam, iustus ad requiem. His enim diebus solito amplius & divinitas miseretur, & delinquentia deprecatur, & iustitia promeretur. Patent enim omnia, & cali ad indulgentiam, & peccator ad conscientiam, & lingua ad postulandam. Salutaris, inquam, & mysticus est quadragesimus numerus. Nam primum cum mundi faciem iniquitas hominum populeret, tot dierum curriculo Deus effusus de celo imbribus, universam terram diluvio superfluit. Vides ergo jam illo tempore mysterium in figurâ dispositum. Nam sicut tunc quadragesima diebus pluit ad purgandum mundum, ita & nunc quadragesima diebus miseretur ad hominem purificandum. Sanctum ergo & sacratum Quadragesimæ tempus est, quod statim ab initio cepit, inter iustos & in iustos discernere, bonos à malis quodam iudicio separare. Quod quidem similiter fieri etiam in hac nostrâ Quadragesimâ observatione perspiciamus. Nam per hos quadragesima dies separamur mali à bonis, hoc est, luxuriosus à casto, à je uno imtemperans, à Christiano Gentilis. Separatur, inquam, malus à bono, hoc est, peccator à iusto, diaboli à sancto, hæreticus à fidele.

Quadragesima dies diluvii fuerunt figura Quadragesimæ

B En, mi Lector, vel unius Augustini certissimis de Quadragesimâ testimoniis te lapido. Prolixum nimis & tedium plenum, est aliorum eadem de re culentissimas assertiones recitare. Quod de je uniis & Quadragesimâ singulariter Augustinus, hoc idem Origenes, Epiphanius, Basilios, Ambrosius, Ioannes Chrysostomus, Hieronymus, Petrus Chrysologus, Gregorius Nazianzenus, Leo Pontifex, Bernardus, ceterique priscorum Patrum attestantur. Quæ scriptorum parte id faciant, ad marginem more meo fideliter consigno.

Origines homil. 10. in Levitic. Epiphanius in Canon. A. que priscorum Patrum attestantur. Quæ scriptorum parte id faciant, ad marginem more meo fideliter consigno.

C En, mi Lector, vel unius Augustini certissimis de Quadragesimâ testimoniis te lapido. Prolixum nimis & tedium plenum, est aliorum eadem de re culentissimas assertiones recitare. Quod de je uniis & Quadragesimâ singulariter Augustinus, hoc idem Origenes, Epiphanius, Basilios, Ambrosius, Ioannes Chrysostomus, Hieronymus, Petrus Chrysologus, Gregorius Nazianzenus, Leo Pontifex, Bernardus, ceterique priscorum Patrum attestantur. Quæ scriptorum parte id faciant, ad marginem more meo fideliter consigno.

§. III.

C Vr autem, inquit, quadragesima, non plures, Cur quadragesima, non pauciores dies huic je unio dicti? origo varia, rationes diversæ. In compendium confero. Humanis gentis deliciæ, Christus Servator, quadragesima diebus, & quadragesima noctibus je unavit. Nos capitibus istius membra, caput imitari nitimur quæ licet. Ad istud porro je unium ne infirmè animati simus, stilum addens Ambrosius: Quadragesimam nobis, inquit, Dominus suo je unio consecravit.

Cur quadragesima, non plures, Cur quadragesima, non pauciores dies huic je unio dicti? origo varia, rationes diversæ. In compendium confero. Humanis gentis deliciæ, Christus Servator, quadragesima diebus, & quadragesima noctibus je unavit. Nos capitibus istius membra, caput imitari nitimur quæ licet. Ad istud porro je unium ne infirmè animati simus, stilum addens Ambrosius: Quadragesimam nobis, inquit, Dominus suo je unio consecravit.

D Deinde Moyses divinam legem accepturus bis quadragesima dies je unavit. Haud aliter Elias Iezabelem fugiens, dum ad Horebum montem properaret, quadragesima itidem dies je unavit. Observe hic velim, Lector, Christo Domino vitæ diem unicum fuisse ceteris lætiorem, quo rupem Naborejan, radiante vultu niveaque veste collustravit. Hoc ipso lætissimo die inter je unatores duos principes, qui quadragesimale je unium servarant, de excessu suo sermonem miscuit.

Deinde Moyses divinam legem accepturus bis quadragesima dies je unavit. Haud aliter Elias Iezabelem fugiens, dum ad Horebum montem properaret, quadragesima itidem dies je unavit. Observe hic velim, Lector, Christo Domino vitæ diem unicum fuisse ceteris lætiorem, quo rupem Naborejan, radiante vultu niveaque veste collustravit. Hoc ipso lætissimo die inter je unatores duos principes, qui quadragesimale je unium servarant, de excessu suo sermonem miscuit.

E Imbres diluvii, quod orbem universum sepeliit, diebus quadragesima continuis tenuerunt. Hebraus populus annis quadragesima per vastissimam solitudinem iter habuit. Quid nostra omnis vita est, nisi dies pauculi penitentia dicti, quibus eluctandum è terrâ desertâ & incultâ

Imbres diluvii, quod orbem universum sepeliit, diebus quadragesima continuis tenuerunt. Hebraus populus annis quadragesima per vastissimam solitudinem iter habuit. Quid nostra omnis vita est, nisi dies pauculi penitentia dicti, quibus eluctandum è terrâ desertâ & incultâ

Ieiunium quadragintadiale est totius anni decima. Exod. c. 22. v. 29.

Iona c. 3. v. 4. Quadragenarii numeri mysteria.

De hoc Baron, tom. 10. anno 947. mibi pag. 736. Alii editiones: Felogus VII. ionienfis Episcopus.

Chryf. 10. I. in c. 1. Gen. hom. 10. mibi pag. 50.

Sen Rendi- gnorum.

Insiper jejunio verno veluti manipulos decumanos damus totius anni. Dies trecentos sexaginta quinque annus completitur. Istius numeri (quod Gregorius pulchre notat) pars decima, sunt dies sex & triginta. Quadagesimæ dies quatuor primi, vel postremi quatuor sunt præcipue Christo crucifixo sacri. Ita jejunia quadragintadialia totius anni decimæ sunt. Ideo quivis apud se statuat: Ego decimas meas pro viribus pendam fidelissimæ, memor divinæ iustitiæ: Decimas & primitias tuas non tardabis reddere. Tantò plus autè gratiæ divinæ potero sperare, quantò plus fidelitatis in hac parte voluero exhibere. Decimas non tardabo reddere.

Iam alia quadragenarii numeri mysteria silemus: Vociferatur Ionas Propheta: Adhuc quadraginta dies, & Ninive subvertetur. Christus hebdomadibus quadraginta in utero virgineo delituit, post Natalem die quadagesimo in templo est oblatus. Quadraginta mensibus Hebræorum populum divinissimis suis concionibus erudit. A morte quadraginta horis reditum ad vitam transfuit. Iam redivivus quadraginta diebus spectandum se suis & palpandum præbuit, non eorum sermonibus tantum, sed & mensæ præfens & verba cum illis miscuit, & illorum cibos non rejecit. Tam Hierosolymorum urbem quam Salomonis templum, quod quidem quadraginta sex annos ad sui structuram petiit, anno quadagesimo à Christi necè Romani expugnarunt, & vastarunt. Ita multiplex numeri quadragenarii est observatio.

Anno nongentesimo quadagesimo septimo, quod Cæsar Baronius narrat, Elphegus & Vintonienfis Pontifex in Angliâ, ipsis cineribus suos è suggestu docuit, quâ ratione tam conjugium castè quam jejunium illud maximum strictè fervarent. Inter auditores ducax aliquis irrisor concionem cavillatus & ludos faciens: Sacerdos noster, inquit, jejunium exaggerando nisiûm nos urget: Ego nunc meus ipse tortor alimoniæ fraudem genium, insuper & uxorem hoc cingit, alium tempore velut sororem habeam? Non est ad meum stomachum hæc concio. Vale concionator, ego meis vivo legibus. Antistes ubi hoc recessit, jam tristis: O miser, inquit, quam nescis, quid tibi ventura pariat dies! At homo joculariter vaticinium ludibrio habens, & indulgens epulis, luce postera in lecto repertus est mortuus. Dubium, diabolus eum præfocavit, an suo perierit fato.

Deus quantumvis infinite misericors, neminem unquam tamen joculari secum est passus, Cui vires non suppetunt ad tolerandam abstinentiam, is fame cruciet crumenam, & pecuniam quam illi subtrahit, in pauperes liberalius effundat, seipsum precibus exerceat, aliisque modis sariat, quod jejunii decesserit, Chrysostronus iis quibus infirma valetudo est, pruden- ter consulens, & victimam succedaneam mon- strans: Igitur, inquit, qui cibum accipit, & jejunare non valet, 1. Largiorem det elemosinam. 2. Ferventior sit in precibus. 3. Majorem habeat alacritatem in audiendis divinis eloquiis. 4. Inimicis reconcilietur, omne odium & vindictæ cupiditatem ex animo effuset. Ita quod jejunii deest, elemosynis ac precationibus accedat. Majoris jejunii tempus profectò non spernendum, non negligendum.

§. IV.

Polonorum rex Vladislaus munitissimum castrum Pomeraniæ Naclum obsedit, quod Martinus Cromerus memorat, Miles regius penitentia dies sus- que deque habuit, carnes epulatus liberrimè, sed non impune. Nam qui ex ubias egerunt, nocte illustri ali- quoties videre sibi visi sunt aliquot alas equitum ho- stiliûm ad Polona castra tendentium. Larvæ ac no- sturni lemuces erant, Poloni demum indignati hostes

non aperto Marte ad conflictum progredi, è castris agminatim provolarunt, cedenibus insistentes, sed frustra. Nam cum larvis pugnare vanum. Obfessi tu- multu hostium exursus, percepto, eruptionem sob- itam fecerunt & militum stramineas casulas succen- derunt. Mox late omnia populatus ignis plurimos in castris consumpsit. Alii hostem non assecuti, castris interim in prædam relictis sunt exuti. Ita re infecta Naclum obsidione solutum est. Ecclesiæ leges non evertuntur impune; Deus vindex est. Effatum Chri- sti Domini non ignoramus: Si Ecclesiam non audierit, su tibi sicut ethnicus & publicanus. Hinc Concilium Toleta- num ita statuit: Qui Quadagesimam non jejunaverint, in Paschate priventur communione & per annum carnis ab- stineant.

Anno à Virginis partu millesimo quingentesimo septuagesimo quinto Ludovicus Nassoivius Comes, quod diversi narrant, exercitum, qui è Geulis ferè constabat, sub signis habuit in Belgio. Miles religio- num omnium contemptor, in majori sacrâ hebdo- made carnis vescabatur non sine insultatione ac tri- pudio. Non procul inde Parochus suos acriter hortan- tus est, religiones pifcas non desinerent, malis mili- tum tracti exemplis: Verendum fanè, ne qui Parace- ven tam lætam agerent, triste Pascha sentirent. Vox omen habuit, & quod prædixerat, evenit. Adhuc esca Psal- teriorum, quod Psalter canit, erant in ore ipsorum, & ira Dei ascendit super eos. Nam feriâ quartâ Paschatis im- millus in eos exercitus Hispanus, qui non solum hosti- les copias omnes delevit, sed ipsum etiam Comitem Nassoivium, & universos ferè duces ferro demersit, pauculis fugâ servatis. Tacito inserpit pede vindicta divina, & nonnumquam sera venit, sed venit tandem ac tarditatem supplicii gravitate compensat. Fixum firmum est decretum: Qui Ecclesiam non audierit, su tibi sicut ethnicus & publicanus.

Hiipponensis Præsul Augustinus in litteris quas ad Xantippum Numidiæ primatem dedit, gravissimè ac- cepit unum aliquem suorum sacerdotum in per- vilgio Nascentis Christi non jejunasse. Et quia idem sacerdos pecuniam suæ fidei commissam in suos usus exercuit, & pridie Natalis Domini, ut diximus, apud feminam non nihil suspectam prandit ac cenavit, sacerdotio se abdicare iussus est. Augustini verba sunt: Ideo ab officio presbyterii removenam arbitratu- sum, timens ei Ecclesiam Dei committere, ne si quid pernicio- sus eruperit, imputetur mihi. En piaculum grandissi- mum nocte unicâ non jejunasse! Quòd si Quadage- simam totam, aut complures in eâ dies absq; jejunio transmississet, quid tunc dicturum fuisset Augustinum credimus? Sit tibi sicut ethnicus & publicanus, qui Ecclesiam non audierit. Hieronymus Augustino coævus: Nos unam, inquit, Quadagesimam secundum traditionem Apostolorum, toto anno, tempore nobis congruo jejunamus.

Numerus quadragenarius ad actionem istam singu- lariter Deo probatur. Ludovicus Pius Imperator, teste Aimonio, quadraginta dies solennis jejunii precando, jejunando, elemosynas dando transigere consuevit. Filius ejus Ludovicus anno octingentesimo qua- dragesimo in Germaniâ contra parentem arma movit rebellia. Pater Ludovicus in Germaniam magnis ite- neribus contendit, quo quidem tempore tam horribi- lis interdiu fuit eclipsis, ut nemo noctem diceret. At Ludovicus Imperator non procul Moguntia morbo est oppressus. Ille animo per exomologesin expia- to, quadraginta diebus nec cibum ferè alium nec potum quam Eucharistiam admittebat. Toto mor- bi tempore illud assidue ingeminabat: Iustus es Domine, et salus mea, & ætæ tuæ iudicium tuum. Et quia Quadagesimæ tem- pus alias eâ quâ debebam abstinentiâ non exegi, jam saltem

saltem dicente necessitate ieiunia, quibus obligatum me fateor, persolvam. Ita thesauris in pauperes & templa tribuitis sanctissime diem suum obit eo, quem diximus, anno obtingentimo quadragesimo, die vigesima prima Maii, annos natus sexaginta quatuor, cum annis viginti septem imperasset. Bene Ludovico, qui etiam in extrema in valetudine ieiunii religiones amplexus, obsequens Ecclesie filius finire voluit.

Gregorius Nazianzenus Eleusium Præfatum sibi familiarem, ob ieiunia neglecta, non sine aceto corripiens: Legit, inquit, in iuriam facti, o iudex, qui non ieiunas, Purga tribunal tuum, ne duorum alterum tibi accidat, ut aut malus sis, aut malus existimeris. Et quomodo leges humanas servabis, si divinas contempseris? In summa, o iudex, futurum cito, ut iudicis & iudicis peccabis. Ieiunium, ut Petrus Chrysologus loquitur, virtutum vita, vitiorum mors, meritum schola.

CAPVT X.

Quenam singulariter valetudini obsint, vitam extinguunt.

APOCALYPTICVS ille Angelus Ioannes caelo attendens oculos: Et cum clamasset, inquit, locuta sunt septem tonitrua voces suas. Et cum locuta fuissent, septem tonitrua voces suas, ego scripturus eram. Et audivi vocem de caelo dicentem mihi: Signa que locuta sunt septem tonitrua, & noli ea scribere. Quid obsecro, locuta sunt septem hæc tonitrua, quas ediderunt voces? Inter alias & hæc voces sunt exceptæ: Quia tempus non erit amplius, & consummabitur mysterium Dei. Mors ergo & interitus rerum omnium hoc novo loquendi modo significabatur.

Sed etiam hæc septem tonitrua loquuntur, & non nisi plurimorum mortes. Sunt nimirum septem diversæ causæ, ob quas quotidie innumeris moriuntur. Cum autem inter has ultima quidem sed princeps sit Gula, sive intemperantia, ieiunii capitalis hostis, hæc septem immaturi obitus causas percensere animus est; singulis certum sed unicuique assignabimus nomen. Loquantur igitur septem tonitrua. Ordine sed fructu vagabundæ simul & numerosissimæ mortis causas enumerabo.

§. I.

I. CAUSA. MADOR. Hieronymus Cardanus in erudito illo de Subtilitatibus volumine, censet eos, qui frigidis & insuper madidis pedibus accumbunt mensam & comedunt, letalem valetudinis noxam contrahere. Pedes frigidi caput & stomachum male efficiunt, si ad frigus accedat mador, gemitatum malum. Si deinde stomacho ad eum non disposito ingeratur cibis, certa noxa. Hinc paullatim tussicula, tabes, & quod pessimum, ignorantia mali, hinc & mors.

II. CALOR. Idem, quem dixi, scriptor & hanc alteram assignat causam quotidianorum funerum, quando qui aestuant aut sudant, caput, pectus aliisque partes corporis aperiant, & auræ frigidiori sese exponunt, valetudinis certo dispendio. Sunt plurimi qui ubi calorem molestiorem aut sudorem sentiunt, mox pileum abiciunt, thoracem diloricant brachia denudant, subinde frigidâ mergunt, gelidiorem ventulum avidissime recipiunt, iacturâ sanitatis letali. Nam per laxatos undique poros immisum frigus membra omnia latentissime occupat. Sensim inde morbi fontici, & ultima valetudo.

III. TRISTITIA. Fac certa è Salomone: Animus gaudens etatem floridam facit, spiritus tristis exsiccat ossa. Sunt qui à curis & ægritudine nocte unica incantuerint. Cum hominem mæror & luctus exedit, ajunt

Tom. II.

cor ad instar pyri tosti contrahi ac corrugari, unde malum non simplex nascitur. Hinc lenta sepe & luctifica mors. Ægritudine lacrymæ, mœstitia medullas hauriunt. Edaces curæ ni sopiantur, cor macerant & consumunt. Mærores animos exedunt, conficiuntque astitudine. Mæror & mors cognati sanguinis sunt.

§. II.

IV. IRA. Phrenesis est hic affectus & insania, sed brevior. Iratum considerâ, vix quidquam ab insano differt, nisi quod citius ad se redire possit. Ira in omne corpus effundit bilem largissime. Hinc morbus non unus, hinc multiplex interitus, & immatura mors. Novi ego ipse viros optimates, quorum singulis instillabant medici præceptiunculam hanc crebrius: Domine, si vitam amas, iracundiam & largiores calices vita. At illi nec vitare calices, nec frenare bilem conati, voluntariam sese victimam obiecerunt morti. Tales sumus; perire malumus, quam modicum vel iræ vel gulæ imperare.

V. LUXURIA. Vitam libidinofam & spurcam. Luxuria maximum valetudinis & vitæ dispendium, certumque mortis esse prodromum, summi medicorum exactissime docuerunt, quod in meo Nicetâ filiis ostendo. Videte Regem Salomonem, qui educatus in deliciis inter gynæceum consenuit, sui patris annos nequaquam attigit. Rex David Salomonis parens; juventutem in pecoris custodiâ posuit, famem ac sitim tollerare doctus; dein vario penuræ & bellorum turbine agitatus, in senectute tam bonâ & plenus dierum mortuus est. Salomon filius nec paupertatem nec Martem expertus, in gynæconitide suâ & vires & vitam longiorrem perdidit. Vita salax & libidinosa, vita brevis.

VI. PHARMACA. O quantos sepelierunt pharmacopola potius quam vespillones! nec medicos, nec medicorum secta, nec pharmaca rejicimus, sed pharmacorum multitudinem & varietatem extreme damnamus. Pannus cum lavatur, fit quidem nitidior, sic tamen crebriori lavatione atteritur, ut demum pertundatur; ita profus humanum corpus medicamentis toties purgatur, exsiccat, attenuatur, ut tandem penitus corumpatur, & in tabem eat. Novi virum principem, quem septem medicorum placita suaviter deduxerunt ad plures. Potuisset vir iste vivere, si faber ferrarius aut sctor lignarius fuisset, quem pauperies copiam pharmacorum abstinere coegisset. Memini medicorum principem dicere: Cavete à nobis, quantum potestis. Nec ignoramus peritissimos è medicis, peritissimos in porrigendis pharmacis extitisse. Complures novi viros feminasque post sumpta pharmaca cepisse serid ægrotare, quibus antea constabat sanitas. Sed ita inquam, cavendus est morbus. Si morbum accersere sit cavere, non malè ratiocinamini. In valetudinem satis cavet, qui se vel iterumque per annum alvi ductione corpus eluit. Mors in ollâ, viri, ubi pharmaca tam crebra & multiplicia. At sunt homines sui tam perditè amantes, qui autument valetudinem sibi constare non posse, nisi omnes pæne pharmacopolarum ollas & pyxides liguriendo exhauriant. Hi beneficiis percunt, & sanitatis adjumentis præmaturam sibi accersunt mortem. Sivo se gladio jugulant, sed aureo vel argenteo.

§. III.

VII. GULA. Hoc septimum est tonitruum, seu causa princeps infinitorum quotidie morborum & funerum. Multi cadunt ferro, sed longè plures usu ciborum immodico. Quotidiana hic loquitur funera; de plurimis eorum verissime dicitur: Hic homo mortuus, & hic, & ille, & iste, & iste, & etiam iste diurnus.

Z 2

Handwritten notes on the right margin, including 'MORTUUS IN LIGURIA' and other illegible text.

diutius potuisset vivere, si potuisset parcius edere, aut à potu magis temperare. Innumeros patinae & pocula in terram detodunt. Innumeros possent longiore fuit vita, si vellent breviorē pati mēsam. Nos ridiculi homines cum agro sumus corpore, aut maligniori aere, aut habitationi incommoda, aut fatigationi nimia, imò libris & studiis culpam in valetudinis iniquē impingimus. O castas inertium causas! o mortales deliri! non illa hominē ambientia tot conflictus, tantos dolores in corpore humano movent; sed illud, quod per os immittitur, mali est origo; hoc dolorū seminarium, hoc ægotationis principium, hoc omnium morborum causa. Non nego humidum aut malignum aërem, incommodam habitationem, nimiam laboris aut studiorum contentionem, vestitum tempori non congruentem valetudini aliquantulum officere, sed hæc homo temperans facile vincit. Non enim ista sunt quæ tantam in homine intemperiem, tot bella excitant, sed cibus & potus; immodicus hi hostes inquilini corpus morbis opprimunt. Vbi vera temperantia, ibi certa sanitas.

Sed ut homines sanos taceam, qui nevas intemperantiam formas in dies inveniunt: nec apud ægrotos quidem tuta est temperantia, non semper vitio ægotorum, sed ignorantia eorum aut indulgentia, qui ægris adsunt. Mos certè invaluit, sed ex inficitia horribili, ægrotis semper obsonii aliquid aut potionis repetende, ut infelix stomachus numquam respirare possit à suis laboribus. Plurimi decumbentium alternis ferè horis pascuntur, ita sexies aut septies in die accipiunt cibum; non raro mediis noctibus paratur ossula, quæ naufragi in stomacho obrudatur. Quasi verò sanitatis cardo in eo versetur, ut ægrotus quàm creberrimè nutrimentum glutiat. Hoc nutrire non est, sed omnem nutriendi vim extinguere. Ante omnia illud spectandum, ut quod sumit æger, quantumvis exiguum, rectè concoquat. Adcoque si æger toto aliquo die præter ossulam, aut par ossorum, aut simile quid libaret nihil, modò probè concoqueret, sat nutrimentum haberet. Sed medicus, inquit, hoc mihi permittit, imò præscribit. Plerumque conniventem esse scias, non imperium. Et certè votis omnibus optandum, præstantes illi valetudinis iudices in hominem ægrum leuiores essent, & velut dictatores explicatissimis imperiis juberent: † Hoc omite, hoc cave; tantum comedere, tantum bibe; nec miculam nec guttulam adde; in die bis terve, summum quater reficere, non sæpius. Hæc mississima simul & saluberrima in ægrum crudelitas foret.

Sed plerumque hæc talia velut momenti minoris, & plebeia scientia minus curantur, dum in solis laboratur pharmacis. Pace vestra dixerim, o viri doctissimi, princeps optimūque medicamentum est abstinentia, seu legitima diæta. Non nescio Galenū scripsisse contra Diatriarios, qui omnibus febri ægotantibus præsertim febrientibus continuo triduanam inedia imperarunt; non ignoro destillationes falsas & morbos biliosos inedia nonnihil esse impatientes. Nec ego famem triduanam omnibus præcipiendam suadeo. Hoc unum contendo, abstinentiam in omnifere valetudinis gravitate esse saluberrimam. Millies iterumque millies inculcandum: Qui abstinet est, adjiciet vitam.

§. IV.

Hoc & omnes scholæ docent, & experientia clamant quotidiana. Hoc ipsum sapiens jam nota Salerni scita ingerunt:

Nec vini multū, nec aquæ non prædominū bibas.

Si vis incolumem, si vis te reddere sanum
Ferce mero, cenato parum.
Et quamvis semper noceat copiosius cibos ingerere,

A singulariū id tamen in cenā officit. Hinc sapiens illud monuit:

Ex magna t̄ cenā stomacho sit maxima pena:
Ut is nocte levis sit tibi cenā brevis.

Cenā sobria & parca conciliat primo somnum facilem & suavem, in somniis tertris caretentem; deinde cam temperiem humorum efficit, ut nec cholera, nec melancholia, nec phlegma, nec sanguis exuperet, atque ut inter sese quatuor hi humores servent proportionem, in quā valetudo consistit. Tertio tuetur suam stomacho quietem, quā modicum cibum commodissime digerere possit & distribuere. Quod verissime dixit jam supra laudatus Siracides: Somnus sanitatis in homine parca. Quam sufficiens est homini erudito vinum modicum; & in dormiendo non laborabis ab illo.

Sed ex eodem, quod diximus, lycco procedunt & hæc saluberrima valetudini monita:

Si tibi desiciant medici, medici tibi fiant
Hæc tria: Mens hilaris; Requies; moderata Diæta.

Hæc vitam servant & valetudinem. Paulus de Palatio cogitare adstruens: Etiam si, ait, natura homini dies vite constituerit, ille tamen eos prorogare potest, si a copia cibi abstineat. Nec dubitavit vir sapiens liberrimè pronunciare, omnes parè homines mori gula. Quam enim pauci sunt, qui non subinde metas Temperantia transiliant, præsertim in conviviis & opimicibus epulis. Et hæc intemperantia, præcipue crebrius repetita, minuit vitam, & accelerat mortem.

Omnis saturitas noxia. Nunquam ad fatietatem, infra illam sumpsisse cibum semper profuit. Hippocrati sapientis mater Indigentia. Sapienter igitur Martinus Dumienis: Episcopus Mironem Gallicie regem monuit: Ede citra satietatem; bibe citra ebrietatem. Ita nec præsentibus deliciis imberbis, nec desiderabis absentes. Viciū tibi ex facili sit, nec ad mensæ voluptatem, sed ad cibum necessitatem accede. Palatum tuum non saporis excitent, sed famem. Desideria tua parvo redime.

Reverè parvo famem constat, & quod Venusinus vates dixit: Vivit parvo bene. Quod autem sanitati ac naturæ satis est, delectationi & gulæ parum est.

Moguntinus Præsul Rabanus Maurus: Manifestum est, inquit, quod parvus & tenuis viciū tam corpori quam animæ utilis sit: & è contrario superflus cibus vel potus egritudinem generet, & sensum animæ minuat. Sobrietas & abstinentia, mater est sanitatis æquè ac sanctitatis, castitatis æquè ac sapientia, Epularum largitas, beato Hieronymo teste, corpus frangit & animam. Quæ divus Athanasius sapienter confirmans: Corpora ægra, inquit, curationis & abstinentia beneficio restituntur; vitia vero per negligentiam & repletionem paulatim relabuntur, & ad eosdem morbos recidunt.

Priscus & sapientia famā celebris Hebræus scriptor & adito lusu dixit: Qui carnem multiplicat, vermes multiplicat: qui multiplicat opes, multiplicat dolores; qui multiplicat servos, multiplicat fures; qui multiplicat studia, multiplicat sapientiam; qui multiplicat consilium, multiplicat prudentiam; qui multiplicat iustitiam, multiplicat pacem; ita qui multiplicat abstinentiam multiplicat vitam; qui multiplicat sobrietatem, multiplicat valetudinem; qui multiplicat jeunia, multiplicat vivendi spatia. His beatus Leo velut clausulam addens: Semper ergo felicior est, inquit, parca temperantia, quam profusa luxuria. Abstinentum est itaque, dilectissimi, ab his quæ nobis noxiè blandimur. Profec̄d nocet empta dolore voluptas, & absti-

§. V.

Triplex instrumentum est medicina, Chirurgicum, Pharmaceuticum, & ut loquitur, Diæticum. Morbus Chronius, quem appellant, seu diuturnus, nec chirurgi licet peritissima, nec ullā pharmacorum præstantia vel copia depelli potest, si deit diæta & absti-

Aurum potabile, Crebri aliqua nui Falerni.

Galenus l. 1. de sanitate tuenda mihi pag. 275. Tutius est, inquit, imbecillo seni exiguū dare ter de die, sicuti Antrochius medicus folius est cibare.

Diatriariorum auctor Theofastus, quem pluribus locis oppugnat Galen. maxime l. 4. de Methodo med. c. 4. & l. 2. de Crisib. c. 3. Eccl. c. 37. v. 34.

Triplex
Medic
instrum
tum.
Chirurg
cum.
Pharmac
icum.
Diætic
um.
Morbus
Chroni
us, quem
appellat
seu diut
urnus, nec
chirurgi
licet perit
issima, nec
ullā phar
macorum
præstantia
vel copia
depelli pot
est, si deit
diæta & ab
sti-

& abstinentia. Ita tu aliis sententi Palatiniam supra laudati principes Medici, Dom. D. Georgius Gremb- sius, Dom. D. Ferdinandus Sagittarius, Illustris, Dom. D. Antonius a Colle Comes de Casana, Dom. D. Thomas Thirmair. Ex his clarissimis Dominus D. Ferdinandus Sagittarius affirmat: Scio, inquit, qui toto anno singulis mensibus semel minimum aut sa- pius si hanc laborarit, per solam Quadragesimam je- junii tempore ab ea immunis fuerit. Idem celeberrimus medicus viro minime plebeo de intemperis sto- machi conquesto, ingenue ac familiariter: Mi Domi- ne, aiebat, si te curare velis abstinentia, mihi crede, non indigebis foculari.

Hoc idem innumeris aliis amicis instillandum: O boni Domini, & Domine, si curare vosmet velitis ab- stinentia, non indigebitis profecto tanta pharmaco- rum copia. Si vobis fastidio est medicina, sit brevior & tenuior mensa. Amatis longiorem vitam? amate prius strictiorem abstinentiam, & obtinebitis cito, quam desideratis, productiorem vitam. Horretis morbos? cavete cibos praesertim tam varios & immo- deratos: sit parcius potus, & erit tranquillior somnus: demite ori, quod adjectum cupitis valetudini. Res exploratissima veritatis est:

Gulae clientis sanitatem serio amare non potest. Anno Christiano millesimo sexcentesimo vicesimo octavo Basileensis Pontificis medicus, vir clarissimus Claudius Deodatus trigeminum volumē edidit Brun- trui, quod Pantheon hygiaticum inscripsit: in eo fuse ac erudite docet, qua demum ratione vita huma- na ad annos centum viginti quatuor possit produci: Promissum, inquis, magnificum, & perquam gratum. Sed quis affundit sumptus ad tantam vitae prolatio- nem necessarios? Levissimis, m. Lector, impendiis haec vitae prorogatio constat. Praecipuus hic sumptus est, parce prandere, parcius cenare; saturitatem fu- gere, genium fraudare, accuratam cibi potusque ab- stinentiam praestare. Hi sumptus illi sunt, hos impen- de, & multos vitae annos emisti. Ita luculenter & qui- dem chiographo suo testantur celeberrimi illi, quos honoris causa nominavi, Sereniss. Electoris Maximi- liani, Bavariae Ducis, &c. Archiatri.

Primum igitur aegroti pharmacum sit abstinentia & congruum ipsi jejunium. Imo quod Demosthenes de Elocutione asseruit, idem hic de abstinentia pro- nuntiandum. Nam interroganti, quod primum ac pri- marium sit pharmacum, recte dixeris: Abstinentia. Quod alterum? Abstinentia. Quod tertium? Abstinentia. Sed hoc saepissime nolunt aegroti, & dissimulant medici. Ego certe complerem aegrotorum dietas considerans, vix ullam reperi satis abstinentem & par- cam. Apud homines etiam tenuiores haec miserabilis viget ignorantia, noxiaque observatur benevolentia, ut melierculae quae affident aegrotis, tum demum vere sedulas se credant, si aegro identidem aliquid infun- dant, virtus, ut ajunt, reparandis. Persuasio sane fatua collapsas vires restaurari non posse nisi tam variis tot liquorum infusionibus. Pharmacorum tutissimum, abstinerere.

CAPVT XI.

Epilogus doctorum omnium.

IEIUNII utilitatem, modum, necessitatem do- cuimus. In compendium dicta conferimus. Et nil haecenus dixerimus: Vnus pro mille testibus e suggestu clamet Chrysothomus: Mirare igitur jejunium, in- quit, & illud cum omni aviditate tuis amplexibus festina sus- cipere. Quando enim & in flamma prodest, & in lacu leonum. Spiritus propulsat immundos, & divinam senten- tiam mitigare novit, & ad libertatem revocare consuevit.

Tom. II.

A quis hujus insania reperitur, qui velit jejunii tantorum bono- rum materiam declinare? Sed dicit: Corporibus exinde genera- tur infirmitas. Sed quantum ex erior conteritur, tantum interior renovatur de die in diem. Non si diligenter scrutari volueris, invenes je- junio corpora validius roborari. Et si meum sermo- nem, respicis medicorum te doceat disciplina: qui parcitatem, salutis nominant matrem. Nam pedum dolores, capitis vertigi- nem, subitaneos motus, & cetera quibus febris atque languores corporis comparantur, ex luxuria atque voluptatibus ajunt ge- nerari, & tanquam de fonte noxio rivus ad corporum lesionem, & ad animarum perturbationem commovere testantur. Non igitur jejunium timeamus, & ideoneo frequenter admoveo ad jejunium, veluti mitigatione, ne multo nos vino & luxuria sa- ginemus. Et ideo deprecor, ne jejunii meritum delictis volu- ptatibus preoccupatum, non mereatur effectum. Nam sicut ii, qui medicinali remedio potari disponunt, si non fuerint diligenti abstinentia preparati, fructum remedii sentire non possunt: ita & ii, qui post crapulam ad jejunium devenerint, remedium non agnoscunt. Et ideo sobrio animo ad jejunium consugiamus.

Omnium priscorum Patrum vocibus jejunium multo laudatissimum est. Atque ut paucis plurima complectamur, de jejunio haec Patrum voces sunt. Ie- junium modestiae principium, fructuosa naturae vio- lentia, malarum cogitationum fuga, gulae victoria, in- signe lumen animae, anterioris hominis refectio, oratio- nis munditia, mentis custodia, meritum schola, lux- uriae restinctio, nozarum abolitio, contritionis janua, intemperantiae disciplina, Angelorum vita, quietis oc- casio, obedientiae custos, tranquillitatis parens, robur animi, spiritus vigor, radix gratiae. Iejunium salutis alimentum, libidinis trophaeum, castitatis murus, pu- dicitiae propugnaculum, humilitatis argumentum, concupiscentiae triumphus, imbecillitatis allevamen- tum, sanitatis asylum. Iejunium omnis esculenti con- dimentum, valetudinis summum praesidium, jejunium poenitentiae fundamentum, crapulae antidotum, aegro- tationis remedium, contractae culpa excidium, fidei vexillum, peregrinationis necessarium viaticum, re- conciliationis acceptum sacrificium, omnis pie actio- nis adjumentum maximum. Iejunium prorsus est, Aloci saluberrimi, licet amarioris succi, jejunium ve- re pharmacum est pharmacorum omnium praestanti- simum. Iejunium mors vitiorum, incrementum & vi- ta virtutum, paradisi ostium. Vides, ait Chrysothomus, quanta res sit jejunium? Angelos ex hominibus facit. Quid aliud argumenti est, omnium bonorum atque beneficiorum car- dinem esse nisi jejunium constitutum? Iejunium certe non solum perfecta virtus est Hieronymo, sed cetera- rum virtutum fundamentum & sanctificatio. Nil an- tiquius jejunio, in primo voluptatis orto imperatum est. Nil robustius jejunio: Vnius mulieris jejunium, inquit Ambrosius, innumeris straviv exercitus ebriorum. Hinc idem Ambrosius & ipsos etiam quoque puerulos & ado- lescentulos jejunio alluefaciendos, itaque vitis re- vocandos acriter contendens: Infrenent, inquit, tene- ram etiam aetatem jejunia, & parsimonia cibi retinaculis quibusdam indomitas cohibeat cupiditates. Nam qui mode- rari nescit cupiditatibus, sicut equus raptatur indomitus, vol- vitur, obteritur, lamatur, affligitur.

Complures jam supra nominavimus, qui suas ipsi- cunas jejunio insignierunt. His addimus lectissimum juvenem, juventutis facile principem qui Romae pau- cis ante annis aetatis anno septimo decimo sanctissi- mo

Z 3

calyces centenos & tredecim habuerunt. b Chrysoth. tom. 3. in c. 13. Actum Apostolorum hom. 17. mihi pag. 537. c Idem tom. 5. hom. 1. de paenit. mihi pag. 712. d Idem ibidem pag. 771. e Hieron. tom. 9. epist. ad Demetriadem. f Ambros. 10. 4. l. de Eliā & jejunio, c. 3 mihi pag. 289. & c. 9. pag. 293. g Idem tom. 1. lib. 3. de Virginitate, insitio mihi pag. 105. h Lac. Biderm. deus in Vbalano num. 7. mihi pag. 17.

Aloe quae libri srons exhibet, est effigies illius Aloe, quae Monachii anno 1634. in Eborali horto post plurimos (50. pueri) exigua statura annos subit in altitudinem viginti duorum pedum excrevit, hortenfe prorsus prodigiū. Rami umbel- las seu flores viginti unum; flores singuli foli- culos seu

Chrysoth. de lona, 176. simā hom. vna mihi subvenit. 171257.

no; non plora, quod jeiunas; sed plora, quod non semper je-
junas.) Qui non compatitur IESV, ignorat IESVM; qui
repellit jeiunium, ignorat crucem, quæ ut non est mala, ita nec
tu eam quasi malam suspiceris, ne sit factus servus, qui mini-
ster est Dei.

Ambr. 10. 3. Hæc oris & calami aurei præcepta Ambrosii ver-
10m. 25. de bis consigno: Murus est Christiano jeiunium, inexpugna-
quadrag. bilis diabolo, intranfgressibilis inimico. Quis enim unquam Chri-
mibi pag. 307. stianorum jeiunavit, & captus est? Quis sobrius mansit, & vi-
sus est? Temulentum aggreditur diabolus, luxuriosum aggre-
ditur inimicus. Vbi autem jeiunium videtur, fugit, metuit,

terretur, pertimescit; debilitatur mediâ, infirmitate proster-
nitur. Prostermitur, inquam, infirmitate, quia Christiano-
rum infirmitas fortitudo est. Castra ergo nobis sunt nostra je-
iunia, quæ nos à diabólica oppugnatione defendunt. Gula tel-
lum diaboli; tu sume scutum fidei, lorica m A B S T I
NENTIA.

Ego hic tundo pectus meum, & manus meas ad
cælum extollo, atque cum beato Hieronymo, coram
orbe universo liberrimè pronuntio. Dicat quisque quod
volet, ego loquor conscientiam meam: Scio mihi Abstinentiam
& nocuisse intermissam, & profuisse repetitam.

Cum infir-
mor, tunc po-
terens sum.
2. Cor. 10.
v. 10.
Idem 10. 5.
1. 4. Comen.
in Evan. 8.
Luca mihi
pag. 49.
Hiero. 10. 6.
in c. 1. ep. ad
Tuum v. 7.
pag. 200.

Finis Librorum de Ieiunio.

DELICIAE
GENTIS HUMANAE
CHRISTVS
I E S V S
NASCENS, MORIENS,
RESVRGENS,
ORBIS AMORI PROPOSITVS:
PARS PRIMA.
CHRISTVS NASCENS.

Isaia IX. vers. VI. & VII.

Parvulus natus est nobis. Factus est principatus super numerum ejus. Pacis ejus non erit finis.

CAPVT I.

De figuris & vaticiniis Christi Nascantis.

QVÆ de Christo NASCENTE
tradituri sumus, ea duodecim
omnino capitibus exsequemur; di-
cturi ordine de Christi Nati vaticini-
is & oraculis, de tempore, loco,
de parentibus, de obsequiis Christo
Nato delatis, de ipso infante divi-
no Domino IESV, de Angelorum & totius cæli
symphoniâ & applausu, denique de Christo Nato, à
Magis adorato.

S. I. Hebræorum vatum oracula.

Natus Moyses, cogente Pharaonis imperio à ma-
tre suâ in fiscellam scirpeam pice litam compo-
situs fuit, & expositus in publicum flumen. Puella re-
gia Pharaonis filia, cum ad aquas illas descenderet

B lymphis recentibus corpus tinctura, vidit sportulam, & iussit adferri. Mox ominata quod res erat, De infantibus, inquit, Hebræorum est hic. Exemptum inde elegantem infantulum, sibi eum in filium educari præcepit. Synagoga, noverca pessima, Christum Nascentem exposuit: nam eum ad pecudum habitationem amandavit, Ecclesia recepit.

Isaïas anno à mundi cunabulis ter millesimo qua-
dringentesimo quadragesimo vaticinatus est de Chri-
sto nascituro, sexcentis minimùm annis ante natum.

Inter illustriora eius vaticinia & hæc sunt: Ecce Virgo concipiet, & pariet filiũ, & vocabitur nomen ejus Emmanuel; & butyrum & mel comedet, ut sciat reprobare malum, & eligere bonum. Parvulus natus est nobis, & filius datus est nobis, factus est principatus super humerum ejus. Et vocabitur nomen ejus Admirabilis, Consiliarius, Deus fortis, Pater futuri sæculi, Princeps pacis. Multiplicabitur ejus imperium, & pacis non erit finis. Super solium David, & super regnũ ejus sedebit, ut confirmet illud. Hæc verba eleganter admodum Eusebius Emisenus explicans: Natus est nobis, inquit, qui sibi erat;

Z 4

Handwritten marginal notes in red ink on the right edge of the page, including the words 'LIBRARIUS' and 'F. VII'.